

NATURFAREFORUM

Helhetlig håndtering av naturfare i mindre vassdrag

RAPPORT NR. 32 / 2026

SKREVET AV Multiconsult

HELHETLIG HÅNTERING AV NATURFARE I MINDRE VASSDRAG

RAPPORT NR. 32 / 2026

Utgitt av:	Naturfareforum v/Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Forfattere:	Multiconsult ved Rune Bratlie, Jøran Helene Stake og David Sebastian Belalcazar
Styringsgruppe:	Tommy Skårholmen/Bane NOR, Asbjørn Stensrud/Statens vegvesen og Kristin Hasle Haslestad og Heidi Eriksen/NVE
Forsidefoto:	Vassdraget Augla i Sør-Fron kommune. Foto: NVE
ISBN:	978-82-410-2582-2
ISSN:	2535-8235
Sammendrag:	Naturfareforums delprosjekt om helhetlig risikostyring i små nedbørfelt har sett nærmere på vassdraget Augla i Sør-Fron kommune, hvor det er mange aktører og problemstillinger på tvers av sektorer, forvaltningsnivåer og ansvarsområder. Multiconsult ble leid inn for å gjennomføre en gjennomgang av dokumentasjon, befaringer og intervjurunder av ulike aktører for å vurdere hvordan dagens praksis fungerer, hvor utfordringene oppstår, og hvordan bedre samhandling og mer helhetlige løsninger kan bidra til å redusere risikoen for framtidige skader. Multiconsult har på selvstendig grunnlag analysert og vurdert hvilke utfordringer som oppstår i møtet mellom sektorer og forvaltningsnivå, og hvilke lærdommer som kan være relevante også andre steder. Partene i Naturfareforum vil bruke rapporten som et grunnlagsdokument for å se på aktuelle tiltak og forbedringer i sitt arbeid med mer helhetlig håndtering av naturfare i mindre vassdrag.
Emneord:	Helhetlige løsninger, Naturfare, Risikostyring, Små nedbørfelt

Naturfareforum er et samarbeid mellom myndigheter for å bedre samfunnets trygghet mot naturfare. Rapportene fra Naturfareforum publiseres i NVEs rapportserie. Naturfareforum er organisert som et nettverk, med representanter fra Direktoratet for byggkvalitet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Jernbanedirektoratet, Kartverket, KS (Kommunesektorens organisasjon - på vegne av kommuner og fylkeskommuner), Landbruksdirektoratet, Meteorologisk institutt, Miljødirektoratet, Norges geologiske undersøkelse (NGU), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Statens vegvesen og Statsforvalteren.

Oktober 2026

Forord

Denne rapporten er utarbeidet som en del av Naturfareforums delprosjekt om helhetlig risikostyring i små nedbørfelt. Arbeidet tar utgangspunkt i at naturfare i små vassdrag ofte må håndteres på tvers av sektorer, forvaltningsnivåer og ansvarsområder.

Gjennom et konkret pilotområde ønsket delprosjektet å se på hvordan dagens praksis fungerer, hvor utfordringene oppstår, og hvordan bedre samhandling og mer helhetlige løsninger kan bidra til å redusere risikoen for framtidige skader. Vassdraget Augla i Sør-Fron kommune ble valgt som pilotområde for å undersøke hvordan en rekke små og store beslutninger over tid kan påvirke naturfare og risiko i et helt nedbørfelt.

Multiconsult fikk oppdraget med å utarbeide en rapport som belyser hva som ligger i begrepet «Helhetlig håndtering av naturfare i mindre vassdrag», og hva som skal til for å oppnå mer bærekraftige løsninger i praksis. Med utgangspunkt i Augla, har Multiconsult analysert hvordan ulike aktører påvirker utviklingen i et vassdrag, hvilke utfordringer som oppstår i møtet mellom sektorer og forvaltningsnivå, og hvilke lærdommer som kan være relevante også andre steder. Rapporten peker på behov for bedre samhandling, felles forståelse av roller og ansvar, og et sterkere fokus på tiltak som tar hensyn til hele vassdraget.

Rapporten er ifølge Multiconsult ikke en vurdering av enkeltpersoner og enkeltvirksomheter. Funn og vurderinger Multiconsult har gjort må leses som et bidrag til læring og systemforbedring. Alle aktører som omtales i rapporten arbeider innenfor rammer fastsatt av lovverk, økonomi, organisering og politiske prioriteringer. Målet med rapportarbeidet har vært å identifisere hva som kan styrke samhandlingen mellom disse aktørene, slik at samfunnsressursene blir nyttet best mulig, naturverdier blir ivaretatt og risikoen for framtidige skader blir redusert.

Det presiseres at rapporten, med beskrivelser og anbefalinger, står for Multiconsult sin regning. Partene i Naturfareforum vil bruke rapporten som et grunnlagsdokument for å se på aktuelle tiltak og forbedringer i sitt arbeid med mer helhetlig håndtering av naturfare i mindre vassdrag.

Oslo, oktober 2026

Brigt Samdal

Leder av styringsgruppen i Naturfareforum

Rapport

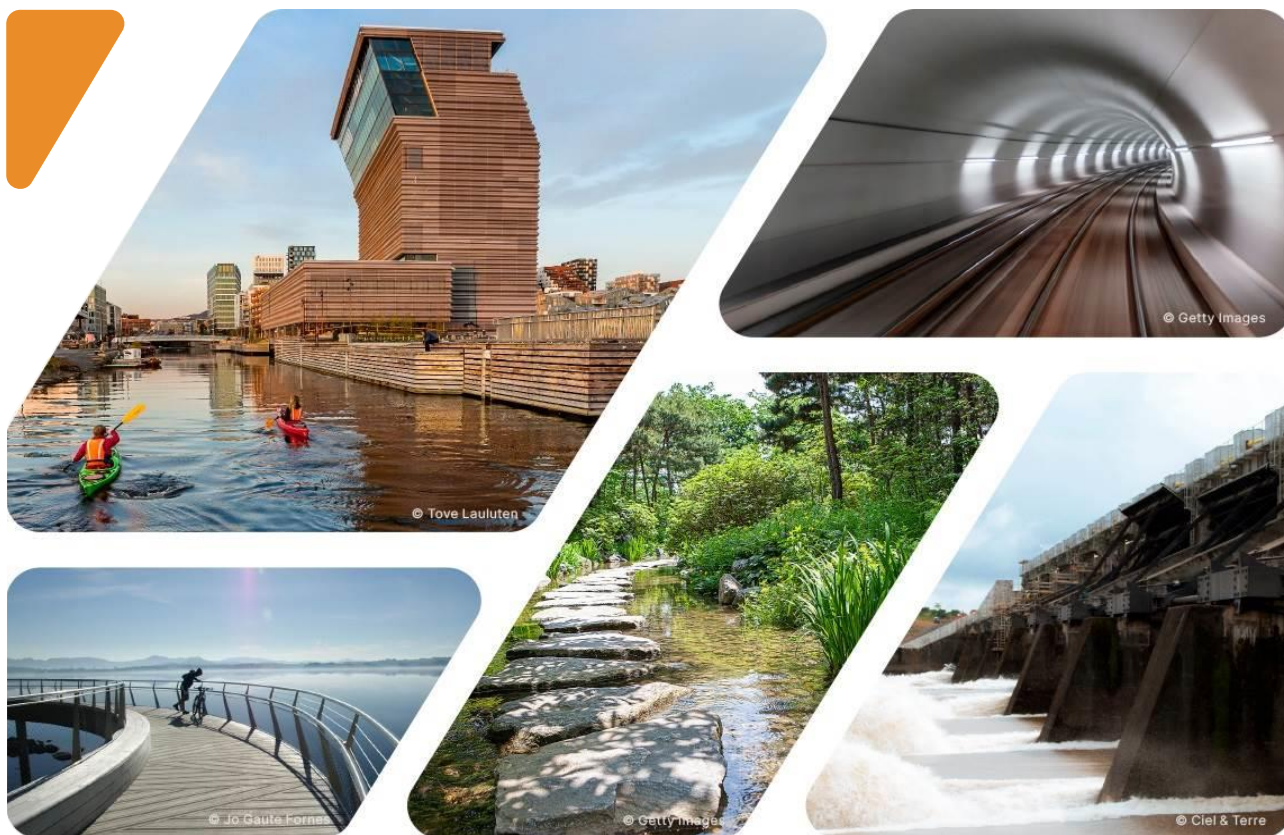
Samarbeidsmodell for helhetlig håndtering av naturfare i små vassdrag

NATURFAREFORUM DP1 V/ STATENS
VEGVESEN

SAMARBEIDSMODELL FOR HELHETLIG
HÅNDTERING AV NATURFARE I SMÅ VASSDRAG

DATO / REVISJON: 19. oktober 2026 / Rev02

DOKUMENTKODE: 10266957-01-TVF-RAP-001

Multiconsult

Dette dokumentet har blitt utarbeidet av Multiconsult på vegne av Multiconsult Norge AS eller selskapets klient. Klientens rettigheter til dokumentet er gitt i den aktuelle oppdragsavtalen eller ved anmodning. Tredjeparter har ingen rettigheter til bruk av dokumentet (eller deler av det) uten skriftlig forhåndsgodkjenning fra Multiconsult med mindre annet følger av norsk lov. Multiconsult påtar seg intet ansvar for bruk av dokumentet (eller deler av det) til andre formål, på andre måter eller av andre personer eller enheter enn det som er godkjent skriftlig av Multiconsult. Deler av dokumentet kan være beskyttet av immaterielle rettigheter og/eller eiendomsrettigheter. Kopiering, distribusjon, endring, behandling eller annen bruk av dokumentet er ikke tillatt uten skriftlig forhåndssamtykke fra Multiconsult eller annen innehaver av slike rettigheter med mindre annet følger av norsk lov.

Rapport

OPPDRAAG	Samarbeidsmodell for helhetlig håndtering av naturfare i små vassdrag	DOKUMENTKODE	10266957-01-TVF-RAP001
EMNE	Helhetlig forvaltning av små vassdrag	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAAGSGIVER	Naturfareforum DP1 v/ Statens vegvesen	OPPDRAAGSLEDER	Rune Bratlie
KONTAKTPERSON	Asbjørn Stensrud	UTARBEIDET AV	JHS, DSB, RUB
KOORDINATER	Sone: 33V / Øst: 230510 / Nord: 6838970	ANSVARLIG ENHET	Geo, vann og miljø (GVM)
GNR./BNR./SNR.	- / - / -		

SAMMENDRAG

Naturfareforum DP1 har engasjert Multiconsult til å identifisere årsakene til dagens miljø- og naturfaretilstand i sidevassdraget Augla i Sør-Fron kommune, og beskrive en samarbeidsmodell for helhetlig håndtering av naturfare i mindre vassdrag. I nedre del er vassdragets miljøverdier i stor grad ødelagt. I tillegg har Dovrebanen og ny E6 Oslo-Trondhjem utilfredsstillende sikkerhet mot flom.

Dagens tilstand har fått utvikle seg gjennom tiår med nydyrking, hogst, veibygging, vedlikehold på jernbanen og ulike sikrings- og ryddetiltak etter flommer. Tilstanden er et resultat av samlet belastning over tid. Det finnes ingen enkeltbeslutning eller enkelthendelse som alene har forårsaket dagens tilstand.

Vi har intervjuet nøkkelaktørene i Augla. Flere hundre saksdokumenter, kart, tegninger og bilder er gjennomgått. Vi har studert aktørenes samhandling i de prosessene som har hatt størst innvirkning på vassdraget. Samhandlingen er sammenholdt med aktørenes tildeling, rolle, rammevilkår og juridisk ansvar etter loven. Basert på funnene har vi definert hva som menes med 'helhetlig løsning' og diskutert hva som må til for å oppnå helhetlig løsning.

Vi erfarer at kommunen unnlater å vurdere tiltak opp mot gjeldende arealplan, naturmangfold, kulturminner eller ansvarsbelegging når staten er tiltakshaver. Statens vegvesen bygger ny E6 i henhold til en arealplan som har for lav detaljering til unntak fra søknadsplikten. Multiconsult bistår Statens vegvesen med å prosjektere et vandingshinder for fisk i strid med bestemmelsene i vedtatt arealplan. Ingen av aktørene følger opp ulovligheter og vilkårsbrudd.

Hvorfor er det slik? Vi tror dagens regelverk på naturfare, vassdrag og miljø er for omfattende. Usikker rolleforståelse fører til manglende ansvarstagen, dårlig ressursutnyttelse og manglende oppfølging av plan- og bygningslovens intensjon. Ansatte opplever det belastende å ivareta miljøhensyn på en god måte, og særlig etter hendelser. Vi har også snakket med ansatte som er redde for å pådra arbeidsgiver utgifter og ansvar. Det er ingen motvilje mot å ivareta miljøhensyn og naturfare, men den enkelte beslutningstaker opplever ikke at organisatoriske, økonomiske og politiske rammevilkår støtter dem i dette arbeidet.

Etter flomhendelser kan det politiske presset for å gjenåpne vei og bane bli stort. Tilgjengelige midler kanaliseres dermed til å reetablere anlegg raskt fremfor å jobbe frem mer helhetlige løsninger. I Augla ser vi hvordan midlertidige haste- og krisetiltak blir stående uten vedlikehold inntil de blir ødelagt av neste flom.

Forvaltningen jobber etter en antagelse om at plan- og bygningslovens intensjon ivaretas gjennom prosessreglene i lovens plandel. Vi erfarer snarere at det er oppfølgingen av vedtatte arealplaner som er hovedproblemet, og anbefaler blant annet følgende:

- Det er behov for én nasjonal veiledningsportal for fysiske tiltak i vassdrag.
- Regional plandialog styrkes og utvides som samordningsverktøy i saker som påvirker naturfare og vassdragsmiljø.
- Statsforvalterens og NVE's adgang til ulovlighetsoppfølging tydeliggjøres, samordnes og styrkes.
- Samferdselsdepartementet bør samordne styringsmål og rammevilkår for miljøoppfølging bedre.
- Det er behov for en 'etterprosess' etter naturfarehendelser som bringer haste- og krisetiltak og endret arealbruk inn i mer langsiktige former. Det er også behov for en finansieringsordning som ivaretar slik oppfølging.

02	19.10.2026	Korr. faktafeil og presiseringer. Oppdaterte budsjettall for NVE 2027	Rune Bratlie	Elisabeth Schjølberg	Richard S. Nilsen
01	26.06.2026	Endelig utgave etter gjennomgang i Naturfareforum DP1			
00	30.04.2026	Utkast til gjennomlesning i Naturfareforum DP1	Jøran Helene Stake David Sebastian Belalcázar Rune Bratlie	Jøran Helene Stake David Sebastian Belalcázar Rune Bratlie	Rune Bratlie
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Bakgrunn	6
2	Til deg som leser denne rapporten	6
3	Takk	6
4	Problemstilling	7
5	Mandat og virkeområde	8
6	Metodikk	8
6.1	Befaring	9
6.2	Aktørstudie	9
6.3	Prosesstudie	9
6.4	Samhandlingsstudie (avhengighetsstudie)	9
6.5	Definere helhetlig løsning	9
6.6	Handlingsrom og hindringer	9
6.7	Tiltaksforslag	9
6.8	Samarbeid	10
7	Mer om case-området	11
8	Aktører og prosesser i vassdraget	13
8.1	Aktørstudie: Aktørene og deres rolle, ansvar og handlingsrom	13
8.1.1	Fylkeskommunen	13
8.1.2	Kommunen	14
8.1.3	Statsforvalteren	16
8.1.4	Bane NOR	17
8.1.5	Statens vegvesen	19
8.1.6	Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)	21
8.1.7	Grunneiere	24
8.1.8	Norges geologiske undersøkelse (NGU)	24
8.1.9	Kartverket	25
8.1.10	Privat naturskadeforsikring	26
8.1.11	Landbruksdirektoratet og statens naturskadeordning	27
8.2	Prosesstudie: Planprosess og hendelsesforløp i Augla	28
8.2.1	Reguleringsplan for E6 parsell Odenrud - Nord-Fron grense	29
8.2.2	Verneprosess Augla naturreservat	31
8.2.3	Flomhendelser og sikringstiltak etter vedtatt reguleringsplan for E6	32
8.2.4	Flatehogst, nydyrking og tilgrensende arealendringer	35
8.3	Oppsummering av prosesser som har ført til dagens tilstand i vassdraget	37
8.3.1	Nydyrking i landbruket kan ha endret avrenningssituasjonen	37
8.3.2	Ny E6 har avskoget og omarbeidet nedre deler av vannløpet	38
8.3.3	Økt regnintensitet eroderer eksponerte elvebredder og løsmasser	38
8.3.4	Naturreservatet innsnevrer mulighetsrommet for avbøtende tiltak	38
8.3.5	Tiltak etter flomhendelser, NVE-finansierte haste- og krisetiltak	38
9	Samhandlingsstudie	41
9.1	Reguleringsplan for E6 Odenrud – Nord-Fron grense	41
9.1.1	Samhandling	41
9.1.2	Juridisk vurdering	43
9.2	Verneprosess Augla naturreservat	45
9.3	Flomhendelser og sikringstiltak etter vedtatt reguleringsplan	46
9.3.1	Samhandling	46
9.3.2	Juridisk vurdering	47
9.4	Flatehogst, nydyrking og tilgrensende arealendringer	50
9.4.1	Samhandling	50
9.4.2	Juridisk vurdering	52
10	Helhetlig håndtering av naturfare i mindre vassdrag	53
10.1	Aktørenes synspunkter om helhetlig løsning	53
10.2	Minste kjennetegn ved helhetlig løsning	55
10.2.1	Aktørene må ha en klar og omforent forståelse av mål, roller og ansvar	55
10.2.2	Aktørene må samarbeide	56
10.2.3	Beslutninger må følges opp	57
10.3	Helhetlig løsning – definisjon	58

11	Handlingsrom for helhetlig løsning	59
11.1	Fylkeskommunen	59
11.1.1	Handlingsrom	59
11.1.2	Hindringer.....	59
11.2	Kommunen.....	60
11.2.1	Handlingsrom	60
11.2.2	Hindringer.....	62
11.3	Statsforvalteren	63
11.3.1	Handlingsrom	63
11.3.2	Hindringer.....	64
11.4	Bane NOR.....	65
11.4.1	Handlingsrom	65
11.4.2	Hindringer.....	66
11.5	Statens vegvesen.....	67
11.5.1	Handlingsrom	67
11.5.2	Hindringer.....	67
11.6	Norges vassdrags- og energidirektorat	69
11.6.1	Handlingsrom	69
11.6.2	Hindringer.....	69
11.7	Hva må til for å få til helhetlig løsning?	70
12	Prosessmaler med beskrivelse	72
12.1	Prosessmal for tiltak	72
12.1.1	Fotnoter til prosessmal for fysiske tiltak i vassdrag	74
12.2	Prosessmal for detaljregulering med krav om planprogram og KU	76
12.3	Hvordan ville Augla sett ut hvis prosessmaler hadde vært fulgt?	81
13	Oppsummering og anbefalinger	83
14	Bibliografi	88
	Vedlegg 1: Detaljert tidslinje for Augla 1992 – 2025.....	90

1 Bakgrunn

Vassdragsnære tiltak kan føre til degradert vassdragsmiljø, tap av kultur- og naturverdier og redusert sikkerhet mot flom og skred.

Positiv tilbakekobling oppstår når en løsning forsterker årsaken til problemet som søkes løst. Eksempelvis kan et tiltak føre til at elva tar nytt flomløp, som krever flomsikring et nytt sted, som igjen skaper nye utfordringer et tredje sted og så videre. Denne studien viser hvordan arealendringer, flomhendelser og avbøtende flomsikringstiltak over tid fører til en arealtilstand som har karakter av positiv tilbakekobling.

Vi har sett nærmere på utbyggingsprosessene som har ledet til dagens miljø- og naturfaretilstand i nedre deler av sidevassdraget Augla i Sør-Fron kommune. Midtre deler av vassdraget er vernet. I nedre deler er stort sett all opprinnelig natur ødelagt som følge av nydyrking, kanalisering, veibygging, gjentatte flommer og påfølgende haste- og krisetiltak. Den gradvise tilstandsreduksjonen har over år ført til at Dovrebanen og E6 i dag har utilstrekkelig sikkerhet mot flom. For å bøte på flomproblemet planlegger Bane NOR og Statens vegvesen for tiden et permanent flomsikringstiltak som vil etablere en ytterligere barriere mot fremtidig restaurering av elveløpet og dets kantvegetasjon.

2 Til deg som leser denne rapporten

Denne rapporten er bestilt og utformet i en klarspråklig drakt. Dersom du oppfatter funnene i rapporten som konfronterende, vil vi påpeke følgende:

1. Alle funn er dokumentert gjennom intervjuer og saksdokumenter i offentlige arkiver.
2. Forfatterne av rapporten har lang fartstid innenfor norsk forvaltning.
3. Rapporten bygger på en case-studie fra Augla i Sør-Fron kommune. Det bør derfor utvises noe forsiktighet med å oppfatte funnene som allmenngyldige. Likefullt anbefaler vi aktørene å lære av funnene, og bestrebe seg på å unngå tilsvarende tilstander andre steder.
4. Ingen enkeltperson eller enkeltaktør har gjort noe av vond vilje. Alle tiltak i vassdraget er utført av kompetente personer med gode intensjoner, og i god tro. Alle som har jobbet med Augla har utført sitt arbeid innenfor politiske, organisatoriske og finansielle rammebetingelser som ikke alltid strekker til. Kritiske funn skal derfor leses som systemkritikk og ikke som aktør- eller personkritikk.
5. Av personvern hensyn er ingen enkeltpersoner som har deltatt i intervjuene omtalt ved navn.

3 Takk

Takk til Naturfareforum DP1's ressursgruppe, representert ved Asbjørn Stensrud (Statens vegvesen), Kristin Hasle Haslestad (NVE), Heidi Eriksen (NVE/Statsforvalteren) og Tommy Skårholen (Bane NOR). Disse har bistått i mange og gode diskusjoner, og stilt til rådighet saksdokumenter og dokumentasjon. Det har vært en glede å samarbeide med dem.

Kay Henrik Bucher, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, har bistått med detaljerte opplysninger om saksbehandlingspraksis ved nydyrking i landbruket.

Våre kolleger Stina Kiil og Morten Kraabøl har delt erfaringer rundt ivaretagelse av vassdragsmiljø i prosjektering og etter flomhendelser.

Vi vil rette en særskilt takk til dem vi har intervjuet hos Sør-Fron kommune (flere etater), Statsforvalter, Fylkeskommune, Bane NOR, Statens vegvesen og NVE. Ingen nevnt, ingen glemt.

4 Problemstilling

Rapporten bygger på kjente problemstillinger i små sidevassdrag, eksemplifisert gjennom Augla-vassdraget i Sør-Fron kommune. Naturfareforum DP1 beskriver problemstillingen slik:

«Bygging av ny E6 2015-2016 medførte bygging av en ny kulvert under veien. Til tross for at det er bestemmelser i reguleringsplanen som sier at bygging av ny vei ikke skal føre til vandringshindre for fisk, ble denne kulverten bygget som en betongrenne og er et absolutt stopp for videre fiskevandring oppover i elva. I forbindelse med Hans i 2023 ble kulverten tilstoppet av masser, og E6 fikk store skader.

Kulvert under jernbane ble byttet i 2015 etter at flomhendelser i 2011/2013/2014 viste at den hadde for liten kapasitet. Området her er imidlertid flatt, og det samles mye masse i og ved kulverten. Her har det vært behov for jevnlig uttak av masser. I 2023 kom det under hendelsen «Hans» så mye masser at kulverten gikk tett, vannet tok ny vei og gravde ut jernbanen.

Strekningen mellom E6 og jernbane er erosjonssikret, men gjennomføringen av dette ble gjort på en måte som har gjort at vannet forsvinner i grunnen i tørre perioder sommerstid. På samme strekning er all kantvegetasjon fjernet.

Fra E6 og ca. 100 m oppover er elva erosjonssikret, blant annet med en bunnsikring. Denne ble ødelagt av flommen høsten 2023.

Fra fylkesveien/gamle E6 og nedover er elva erosjonssikret ca. 300 meter. Dette ble gjort etter flomhendelsene i 2011/2013/2014 med behov for ytterligere tiltak etter «Hans» i 2023.

Store mengder skog har blitt hogd, og området nydyrket nord for ny E6 og vest for Augla.»

Naturfareforum DP1 etterspør hvilke drivere som har ført til dagens tilstand i Augla, og hva som kan gjøres for å hindre tilsvarende skade på vassdrag andre steder. Det etterspørres også en definisjon på hva som menes med 'helhetlig løsning', og hvordan helhetlig løsning kan tas i bruk for å unngå problemstillingen som er beskrevet.

5 Mandat og virkeområde

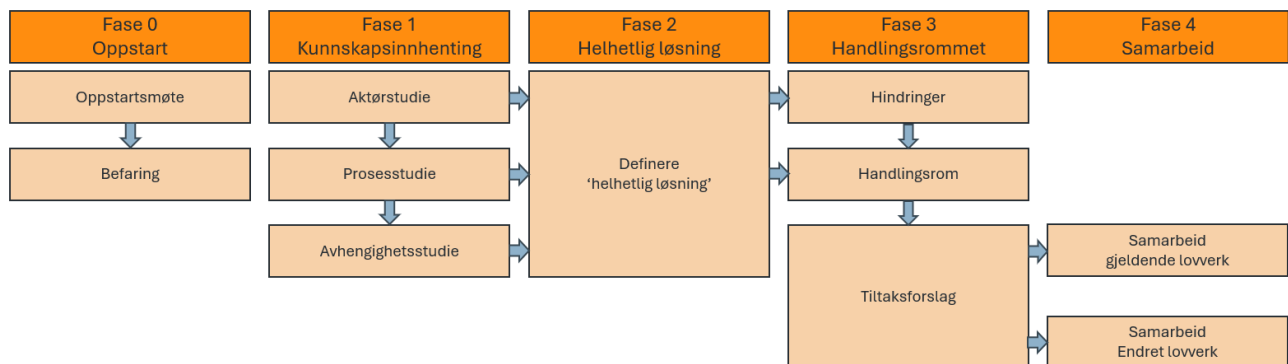
Naturfareforum DP1 har engasjert Multiconsult til å:

1. Definere hva som menes med 'helhetlig håndtering av naturfare i mindre vassdrag' (helhetlig løsning). Med 'håndtere' menes her løsninger for hele vassdraget som en samlet enhet.
2. Beskrive aktørene, deres roller, oppgaver, ansvar og handlingsrom til å underbygge 'helhetlig løsning' i små vassdrag.
3. Beskrive hvordan aktørene *faktisk* påvirker 'helhetlig løsning', og hva som eventuelt begrenser dem i dette arbeidet.
4. Foreslå tiltak for å redusere begrensninger for 'helhetlige løsninger' innenfor gjeldende lovverk og påpeke behovet for eventuelle lovendringer. Vi legger til grunn at endret forvaltningspraksis innenfor rammene av dagens lovverk også kan være et mulig utfall her.
5. Utarbeide to prosessmaler for fremtidig samarbeid for å oppnå 'helhetlig løsning' innenfor dagens lovverk og jf. foreslåtte lovendringer.
6. Beskrive samarbeidsprosesser for vassdraget Augla i Sør-Fron kommune jf. de to foreslåtte prosessmalene.

Rapportens virkeområde er offentlige og private aktører som deltar i prosesser etter plan- og bygningsloven.

6 Metodikk

Det er mange årsaker til at nedre deler av Augla i dag kjennetegnes av ødelagt naturmiljø og dårlig sikkerhet mot flom og klimapåkjenninger. For å finne frem til avbøtende løsninger, har vi valgt å følge en strukturert prosess som vist på Figur 6-1.

Figur 6-1. Prosessdiagram for studien.

6.1 Befaring

Områdene mellom brua langs fylkesvei 2522 (gammel E6) og Dovrebanen ble befart tirsdag 19. august 2025. Representanter fra Multiconsult, Statens vegvesen, NVE, Bane NOR og kommunens administrative ledelse deltok på befaringen. Formålet med befaringen var å se nærmere på problemstillingene i kapittel 4, og diskutere mulige årsaker til at tilstanden i vassdraget er blitt slik den er i dag.

6.2 Aktørstudie

I aktørstudien har vi sett nærmere på et bredt utvalg aktører som bidrar til, utfører og berøres av tiltak i små vassdrag etter plan- og bygningsloven.

Vi har sett nærmere på hvilken rolle, ansvar og handlingsrom aktørene har til å påvirke planprosesser og 'helhetlig løsning' etter lov og tildeling. Arbeidet er gjort delvis som nettstudie, og delvis gjennom intervjuer med kontaktpersoner etter tips fra Naturfareforum DP1's arbeidsgruppe.

6.3 Prosesstudie

Prosesstudien tar for seg hvordan arealplaner i Augla er blitt til, og hvordan de ulike aktørene har bidratt til planresultatet og den senere oppfølgingen av planen.

6.4 Samhandlingsstudie (avhengighetsstudie)

Samhandlingsstudien kartlegger om aktørene faktisk opptrer i tråd med sitt mandat, og bistår andre aktører på en hensiktsmessig måte i prosessene som er studert. Vi legger spesiell vekt på om aktørene benytter sitt handlingsrom på en hensiktsmessig måte, eller om aktørene prioriterer egne hensyn fremfor andres lovpålagte hensyn.

6.5 Definere helhetlig løsning

Basert på funn så langt, har vi her redegjort for hvilke minste kjennetegn som må oppfylles for at 'helhetlig løsning' skal kunne oppstå. Deretter har vi utarbeidet et forslag til definisjon på helhetlig løsning.

6.6 Handlingsrom og hindringer

I fase 3 har vi beskrevet de ulike aktørenes handlingsrom og hindringer for å understøtte valgt definisjon av 'helhetlig løsning'.

6.7 Tiltaksforslag

Det er lagt ned et stort arbeid i å diskutere alternative tiltaksforslag. Ettersom oppdraget har modnet, er en rekke tiltaksforslag blitt lansert, prøvd og forkastet, blant annet:

- Endre byggesaksforskriften for å ansvarliggjøre kommunens saksbehandling.
- Frata eller innskrenke Statens vegvesen og Bane NORs anledning til å unngå søknadsplikt.
- Innarbeide naturfarehensyn i samordningsplikten i byggesaksforskriften.

- Introdusere et krav om 'helhetlig kartlegging' med utløsende kriterier i KU-forskriften.
- Innta et generelt krav om tredjepartskontroll i flomutredninger etter plan- og bygningsloven.
- Introdusere et generelt krav om bruk av rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtale.

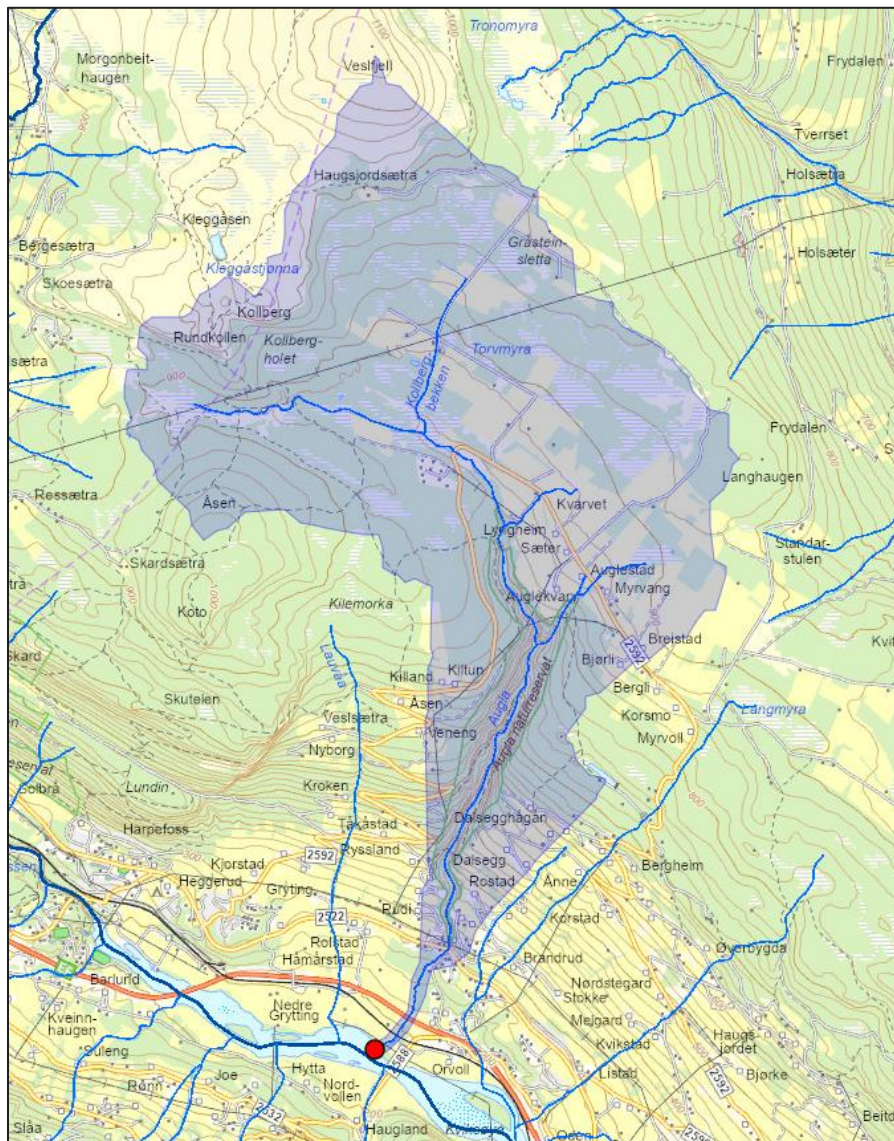
Som vi skal se senere, ligger ikke løsningen i å introdusere enda flere regulatoriske og forvaltningsmessig ressurskrevende grep.

6.8 Samarbeid

Vi har avslutningsvis laget forslag til to samarbeidsmaler etter gjeldende plan- og bygningslov. Vi finner ingen formelle hindre for helhetlig løsning i dagens lovverk, og har derfor ikke foreslått konkrete lovendringer til dagens plan- og bygningslov.

Studien bygger på en case-studie i sidevassdraget Augla i Sør-Fron kommune. Figur 7-1 viser nedbørfelt og elvenett. Augla er et ganske stedstypisk sidevassdrag for Gudbrandsdalen – bratt og masseførende. Oppstrøms brua langs fylkesvei 2522 (tidligere E6) strømmet vassdraget gjennom et bratt, og langstrakt barskogreservat som vist på Figur 7-2.

Ved utløpet til Lågen krysses Augla av Dovrebanen og ny E6. Hele området nedstrøms brua langs fylkesvei 2522 befinner seg på en masserik elvevifte.

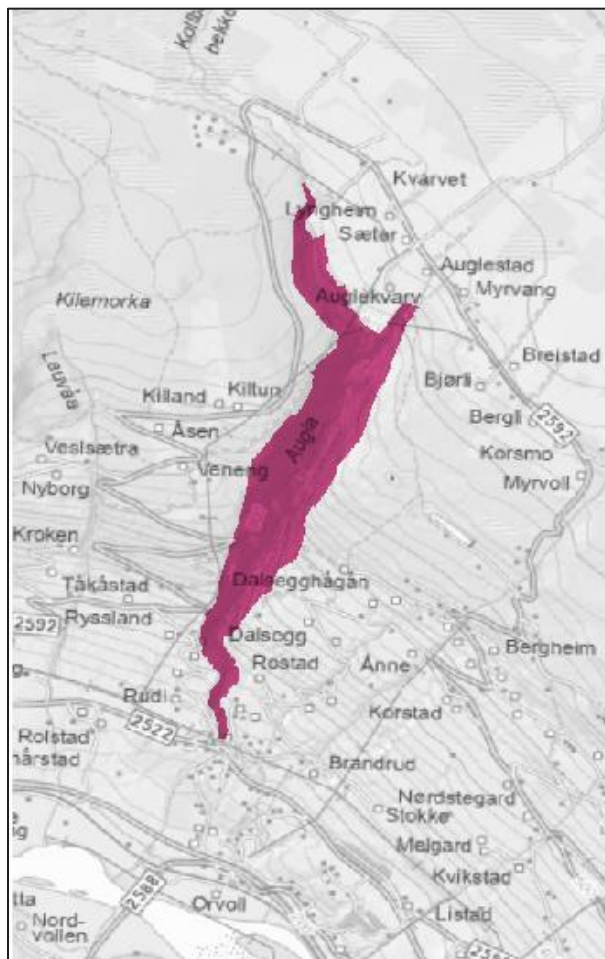

Figur 7-1. Augla nedbørfelt i Sør-Fron kommune (Nevina/NVE).

Tabell 7-1 viser nøkkeltall for vassdraget. Vi ser blant annet at det ikke eksisterer innsjøer i nedbørfeltet. Innsjøer i midtre deler av et vassdrag vil ofte kunne ha dempende virkning ved flom.

Tabell 7-1. Nøkkeltall for Augla nedbørfelt, Sør-Fron kommune.

Parameter	Verdi
Feltstørrelse	15,8 km ²
Middelavrenning 1991-2020	8,5 l/s/ km ²
Skog	60 %
Dyrkamark	20 %
Myr	8 %
Snaujell	7 %
Uklassifisert	4 %

Figur 7-2. Barskogreservatet i Augla (Miljødirektoratet).

8 Aktører og prosesser i vassdraget

Aktørstudien søker å kartlegge hvilke roller og oppgaver aktørene har etter loven, og identifisere hvilket handlingsrom aktørene har for å utøve sine roller og oppgaver.

8.1 Aktørstudie: Aktørene og deres rolle, ansvar og handlingsrom

8.1.1 Fylkeskommunen

Rolle

Fylkeskommunen er et folkevalgt nivå mellom stat og kommune. Fylkeskommunen tar seg av oppgaver som er for store til at hver kommune kan klare dem alene, og som det ikke er naturlig at staten har ansvaret for.

Fylkeskommunen er en regional samfunnsutvikler som bistår kommuner, næringsliv, organisasjoner og andre aktører til å samarbeide om å utvikle fylket til beste for alle innbyggere. Fylkeskommunen lager planer for inkludering, klima, energi og miljø og samfunnssikkerhet.

Tildelte oppgaver - tildelingsbrev

I tråd med statsbudsjettet tildeles Fylkeskommunen midler gjennom et eget oppgavebrev fra KDD (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2025).

Fylkeskommunen har anledning til å søke om tilskudd til kompetansehevende tiltak om universell utforming for ansatte i Fylkeskommunene som skal delta i den regionale planlegginga, blant annet innen samferdsel, folkehelse, videregående opplæring, kulturarv, klima og miljø.

Forvaltningsoppgaver

Fylkeskommunen har som regional planstyresmakt etter plan- og bygningsloven § 3-1 et lovpålagt ansvar for å veilede kommunene i planlegging. Dette er i tråd med plan- og bygningsloven og nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027.

Plan- og bygningsloven § 5-3 lovfester regionalt planforum. Regionalt planforum skal bidra til tidlig avklaring av uenighet, raskere avgjørelser, bedre samordning av motstridende interesser og redusert konfliktnivå. Fylkeskommunen har ansvar for planforumets ledelse og sekretariatsoppgaver.

Fylkestinget vedtar økonomiske rammer og prioriterer tiltak til drift og investeringer på fylkesvegnettet.

Ifølge rundskriv H-2/14 (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2014) har Fylkeskommunen innsigelseskompetanse i plansaker etter plan- og bygningsloven innenfor følgende samfunnsområder:

- Kulturmiljø, friluftsliv, samordnet areal- og transportplanlegging, handelsvirksomhet, regional plan eller planstrategi (KLD/KMD)
- Barn og unges interesser (BFD/KD)

- Universell utforming (KUD)
- Fylkesveger (SD)
- Havbruksinteresser, akvakultur (NFD)

Fylkeskommunen har i tillegg forvaltningsoppgaver etter laks- og innlandsfiskeloven.

Juridisk og økonomiske handlingsrom

Fylkeskommunens kan påvirke kommunenes arealbruk gjennom regional planlegging, veiledning, uttalelser og innsigelser til kommunale arealplaner. Fylkeskommunen bestemmer selv hvordan den ønsker å prioritere drift og vedlikehold av fylkesveinettet.

Fylkeskommunen inngår i kommunesektoren. Størstedelen av kommunesektorens inntekter kommer i form av frie inntekter fra statlige rammeoverføringer fra staten (32 %) og skatteinntekter (40%). Dette er midler kommunesektoren kan disponere til lovpålagte og frie oppgaver i tråd med politiske prioriteringer. Av Fylkeskommunens driftsutgifter fordelte 4 % seg på regional utvikling og 39 % på samferdsel i 2021 (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2023).

8.1.2 Kommunen

Rolle

Kommunens rolle er å være innbyggernes lokale myndighet. Kommunen skal levere viktige velferdstjenester, bidra til samfunnsutvikling og utøve offentlig myndighet for utvalgte ansvarsområder. Kommunen skal sikre innbyggernes rettigheter og behov gjennom planlegging, tjenesteyting og demokratisk styring. Kommunen har også ansvar for å følge nasjonale lover og mål, samtidig som den ivaretar lokalt selvstyre.

Kommunen har ansvar for innbyggernes sikkerhet etter sivilbeskyttelsesloven. Den enkelte har ansvar for å sikre egen eiendom, men kommunen har en sentral rolle i å forebygge og håndtere naturfare gjennom planlegging, beredskap og byggesaksbehandling. Kommunen skal forebygge risiko, sikre trygg arealbruk og håndtere beredskap og kriser lokalt. Dette innebærer blant annet å kartlegge fareområder, gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS), stille krav i arealplanlegging og byggesaker og utarbeide beredskapsplaner. Kommunen skal også samarbeide med statlige aktører som NVE og DSB for å sikre god og forsvarlig håndtering av naturfare.

Tildelte oppgaver - tildelingsbrev

Kommunene mottar ikke tildelingsbrev slik statlige aktører gjør. Kommunene er selvstendige folkevalgte organer, og styringen skjer gjennom lovgivning, økonomiske rammer (rammetilskudd) og nasjonale målsettinger.

Forvaltningsoppgaver

Kommunen har flere ulike forvaltnings- og myndighetsoppgaver når det gjelder naturfare.

Arealplanlegging og byggesak

Kommunen skal:

- Kartlegge og vurdere naturfare i kommuneplanens arealdel.
- Bruke faresonekart fra NVE for å identifisere risikoområder.
- Fastsette hensynssoner og planbestemmelser for å begrense eller styre arealbruk i fareområder.
- Gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) ved all ny utbygging.
- Reguleringsplaner skal følge opp naturfare identifisert i kommuneplanen med detaljerte risikovurderinger.
- Byggesøknader skal avslås dersom det ikke kan dokumenteres tilstrekkelig sikkerhet mot naturfare.
- Kommunen kan sanksjonere ulovlige tiltak som ikke er i tråd med lov, forskrift eller arealplaner og som kan bidra til økt naturfare.
- Kommunen kan nedlegge bygge- og deleforbud ved ny kunnskap om fare.

Beredskap og krisehåndtering

- Kommunen har ansvar for lokal beredskap og krisehåndtering, og skal utarbeid helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse etter sivilbeskyttelsesloven.
- Kommunen skal utarbeide og vedlikeholde beredskapsplaner i tråd med sivilbeskyttelsesloven og DSBs veiledere.
- Samarbeid med Fylkeskommunen, Statsforvalter, NVE, DSB og frivillige organisasjoner er viktig for helhetlig beredskap.

Sikringstiltak

Kommunen har i utgangspunktet ikke ansvar for å sikre eksisterende bebyggelse og anlegg mot skade fra naturfare, med mindre kommunen også er grunneier. Ansvaret for sikringstiltak er ofte delt mellom grunneier, kommunen og staten ved NVE. Kommunen kan søke om tilskudd fra NVE til sikringstiltak, men må vanligvis dekke en egenandel.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

Kommunens ansvar er forankret i flere lover og forskrifter:

- Kommunen er etter plan- og bygningsloven (pbl) lokal plan- og bygningsmyndighet, og skal sikre at naturfare vurderes i all arealplanlegging og byggesaksbehandling (§§ 4-3, 11-8, 28-1).
- Byggeteknisk forskrift (TEK17) setter krav til sikkerhet mot naturfare ved bygging, blant annet i § 7-1.
- Byggesaksforskriften (SAK10) setter krav til saksbehandling av søknadspliktige tiltak, og samordning ved behov for statlige tillatelser.

- Naturmangfoldloven og forvaltningsloven pålegger kommunen å vurdere miljøkonsekvenser og sikre forsvarlig saksbehandling.
- Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) regulerer kommunens generelle forvaltningsansvar.
- Forskrift om konsekvensutredninger krever utredning av naturfare i større planprosesser.

Kommunen får sine økonomiske midler fra flere kilder, men hovedsakelig gjennom frie inntekter fra:

- Skatteinntekter.
- Rammetilskudd fra staten.
- Øremerkede tilskudd.
- Brukerbetalinger og gebyrer.

8.1.3 Statsforvalteren

Rolle

Statsforvalteren er statens representant i fylket og har ansvar for å følge opp nasjonale mål og retningslinjer, samt være bindeleddet mellom statlige myndigheter og kommunene.

Statsforvalteren har en sentral rolle i arbeidet med å forebygge og håndtere naturfare. Gjennom veiledning, tilsyn og samordning bidrar embetet til å sikre at nasjonale mål for samfunnssikkerhet og at bærekraftig naturforvaltning blir ivaretatt på regionalt og lokalt nivå.

Statsforvalteren har myndighet etter flere lover, bla. plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, forurensningsloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskloven, motorferdselloven og friluftsløven.

Tildelte oppgaver – tildelingsbrev

Statsforvalternes oppgaver styres av Instruks for Statsforvalterne (FOR-1981-08-07-3642) og hovedinstruksen fastsatt av Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Instruksen til Statsforvalterne for 2025 inneholder prioriteringer som skal styre arbeidet det kommende året. Her er noen av de viktigste prioriteringene:

- Integrere naturfare (flom, skred, storm, ekstremvær) i ROS-analyser og kommunale planer.
- Fremme bruk av naturbaserte løsninger for klimatilpasning, karbonbinding og biologisk mangfold.
- Påse at samfunnssikkerhet og naturfare er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.
- Samordne statlige innsigelser i plansaker der naturfare er relevant.
- Bidra til redusert nedbygging av særlig viktige naturarealer og styrket jordvern.
- Prioritere tiltak som reduserer risiko for flom, erosjon og naturskader, som restaurering av myr, våtmark og kulturlandskap.

Forvaltningsoppgaver

Statsforvalteren har flere konkrete oppgaver når det gjelder naturfare:

- Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS): Utarbeidelse av fylkesROS i samarbeid med regionale aktører for å identifisere og forebygge naturfarer.
- Oppfølging, veiledning og medvirkning i kommunal planlegging: Sikre at kommunene gjennomfører risiko- og sårbarhetsanalyser ved utbygging i fareområder. Bidra til at kommunene tar hensyn til naturfare i sine arealplaner, i tråd med plan- og bygningsloven.
- Samfunnssikkerhet og beredskap: Bistå kommunene med kompetanse og ressurser for å styrke lokal beredskap.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

Statsforvalteren skal påse at kommunene oppfyller plikten til planlegging etter loven og veilede og bistå kommunene i deres planleggingsoppgaver, jf. pbl. § 3-2.

Videre har Statsforvalteren innsigelsesmyndighet, jf. pbl. § 5-4, i kommunale plansaker etter plan- og bygningsloven, dersom planene berører:

- Nasjonale eller vesentlige regionale interesser
- Andre vesentlige interesser innenfor Statsforvalterens ansvarsområde

Statsforvalteren har særlig ansvar for å ivareta samfunnssikkerhet, miljøhensyn, landbruk og naturmangfold i planleggingen. Dersom en kommunal plan ikke ivaretar disse hensynene tilstrekkelig, kan Statsforvalteren fremme innsigelse.

8.1.4 Bane NOR

Rolle

Bane NOR SF er et statsforetak underlagt Samferdselsdepartementet, opprettet som en del av jernbanereformen i 2017. Foretakets formål er å utvikle og sørge for tilgjengelig jernbaneinfrastruktur og effektive, brukervennlige infrastrukturtenester som grunnlag for transport av personer og gods på det nasjonale jernbanenettet.

Bane NOR har et operativt ansvar for samfunnssikkerheten og forvalter kritisk infrastruktur. Som ledd i målet om å opprettholde kontinuerlig tilgjengelighet på jernbanenettet arbeider Bane NOR systematisk med å forbedre drenering og flomsikring langs jernbanenettet. Dette inkluderer:

- Opprensning og restaurering av gamle dreneringssystemer, som steinkister og stikkrenner, for å sikre at vann kan ledes bort fra sporområdet.
- Støping av nye vannveier, innløp og kulverter, slik at regnvann kan føres effektivt under jernbanen og ikke samles opp og skape erosjon.
- Kartlegging og prioritering av utsatte punkter, der de mest kritiske områdene utbedres først.

Tildelte oppgaver – tildelingsbrev

Oppdragsbrevet til Bane NOR for 2025 inneholder prioriteringer som skal styre foretakets arbeid det kommende året (Samferdselsdepartementet, 2025 a). Her er noen av de viktigste prioriteringene:

- Enklere reisehverdag og økt konkurranseevne for næringslivet
- Bidra til oppfyllelse av Norges klima- og miljømål
- Nullvisjon for drepte og hardt skadde

Som en øvrig prioritering er det nevnt at Bane NOR skal øke sin evne til å håndtere kriser og uforutsette hendelser. I den forbindelse skal klimatilpasning være en integrert del av Bane NORs planlegging, bygging, drift og vedlikehold av infrastrukturen.

Infrastrukturen vil også kunne påvirkes av arealbruksendringer og arbeid på tilstøtende arealer. Bane NOR har ansvar for plansaker etter plan- og bygningsloven. Det går frem av tildelingsbrevet at det er viktig at Bane NOR bidrar inn i planarbeid som kan påvirke infrastrukturens sikkerhet og fremkommelighet i fremtidens klima. Foretaket skal etterstrebe åpenhet, forutsigbarhet og tidlig involvering i sin dialog med andre offentlige aktører.

Forvaltningsoppgaver

Bane NORs viktigste forvaltningsoppgaver er knyttet til å sikre en trygg, tilgjengelig og effektiv jernbaneinfrastruktur i Norge.

Bane NOR er infrastrukturforvalter i henhold til jernbanelovgivningen og har et hovedansvar for å tilby fungerende jernbaneinfrastruktur til togselskapene, og har et ansvar for at den er sikker og tilgjengelig for trafikk.

Bane NOR har det operative koordineringsansvaret for sikkerhetsarbeidet i sektoren. Operativt ansvar for samordning av beredskap og krisehåndtering er også lagt til Bane NOR.

Hovedoppgavene inkluderer:

- Planlegging, utbygging, drift og vedlikehold av jernbaneinfrastruktur.
- Trafikkstyring og koordinering av togtrafikken.
- Forvaltning av jernbaneeiendom, inkludert knutepunkter og terminaler.
- Samfunnssikkerhet og beredskap på jernbanenettet.
- Digitalisering og teknologisk utvikling innen sektoren.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

Bane NOR kan selv fremme og utarbeide forslag til reguleringsplaner, og skal delta aktivt med innspill og faglige vurderinger til kommunale og regionale planer som berører deres saksfelt, jf. plan- og bygningsloven § 3-2. Bane NOR kan fremme innsigelse dersom en plan er i strid med nasjonale jernbaneinteresser, jf. plan- og bygningsloven § 5-4 første ledd og rundskriv H2/14¹. Bane

¹ H-2/14 Retningslinjer for innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven.

NOR er utpekt som sektormyndighet av Samferdselsdepartementet for å ivareta jernbaneinteresser.

Innsigelse kan være aktuelt hvis:

- Planen medfører høye kostnader sammenlignet med andre alternativer.
- Den tekniske løsningen er uforsvarlig eller dårlig.
- Planen hindrer eller svekker fremtidig jernbaneutvikling.

Foretakets virksomhet finansieres i hovedsak gjennom Jernbanedirektoratets kjøp av tjenester, i tillegg til inntekter fra kjøreveisavgift/brukerbetaling og inntekter fra kommersiell eiendomsvirksomhet.

8.1.5 Statens vegvesen

Rolle

Statens vegvesen er et forvaltningsorgan underlagt Samferdselsdepartementet, og har et bredt samfunnsoppdrag knyttet til utvikling og forvaltning av et effektivt, trygt og miljøvennlig transportsystem.

Etaten har tre hovedroller:

- Byggherre: Ansvar for planlegging, bygging, drift og vedlikehold av riksveier og tilhørende ferjesamband.
- Myndighetsorgan: Forvalter lover og forskrifter innen veitransport, herunder veglova, vegtrafikkloven, yrkestransportlova og ITS-loven. Har ansvar for trafikant- og kjøretøyområdet, samt sikkerhet og beredskap.
- Fagorgan: Har sektoransvar for trafikk sikkerhet, klima og miljø, kollektivtransport, bypolitikk og samfunnssikkerhet. Bidrar til utvikling av ny kunnskap og teknologi, og har ansvar for Nasjonal vegdatabank og veitrafikksentralene.

Statens vegvesen skal også:

- Utvikle regelverk og standarder for smart transport og moderne veibygging.
- Sikre helhetlig beredskap og koordinering i veisektoren.
- Samarbeide med andre myndigheter og aktører for å ivareta samfunnsoppdraget.

Tildelte oppgaver – tildelingsbrev

Tildelingsbrevet fra Samferdselsdepartementet til Statens vegvesen for 2025 fastsetter mål og prioriteringer for etaten (Samferdselsdepartementet, 2025 b).

Noen hovedpunkter fra tildelingsbrevet:

- Strategien bygger på Nasjonal transportplan 2025–2036.
- Prioritering av drift, vedlikehold og fornying fremfor store nybyggprosjekter.
- Økt innsats for trafikk sikkerhet, med mål om null drepte og hardt skadde.

Statens vegvesen skal i 2025 videreføre arbeidet med å kartlegge flom- og skredfare og utvikle detaljerte kart over kjente farepunkter som ledd i et systematisk vedlikehold av veinettet og for utbygging av samfunnsviktig veiinfrastruktur. Arbeidet med å kartlegge infrastrukturens sårbarhet mot fremtidige klimaendringer skal være oppdatert i henhold til klimafremskrivninger og tidligere hendelser.

Forvaltningsoppgaver

Statens vegvesen har et bredt spekter av forvaltningsoppgaver som dekker både myndighetsutøvelse, faglig rådgivning og operativ drift. Etaten forvalter flere lover og forskrifter.

Etaten har viktige forvaltningsoppgaver knyttet til hensynet til samfunnssikkerhet. Det offentlige veinettet skal være tilgjengelig året rundt, uansett værforhold. Statens vegvesen er en del av totalforsvaret ved kriser og i krig og må planlegge, sikre og opprettholde kontinuitet i veitransporten også under ekstreme påkjenninger. Dette innebærer sikring av riksveier mot flom og skred, forsterkning av bruer og tunneler for å tåle ekstremnedbør, utbedring av dreneringssystemer langs veiene, kartlegging og risikovurdering av flomutsatte veistrekninger, samt beredskap og overvåkning.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

Statens vegvesen kan selv fremme og utarbeide forslag til reguleringsplaner og skal delta aktivt med innspill og faglige vurderinger til kommunale og regionale planer som berører deres saksfelt, jf. plan- og bygningsloven § 3-2. Statens vegvesen kan fremme innsigelser til kommunale arealplaner dersom de har nasjonal eller vesentlig regional betydning for etatens saksområde, jf. plan- og bygningsloven § 5-4 første ledd og rundskriv H2/14. Det gjelder f.eks. dersom planforslaget påvirker eksisterende riksveier og trafiksikkerhet, har negative konsekvenser for fremtidig infrastrukturutvikling eller ved konflikter rundt veitraseer og arealbruk.

Statens vegvesen kan fremme innsigelse ut fra to roller:

- Veiadministrasjon: Forvaltning av riksveinettet på vegne av staten.
- Statlig fagmyndighet: Sektoransvar for trafiksikkerhet og samordnet areal- og transportplanlegging.

Statens vegvesens økonomi styres gjennom tildelingsbrev fra Samferdselsdepartementet, hvor bevilgninger og prioriteringer fastsettes. Statens vegvesen får sine midler fra flere kilder, med hovedvekten på statlige bevilgninger.

8.1.6 Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

Rolle

Norges vassdrags- og energidirektorat er underlagt Energidepartementet og har ansvar for å forvalte vann- og energiresursene i landet. I tillegg til å være nasjonal flom- og skredmyndighet, ivaretar direktoratet statlige forvaltningsoppgaver innen skredforebygging og overvann. NVE skal dermed bedre samfunnets evne til å håndtere flom og skredfare.

Tildelte oppgaver – tildelingsbrev

NVEs oppgaver fordeler seg på fire hovedmål:

1. Bidra til en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene.
2. Fremme en samfunnsøkonomisk effektiv produksjon, overføring og bruk av energi.
3. Fremme en sikker kraftforsyning.
4. Bedre samfunnets evne til å håndtere flom- og skredrisiko i et klima i endring.

Forvaltningsoppgaver

NVEs forvaltningsoppgaver favner vidt. NVE er myndighet blant annet etter vassdragsreguleringsloven, vannfallrettighetsloven, energiloven, vannressursloven, havenergilova og lov om elsertifikater.

Det er en kommunal oppgave å ivareta naturfare og helhetlig forvaltning av vannets kretsløp i planlegging og byggesaksbehandling. NVE er tildelt innsigelseskompetanse i plansaker som omhandler energi-, skred-, flom-, vassdrags- og grunnvannsspørsmål (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2014). NVEs innsigelseskompetanse omfatter for tiden ikke overvann.

NVE gir veiledning og uttale i plansaker innenfor sitt forvaltningsområde. Mest relevant for arealplanlegging er forvaltningen av allmenne hensyn etter vannressursloven. Vannforskriften kommer til anvendelse i konsesjonssaker. Vannforskriften favner vidt, og er hjemlet i forurensningsloven, plan- og bygningsloven, vannressursloven og naturmangfoldloven. NVE vurderer hensynet til vannforskriften i konsesjonssaker etter vannressursloven. Statsforvalteren vurderer hensynet til vannforskriften i kommunal arealplanlegging.

NVE bistår kommunenes arbeid med å forebygge og redusere påkjenninger fra naturfarehendelser gjennom faglig bistand til kommunenes arealplanlegging, ulike haste- og krisetiltak og tildeling av midler til større sikringstekniske investeringer. For sikringstekniske investeringer som overskrider de årlige tildelingene kan NVE bistå gjennom statens prosjektmodell.

NVE er nasjonal hydrologisk forskningsinstitusjon. NVE bistår samfunnet med kartlegging og tilrettelegging av flom- og skredfareutredninger til bruk i arealplanlegging og sikringsteknisk prosjektering. NVE bidrar også med overvåking, varsling og faglig bistand ved naturfarehendelser.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

Fysiske tiltak i vassdrag kan kreve tillatelse fra NVE, Statsforvalter og Fylkeskommunen etter både vannressursloven og laks- og innlandsfiskeloven. Tiltak som kan være til nevneverdig skade og ulempe for allmenne interesser i vassdrag kan være konsesjonspliktige etter vannressursloven § 8. Lovverket åpner dermed opp for parallelle beslutningskjeder etter flere lover. Ved krav om konsesjon gjennomfører NVE en høring som ivaretar hensyn og krav etter annet lovverk, deriblant laks- og innlandsfiskeloven. NVE kan i sjeldne tilfeller fatte vedtak etter annet regelverk i enkeltsaker hvor vedtaksmyndigheten blir delegert spesielt. Langt vanligere er det at hensyn og krav etter annet lovverk ivaretas gjennom vilkår til konsesjon.

Tillatelser etter annet lovverk kan noen ganger erstatte konsesjon etter vannressursloven. Konsesjonspliktige tiltak som ikke trenger bestemmelser om vannføring og vannstand kan samordnes. Det betyr at NVE kan fastsette at konsesjonspliktige tiltak som inngår i for eksempel reguleringsplan etter plan- og bygningsloven, ikke trenger konsesjon etter vannressursloven. Samordning er mulig hvis hensynene vannressursloven skal ivareta blir tilstrekkelig ivarettatt gjennom planbehandlingen, og at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene for allmenne interesser som blir berørt.

Samordning krever vedtatt arealplan, og forutsetter at virkningene tiltaket vil ha for allmenne interesser er godt nok opplyst og at bestemmelser til reguleringsplanen kan ivareta de hensynene som vannressursloven skal ivareta.

NVE kan også vedta at tiltak som får tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag, ikke trenger konsesjon etter vannressursloven. Her gjelder de samme kriteriene som for samordning med plan- og bygningsloven. Siden forskrift om fysiske tiltak i vassdrag gjelder vannlevende organismer, må tiltak som samordnes med forskriften ikke ha nevneverdige ulemper for andre allmenne interesser, herunder verneverdier i vernede vassdrag.

Det er vannressursloven som avgjør hvilke lover og bestemmelser som kan gi tillatelser istedenfor konsesjon etter vannressursloven.

NVE har, med hjemmel i vannressursloven og plan- og bygningsloven, anledning til å påvirke eller stoppe planprosesser som strider mot nasjonale eller vesentlige regionale interesser innenfor NVEs ansvarsområde. NVE veileder kommunenes arbeid med preaksepterte ytelser for flom og skred jf. byggt teknisk forskrift i plan- og dispensasjonssaker. I tråd med samfunnets lave toleranse for fare fra flom- og skred, er disse ytelseskravene lagt høyt. Det er en nokså utbredt oppfatning om at høye ytelseskrav kombinert med tradisjon for å vurdere hvert enkelt tiltak isolert fra tidligere tiltak i planlegging, gjør det utfordrende for NVE å bistå helhetlige løsninger som samtidig ivaretar naturverdier, kulturelle verdier, sentrumsutvikling og tilstrekkelig sikkerhet mot flom og skred.

For budsjettåret 2027 foreslår regjeringen å bevilge midler til flom- og skredsikringstiltak som vist i Tabell 8-1 (Energidepartementet, 2026). Midlene fordeles på ordinære sikringstiltak, krise- og hastetiltak og tilskudd. Dersom budsjettforslaget vedtas som vist i tabellen, vil de totale bevilgningene reduseres sammenliknet med saldert budsjett for 2026. Samtidig kan det se ut til at midlene til flom- og skredsikringstiltak vil øke på bekostning av krise- og hastetiltak og tilskudd til flom- og skredtiltak.

Tabell 8-1. Utdrag fra Energidepartementets tildelingsforslag til NVE 2027.

Post	Benevnelse	Saldert budsjett 2026, millioner kroner	Budsjettforslag 2027, millioner kroner
22	Flom- og skredforebygging	383	441
25	Krise- og hastetiltak i forbindelse med flom- og skredhendelser	150	135
60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	210	150

For ordinære sikringstiltak blir mesteparten av investeringen dekket av NVE. Kommunen bidrar finansielt med en distriktsandel. Det er krav om at investeringene skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme dersom NVE skal bistå. Sikringstiltak som blir etablert på denne måten prosjekteres og utføres med tanke på lang levetid og lavt vedlikeholdsbehov.

Proposisjonen definerer hastetiltak som tiltak som må utføres raskt for å forebygge eller hindre at naturskade skal få utvikle seg. Hastetiltak planlegges og saksbehandles som vanlig, og distriktsandelen er normalt 10 %. Krisetiltak er tiltak som NVE utfører på vegne av kommunene. Formålet er å hindre overhengende fare like før, under og etter flom- og skredhendelser. For slike tiltak er det ikke tid til ordinær planlegging og saksbehandling, og det er ingen distriktsandel.

Det er tradisjon i Norge for å stille til rådighet ekstraordinære midler etter større naturfarehendelser, som for eksempel storflommen på Østlandet 1995, 'Synne' 2015 og 'Hans' 2023. Økt politisk oppmerksomhet rundt ekstremvær har ført til sterkere føringer på naturfareområdet de siste årene. NVE gjennomfører for tiden tre prosjekter som er omfattet av statens prosjektmodell, og dermed har mulighet for egen (del)finansiering.

NVE har med andre ord en helhetlig og rikholdig pakke med verktøy for å bistå samfunnet med å forebygge fare for skade fra flom og skred. Det pågår til enhver tid store NVE-finansierte flom- og skredsikringsprosjekter rundt om i landet.

Selv om NVE's økonomiske handlingsrom er økt en god del de siste årene, har også kommunenes kostnader økt mye. Siden 2019 er konsumprisindeksen økt med 25 % samtidig som renteøkninger kjøler ned kommunenes investeringsevne. Vi har snakket med kommuner som sier at rentehevingene alene tvinger dem til å legge nødvendige investeringer på is. Økningen i NVE's økonomiske handlingsrom ser dermed ikke ut til å holde helt tritt med den generelle kostnadsutviklingen i samfunnet.

Til tross for økt økonomisk handlingsrom de siste årene, erfarer vi at NVEs ansatte som følger opp kommunene opplever en hektisk hverdag. NVE prioriterer derfor å gi uttale til kommuneplaner og overordnede planer. Det er lite organisatorisk rom for å tilby kommune og tiltakshaver konkret veiledning. Flere kommuner og statlige etater vi har snakket med, opplever at NVE er blitt mer

distansert de siste årene. Dette til tross for at NVE's tildelingsbrev har tre delmål under hovedmål fire som skulle peke i motsatt retning.

8.1.7 Grunneiere

Rolle og ansvar

Grunneier har som et utgangspunkt full råderett over sin eiendom og kan utvikle denne slik vedkommende ønsker, både privat og i næringsmessig sammenheng.

Selv om eiendomsretten er sterk, er den ikke absolutt. Den begrenses bl.a. av plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, naboloven, fredningsvedtak og servitutter mv.

Juridisk handlingsrom

Ved offentlige eller private tiltak som krever bruk av grunneiers eiendom kan grunneieren ha:

- Rett til medvirkning i planprosesser.
- Rett til erstatning for økonomisk tap, ulemper eller verdiforringelse.
- Mulighet til å inngå frivillige avtaler eller kreve skjønnsmessig vurdering.
- Ved enkelte typer pålegg fra kommunen vil også grunneier kunne søke kommunen om tillatelse til ekspropriasjon for å kunne oppfylle disse.

Grunneier har hovedansvaret for å sikre egen eiendom mot naturskade og forhindre at forhold på egen eiendom skader naboeiendom. Dette går frem av bl.a. naboloven, vannressursloven §§ 5, 13 m.fl. og plan- og bygningsloven § 28-1. Grunneier har også et objektivt ansvar slått fast i rettspraksis for skader som skyldes manglende vedlikehold eller sikring. Dette innebærer for eksempel rydding av bekkeløp, bevaring av naturlig vegetasjon, unngå bygging eller terrenginngrep for nære vassdrag.

Videre må grunneier sørge for at eventuelle egne flomsikringstiltak er godkjent av kommunen som plan- og bygningsmyndighet og eventuelt NVE dersom tiltaket er konsesjonspliktig.

Grunneiers ansvar dreier seg om naturlig og adekvat vedlikehold av egen eiendom for å unngå økt fare for skade fra naturhendelser. Grunneier har ikke en generell plikt til å utføre omfattende flom- og skredsikringstiltak.

8.1.8 Norges geologiske undersøkelse (NGU)

Rolle

NGU er en statlig etat underlagt Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). NGUs hovedoppgave er å kartlegge Norges geologi og formidle geologisk kunnskap til samfunnet. Dette inkluderer informasjon om:

- Berggrunn og løsmasser
- Mineralressurser
- Grunnvann
- Geokjemiske og geofysiske forhold

NGU fungerer som forskningsbasert faginstans for andre departementer i geofaglige spørsmål og bidrar til bærekraftig forvaltning av naturressurser og miljø. Forskning er en integrert del av NGUs virksomhet, og institusjonen har også et offentlig geovitenskapelig bibliotek.

Tildelte oppgaver - tildelingsbrev

I tildelingsbrevet for 2025 gir Nærings- og fiskeridepartementet klare føringer for NGUs oppgaver og prioriteringer (Nærings- og fiskeridepartementet, 2025). Her er hovedpunktene:

- Bidra til grønn omstilling og bærekraft, blant annet gjennom kartlegging av geologiske ressurser som er relevante for det grønne skiftet.
- Styrke sikkerhet og beredskap, spesielt gjennom geologisk kunnskap som kan brukes i arealplanlegging og samfunnssikkerhet.
- Oppfølging av regjeringens mineralstrategi.
- Innhenting og formidling av geologisk informasjon.

Forvaltningsoppgaver

Institusjonen har en strategisk rolle i å sikre at geologisk kunnskap blir brukt effektivt i samfunnet, blant annet gjennom deltakelse i samfunnsdebatten og samarbeid med andre aktører.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

NGU har ikke innsigelsesmyndighet etter plan- og bygningsloven, jf. rundskriv H-2/14.

Selv om NGU ikke kan fremme innsigelse, kan de:

- Gi faglige innspill og råd til kommuner og andre myndigheter i planprosesser.
- Bidra med geologisk kunnskap som kan påvirke planutformingen.
- Støtte andre etater med innsigelsesmyndighet, som NVE, ved å levere geologiske data og vurderinger.

NGUs økonomiske midler kommer i hovedsak fra statsbudsjettet og skal dekke drift, kartleggingsprosjekter, forskning og formidling. NGU mottar også eksterne prosjektmidler, blant annet fra EU, Forskningsrådet og samarbeidspartnere i næringslivet og offentlig sektor.

8.1.9 Kartverket

Rolle

Kartverket er nasjonal geodatakoordinator, som innebærer å standardisere og tilrettelegge den geografiske infrastrukturen i Norge. Kartverket tilrettelegger stedfestede areal- og eiendomsopplysninger til bred bruk i samfunnet. Virksomheten er inndelt i geodesidivisjonen, landdivisjonen, sjødivisjonen og eiendomsdivisjonen.

Av interesse her er først og fremst Kartverkets rolle som forvalter og distributør av det offentlige kartgrunnlaget, grunnboka og matrikkelen. Tilgang til oppdatert og stedfestet informasjon om

grunnforhold, topografi, arealbruk, eierskap og tinglyste rettigheter til eiendom er sentralt i all arealplanlegging og prosjektering.

Tildelte oppgaver – tildelingsbrev

Regjeringens mål for Kartverket er formulert slik i tildelingsbrevet for 2025:

«[å sikre at] effektiv tilgang til oppdatert kart- og eiendomsinformasjon gir grunnlag for verdiskaping og utvikling».

Kartverkets tildelingsbrev for 2025 identifiserer to hovedmål:

1. Kartverket skal innhente, etablere, forvalte og tilgjengeliggjøre geografisk informasjon og eiendomsinformasjon basert på samfunnets behov.
2. Som nasjonal geodatakoordinator sørger Kartverket for riktig og relevant innsamling, bearbeiding, deling og bruk av geografisk informasjon til nytte for samfunnet.

Forvaltningsoppgaver

Kartverket forvalter lov om eiendomsregistrering (matrikkelloven) med underliggende forskrifter, deriblant kart- og planforskriften. Kartverket standardiserer, oppdaterer og distribuerer geografiske data i samarbeid med kommunene og andre offentlige tjenesteleverandører gjennom Norge digitalt-samarbeidet.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

Kartverket har ikke innsigelseskompetanse i planlegging etter plan- og bygningsloven. Det offentlige kartgrunnlaget holdes oppdatert gjennom Geovekstavtalen, et selvfinansierende offentlig partssamarbeid.

I vår sammenheng betrakter vi Kartverket først og fremst som en tilrettelegger og leverandør av kvalitetssikret geografisk informasjon til bruk i prosesser etter plan- og bygningsloven.

8.1.10 Privat naturskadeforsikring

Rolle

Privat naturskadeforsikring dekker plutselig og uforutsett naturskade på bygning, innbo og løsøre som er forsikret mot brann. Med naturskade menes storm, stormflo, flom, skred, jordskjelv og vulkanutbrudd. Forsikringen dekker også hageanlegg og utearealer til bolig og fritidsbolig inntil fem dekar. Biler, båter, campingvogner mv. dekkes ikke, og må ha egen kaskoforsikring.

Ved naturskade får forsikringstager utbetalt skadeserstatning fra sin assurandør. Assurandørens kostnader fordeles forholdsmessig på medlemmene i Norsk Naturskadepool. Alle assurandører som tilbyr brannforsikring, plikter å være medlem i Norsk Naturskadepool.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

Assurandørene tilbyr selvfinansierende forsikringsprodukter i privatmarkedet innenfor bestemmelsene i forsikringsavtaleloven. Naturskader på private bygninger og løsøre reguleres gjennom naturskadeloven. Naturskade på eiendom utover det som dekkes av naturskadeloven, dekkes av statens naturskadeordning, se avsnitt 8.1.11.

Assurandør har ikke innsigelseskompetanse i planlegging etter plan- og bygningsloven. Ved uønskede naturpåkjenninger har assurandør anledning til å kreve erstatning fra kommunen² dersom den kan påvise at kommunen enten har et erstatningsansvar som offentlig myndighet, har kontraktsansvar eller har opptrådt uaktsomt. Eksempler på uaktsomhet kan være manglende dimensjonering av vanninfrastruktur, manglende vedlikehold, feilprosjektering eller sviktende beredskap. For slike skadetilfeller gjelder alminnelige erstatningsregler for offentlig myndighetsutøvelse.

Forsikring skal dekke plutselig og uforutsett skade. Assurandør kan nekte å forsikre eiendom mot naturpåkjenninger dersom det er dokumentert at risikoen er uvanlig høy. Forbrukerrådet understreker at terskelen for forsikringsnekt skal være høy, og at avslaget skal være saklig og skriftlig begrunnet. Forsikringsnekt kan påklages til Finansklagenemda (Forbrukerrådet, 2026).

Norsk Naturskadepool melder at naturskadeerstatningene i 2025 beløp seg til nær tre milliarder kroner (Norsk naturskadepool, 2026). Utbetalingene svinger naturlig nok mye fra år til år, men den langsiktige trenden er at erstatningsutbetalingene øker. Kostnadsøkningen dekkes gjennom premieøkning til kunde.

8.1.11 Landbruksdirektoratet og statens naturskadeordning

Rolle

Landbruksdirektoratet er et utøvende forvaltningsorgan for de sentrale landbrukspolitiske og handelspolitiske virkemidlene på landbruksområdet. Direktoratets myndighet og ansvar reguleres gjennom en egen hovedinstruks (Landbruks- og matdepartementet, 2024). Ifølge denne er direktoratets primæroppgaver:

- *å utøve en samordnet, helhetlig og effektiv forvaltning av økonomiske og juridiske virkemidler rettet mot primærlandbruket, landbruksbasert næringsmiddelindustri og handel.*
- *å formidle fag- og forvaltningskompetanse med høy faglig kvalitet og relevans.*
- *å være et støtte- og utredningsorgan for LMD.*

Landbruksdirektoratet skal forvalte de økonomiske og juridiske virkemidlene i samsvar med Stortingets forutsetninger og relevante lover og forskrifter, deriblant den statlige

² Også kalt regress

naturskadeordningen. Statens naturskadeordning dekker skade på infrastruktur, objekter og eiendom som ikke lar seg forsikre på vanlig måte gjennom privat naturskadeforsikring. Typisk gjelder dette skade på skog, dyrkamark, landbrukseiendom, kaier, bruer, gårdsveier mv.

Tildelte oppgaver – tildelingsbrev

Landbruksdirektoratet har et stort antall oppgaver innenfor samfunnssikkerhet og beredskap som omfatter håndtering av hendelser og kriser på områdene matforsyning, reindrift, skog, samfunnssikkerhet og beredskap, samt natur- og avlingsskader. Tildelingsbrevet har et eget kapittel om oppfølging av stortingsmelding 27 om flom og skred (Energidepartementet, 2024). Spesielt relevant her er oppgaver med å kartlegge tilstanden til hydrotekniske anlegg i jordbruket, sammen med NVE bistå Statsforvalteren med å kvalitetssikre omfanget av sikringsskog, og bistå arbeidet om hvordan staten kan bidra til å dekke kostnader ved å gjenopprette flomskader på etablerte flomsikringsanlegg ved dyrka mark.

Forvaltningsoppgaver

Statens naturskadeordning reguleres etter naturskadeerstatningsloven, og administreres av Landbruksdirektoratet. I tillegg til den statlige naturskadeordningen har Landbruksdirektoratet en rekke forvaltningsoppgaver knyttet til bruk og vern av landets landbruksareal. Det går også frem av tildelingsbrevet at direktoratet skal samarbeide med NVE og Miljødirektoratet om bruk av arealressurser til matproduksjon, sikring mot naturfarer og vern av viktige miljøverdier.

Juridisk og økonomisk handlingsrom

Landbruksdirektoratet har ikke innsigelseskompetanse i plansaker jf. rundskriv H-2/14 (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2014). Landbruksdirektoratet er i kraft av å forvalte juridiske og økonomiske virkemidler på nasjonalt nivå indirekte i inngrep med jord- og skogbrukets vassdragsnære arealbruk, eksempelvis gjennom veiledning rundt forskrift om nydyrking, spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL-midler), og overordnet forvaltning av regelverket rundt landbruksveier og vernskogbestemmelsen i skogbruksloven.

For året 2025 er direktoratet tildelt 136 MNOK som en overslagsbevilgning til naturskadeordningen. Beløpet skal dekke tidligere tilsagn som kommer til utbetalinger i 2025 og nye tilsagn som kommer til utbetaling i løpet av 2025. Det går frem av tildelingsbrevet at tildelingen også skal dekke en rekke ulike administrative og organisatoriske kostnader knyttet til ordningen og adgangen til å klage på ordningen.

Tildelingsbrevet gir tilsagn til inntil 159,1 MNOK via naturskadeordningen fra 2025 til 2026. Vi antar behovet er større enn tildelingen.

8.2 Prosesstudie: Planprosess og hendelsesforløp i Augla

Vi har gjennomgått et betydelig antall aktiviteter som er gjennomført i og rundt vassdraget Augla de siste 15 årene.

Prosessene langs vassdraget involverer flere aktører. Vi ser nærmere på hvordan samhandlingen mellom disse fungerer, hvordan lovverket legger opp til ryddige prosesser og hvordan aktørene følger opp sitt ansvar etter loven.

Samtidig er det viktig å finne ut hvilke hendelser eller prosesser som har ført til uheldige konsekvenser for Augla og for nylig etablert infrastruktur i området. Sentralt i prosessstudien er gjeldende reguleringsplan for ny E6. Dette er en sektorovergripende prosess hvor mange aktører har vært involvert. Videre studerer vi hendelser og tiltak i tiden etter vedtatt reguleringsplan.

8.2.1 Reguleringsplan for E6 parsell Odenrud - Nord-Fron grense

Reguleringsplan for E6 parsell Odenrud – Nord-Fron grense er et resultat av en lang prosess som kan knyttes tilbake til hovedplanutredninger på 1960- og 1970-tallet. Prosessen er vist grafisk i Figur 8-1.

Forarbeidet som ligger til grunn for planprosessen ble formalisert gjennom kommunedelplan for Hundorp og Harpefoss, som ble vedtatt i Kommunestyret 27.04.2000 og stadfestet av Miljøverndepartementet 27.02.2002. Reguleringsplanprosessen startet med varsel om oppstart og høring av planprogram i april 2007, og senere fastsatt i oktober samme år. Planprogrammet definerte hvilke temaer som skulle konsekvensutredes og dannet det formelle grunnlaget for videre reguleringsarbeid. Vi har ikke lyktes med å finne dette dokumentet.

Etter fastsettelsen av planprogrammet i kommunestyremøtet 18.10.2007, gikk planarbeidet videre inn i en aktiv fase med blant annet markundersøkelser som ble varslet til berørte grunneiere 25.02.2008 og kunngjort i lokalavis i mars 2008. Dette etablerte grunnlaget for den første runden med tekniske undersøkelser, befaringer og innledende dialoger med både grunneiere og offentlige fagmyndigheter.

Det videre arbeidet handlet i hovedsak om utredning av alternative traseer gjennom Sør-Fron, slik dette var forutsatt i kommunedelplanen. Forprosjektet for strekningen Frya–Harpefoss, og for den nordlige delstrekningen Odenrud–Nord-Fron, ble behandlet politisk i Sør-Fron kommune i oktober 2008, der prinsipper for kryssløsninger, tunnelplassering og overordnede veglinjer ble avklart. Disse avklaringene la viktige premisser for det videre reguleringsarbeidet.

I februar 2009 ble det sendt ut fornyet varsel om planarbeid og markundersøkelser på bakgrunn av mangelfulle eiendomskart som hadde medført at enkelte grunneiere ikke var varslet tidligere. Dette brevet gjentok og bekreftet at reguleringsplanen skulle utarbeides i tråd med planprogrammet fra 2007 og kommunedelplanens overordnede føringer. I samme periode startet Statens vegvesen også med utstrakt informasjon og dialogarbeid, blant annet gjennom grunneiermøter avholdt 17. februar 2009 for berørte parter på strekningen Lågen–Nord-Fron-grensen.

Statens vegvesen ferdigstilte et komplett forslag til reguleringsplan med konsekvensutredning for parsellen Odenrud–Nord-Fron grense, som ble lagt ut til offentlig ettersyn fra 10.03.2010 til 28.04.2010. Planforslaget ble lagt ut til offentlig ettersyn av Statens vegvesen med hjemmel i plan- og bygningsloven § 3-7. Det offentlige ettersynet medførte en rekke merknader til planforslaget, både fra fagmyndigheter, organisasjoner og grunneiere, herunder innsigelser knyttet til vassdrag, kulturminner og landbruksinteresser. Innholdet i innsigelsene under offentlig ettersynsperioden er nærmere beskrevet i avsnitt 9.1.

Revidert planforslag ble deretter utarbeidet med bakgrunn i mottatte merknader og innsigelser, og et begrenset offentlig ettersyn ble gjennomført sommeren 2010, med høringsfrist 16. august 2010, for å vurdere supplerende utredninger og mindre justeringer av planen. De resterende punktene, særlig knyttet til bruløsningen over Lågen og landbruksadkomster ved Grytting, ble ytterligere vurdert i egne tilleggsvurderinger i juli 2010.

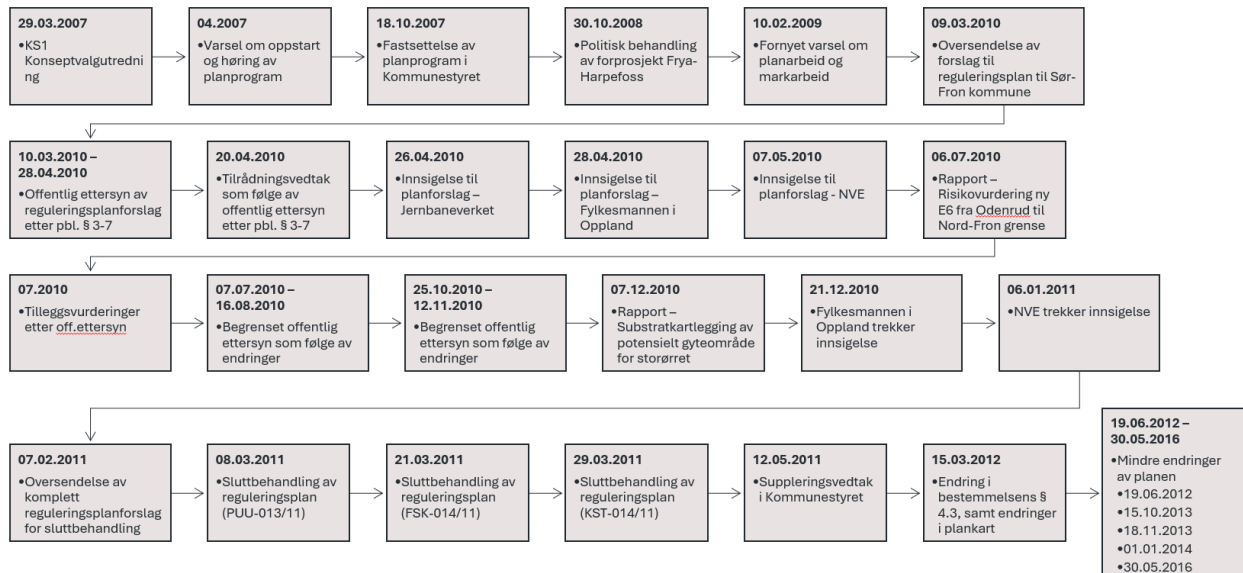
Planforslaget ble deretter oversendt Sør-Fron kommune til politisk sluttbehandling gjennom brev datert 07.02.2011. Reguleringsplanen for E6 Odenrud–Nord-Fron grense ble vedtatt av kommunestyret den 29.03.2011, med et suppleringsvedtak 12.05.2011 som omhandlet bestemmelser og plankart. Planen ble senere gjenstand for mindre endringer i perioden 2012 og 2016.

Planbeskrivelsen, sist revidert 15.11.2010, og *Tilleggsvurderinger etter offentlig ettersyn*, omtaler Augla som ett av sidevassdragene som berøres av ny E6-trasé.

I den reviderte planbeskrivelsen beskrives Augla kort som en markert sideelv i en tydelig V-dal og løftes fram som et viktig landskapselement i den overordnede landskapsanalysen. Vassdraget inngår i det karakteristiske dal- og kulturlandskapet i Sør-Fron, der særlig de bratte dalsidene og den frodige kantvegetasjonen trekkes fram som sentrale visuelle kvaliteter. Samtidig omtales ikke Augla nærmere i kapitlene som omhandler vassdragstiltak, hydrologi, naturmiljø eller inngrep i vassdrag, og det fremgår ingen planlagte tiltak direkte knyttet til selve elveløpet på denne planstrekningen.

I *Tilleggsvurderinger etter offentlig ettersyn* behandles Augla primært gjennom tekniske vurderinger knyttet til flomdimensjonering, avrenning fra veg, kantsoner og naturverdier. Augla-vassdraget består av et nedbørfelt på 15,6 km² og flomvurderingene oppgir beregnede flomverdier for Q_m -, Q_{100} - og Q_{200} som grunnlag for dimensjonering av kryssinger og vassdragstiltak. Dokumentet redegjør også for beregnet tilførsel av forurensning fra veiavrenning, samt for berøring av kantvegetasjon og forekomster av naturtyper og arter, herunder gråor–heggeskog og rødlistearten huldregras, som forekommer langs deler av elveløpet.

Reguleringsplan for E6 parsell Odenrud - Nord-Fron grense

Figur 8-1. Grov oversikt over planprosessen for E6 parsell Odenrud – Nord-Fron grense.

8.2.2 Verneprosess Augla naturreservat

Augla naturreservat ble formelt vernet 10. juni 2016 gjennom en kongelig resolusjon, med hjemmel i naturmangfoldloven (Klima- og miljødepartementet, 2016). Verneformålet er å bevare en topografisk velformet og artsrik bekkekløft, samt sikre økosystemer og naturlige prosesser. Reservatet, se Figur 7-2, dekker ca. 922 dekar av et bratt og masseførende nedbørfelt oppstrøms fylkesvei 2522. Verneprosessen er kortfattet beskrevet i Figur 8-2.

Augla naturreservat

Multiconsult

Figur 8-2. Verneprosess for Augla naturreservat.

8.2.3 Flomhendelser og sikringstiltak etter vedtatt reguleringsplan for E6

I Augla har det vært flere flomhendelser med påfølgende haste- og krisetiltak og sikringstiltak etter vedtakelse av reguleringsplanen (2011) og frem til i dag. Opplysningene er innhentet fra offentlig tilgjengelige dokumenter fra NVE, Fylkeskommunen, Statsforvalteren og Sør-Fron kommune. Dokumentene omfatter eposter, brev, søknader og vedtak. Dokumentene er gjennomgått og innholdet gjengitt kronologisk nedenfor. Oversikt over de konkrete dokumentene finnes i tidslinjen i Vedlegg 1: Detaljert tidslinje for Augla 1992 – 2025.

2011

I 2011 ble Augla utsatt for en flomhendelse som resulterte i store skader på eksisterende flomvern og innmark. Vi kjenner ikke til om det ble gjennomført eller omsøkt midler til sikringstiltak i etterkant av denne hendelsen.

2013

I mai 2013 oppstår en ny flomhendelse med store skader. Grunneier melder om undergraving av kommunal vei. Kommunen informerer NVE om behov for å sikre kommunal vei mot skade. NVE fatter vedtak om tildeling til midlertidig sikring, etter noe uklar saksbehandling. Hverken NVE eller kommunen fatter vedtak etter henholdsvis vannressursloven eller plan- og bygningsloven. Det blir gjennomført 'ad-hoc' sikringstiltak fra kulvert under ny E6 og ca. 400 meter oppover. Tiltaket

omfatter oppretting, rensk og plastring med grov stein. Tiltaket blir gjennomført i regi av NVE sommeren 2013.

2014

I 2014 skjer det ingen større skader i vassdraget, men Statens vegvesen melder til NVE om behov for å foreta opprydding av stein og trær mellom øvre anleggsgrense for ny E6 og elvesikringen som ble finansiert av NVE i 2013. NVE svarer at 'ad hoc'-tiltaket som ble gjennomført i 2013 ikke er ment som et permanent tiltak og at det ikke er midler til videre permanent sikring nedstrøms.

Statens vegvesen søker deretter om tillatelse etter vannressursloven til å utbedre vannløpet nedstrøms krisesikringen som ble gjennomført i 2013. NVE vurderer at det ikke er behov for ytterligere behandling etter vannressursloven (antakelig en vurdering av konsesjonsplikt, uten at det er eksplisitt nevnt), og fatter ikke noe vedtak. NVE forutsetter imidlertid at tiltaket får god vassdragsteknisk utforming og at kantsonen revegeteres. NVE påpeker også at tiltak i vassdraget må vurderes etter plan- og bygningsloven og laks- og innlandsfiske_loven.

I samråd med Fylkesmannen gir Fylkeskommunen Statens vegvesen tillatelse til samme inngrep i vassdraget som nevnt over. Tillatelse gis etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag, som er hjemlet i lakse- og innlandsfiske_loven. Fylkesmannen og Fylkeskommunen påpeker at gjennomføring av tiltaket vinterstid vil være et brudd på naturmangfoldlovens krav om miljøforsvarlige driftsmetoder. Det settes vilkår om avbøtende tiltak for fisk og bunndyr.

Kommunen v/ byggesaksavdelingen mottar en henvendelse fra Statens vegvesen, hvor Statens vegvesen ber om kommunens vurdering av om sikringstiltaket krever behandling etter plan- og bygningsloven. Kommunen unntar tiltaket fra behandling etter plan- og bygningsloven i epost sendt til Statens vegvesen. Beslutningen er ikke begrunnet og det er ikke dokumentert at tiltaket er vurdert opp mot gjeldende plan.

2015

Vinteren 2014-2015 etablerer Statens vegvesen en betongkulvert med betongkonstruksjon oppstrøms E6, som er under bygging. Betongkonstruksjonen prosjekteres av Multiconsult på oppdrag fra Statens vegvesen. Den utgjør et absolutt vandringshinder for fisk.

Statens vegvesen sender et brev til Fylkeskommunen hvor de opplyser om at flere av vilkårene i Fylkeskommunens vedtak etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag ikke kan la seg gjennomføre. Årsaken til dette er at kostnadene vil overstige de økonomiske rammene som Statens vegvesen må forholde seg til. Statens vegvesen redegjør videre for hvilke tiltak som er gjennomført for å lette fiskens vandring. Det informeres også om at Statens vegvesen vil gjennomføre kjemiske og økologiske undersøkelser av Augla to år etter at ny E6 åpner.

Gudbrandsdal Sportsfiskeforening og Storørret Norge sender inn en befaringsrapport og et bekymringsbrev til Fylkesmannen, Fylkeskommunen, NINA, NVE og kommunen.

2017

Sommeren 2017 skjer det en ny flomhendelse som medfører behov for vedlikehold av tidligere sikringstiltak. Statens vegvesen søker om tillatelse til å gjennomføre reparasjon av plastring i elvekant oppstrøms E6, etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Fylkesmannen svarer i epost at tillatelse gis, i samråd med Fylkeskommunen. Det uttales at Statens vegvesen må avklare med NVE hvorvidt tiltaket krever tillatelse etter vannressursloven. Formelt vedtak for dette tiltaket er ikke funnet.

2023

Neste store flomhendelse skjer i august 2023. Uværet 'Hans' påfører store skader på både jernbane og ny E6. Store mengder masser avlagres oppå ny E6, mens jernbaneunderbygningen vaskes vekk. Det gjennomføres felles befaring med Bane NOR, Statens vegvesen, kommunen og NVE for å vurdere skadeomfanget. Ordfører etterlyser helhetlig løsning for Augla og kommunen kaller inn alle aktørene til et felles møte om helhetlig planlegging.

I september får Bane NOR tillatelse til erosjonssikring fra Fylkeskommunen etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.

I november får Statens vegvesen tillatelse etter vannressursloven § 11 fra Fylkesmannen til å fjerne kantvegetasjon.

I desember får Statens vegvesen tillatelse fra Fylkeskommunen til å gjennomføre reparasjonstiltak både oppstrøms og nedstrøms helt ned mot Lågen, etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.

2024

NVE vurderer i februar at Bane NORs og Statens vegvesens reparasjonstiltak i Augla etter 'Hans' ikke utløser konsesjonsplikt etter vannressursloven.

I april får kommunen tilsagn om tilskudd til krisetiltak fra NVE, for midlertidig sikring av elvekanten (mot bolighus), oppstrøms E6.

I mai får kommunen tillatelse fra Fylkeskommunen til å sikre øvre del av Augla, etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Kommunen får også dispensasjon og byggetillatelse etter plan- og bygningsloven fra egen byggesaksavdeling for bygging av ny driftsvei frem til vassdraget ved Eksisvegen.

I juni får kommunen tillatelse fra Fylkeskommunen til reparasjon av eksisterende sikring og sikring av boliger i øvre del, etter forskrift om fysisk tiltak i vassdrag.

I november får Statens vegvesen og Bane NOR tillatelse fra Fylkeskommunen til masseuttak fra kulvert under E6 og ned til nedstrøms jernbanekulvert, etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.

I 2024 starter arbeidet med ny reguleringsplan for å kunne gjennomføre permanent og helhetlig sikring av Augla.

8.2.4 Flatehogst, nydyrking og tilgrensende arealendringer

Bane NOR opplyser at avrenningsforholdene i Augla er forverret som følge av nydyrking øverst i vassdraget. Ved å gjennomgå historiske kart og flybilder, ser vi blant annet hvordan landbruks- og skogbrukstiltak påvirker landskapet over tid.

Tabell 8-2 viser at utbyggingen av landbruksarealene øverst i vassdraget stort sett ble etablert til dagens tilstand i perioden 1964 - 1978. Det er rimelig å anta at de store nydyrkingsfeltene øverst i vassdraget kan ha endret flomvannføring og flomtopp ved snøsmelting og kraftig nedbør. Vi har ikke gjennomført hydrauliske beregninger for å bekrefte denne antagelsen, men nydyrkingenes størrelse og beliggenhet i feltet sannsynliggjør en slik virkning.

I samme periode hogges og nydyrkes skogarealene ved Auglas utløp. Utløpet kanaliseres, rettes ut og vendes mer sydlig for å gi bedre plass til landbruksproduksjon. I eldre bilder er utløpet tett omkranset av skogvegetasjon. Selve vannløpet ser dypere ut enn det gjør i nyere tids flybilder. Det er dermed mulig at dette landbrukstiltaket kan ha påvirket utløpets kapasitet til å transportere masser ut i Lågen.

Morten Kraabøl er faglig leder for akvatisk økologi i Multiconsult. Under et el-fiske-oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i 1992 observerer han at elva forsvinner ned i grunnen ca. 50 meter oppstrøms utløpet til Lågen, og at utløpet er helt tørt. Lokale kilder påstår overfor ham at det 'har vært slik lenge'. Det er dermed uklart om det er gravearbeider langs jernbanen eller den nevnte omleggingen av elveutløpet som har punktert elvebunnen på dette tidspunktet. Vi kan i alle fall slå fast at det ikke er landbrukstiltak som fører til at Augla forsvinner ned i undergrunnen oppstrøms dagens E6 under befaringen som ble gjennomført av oss sommeren 2025.

Tabell 8-2. Arealendringer som følge av hogst, nydyrking og tilgrensende arealendringer.

Bildeperiode	Øvre del av vassdraget	Nedre del av vassdraget
1947 - 1954	Ikke bildedekning	Breivegsbrua over Lågen under etablering. Arealene rundt består stort sett av bledningshogget skog og spredt landbruk, gjennomskåret av Dovrebanen.
1954 - 1958	Ikke bildedekning	Breivegsbrua ferdigstilles. Ellers ingen arealendringer.
1958 - 1964	Grønfjellvegen forlenges til Kollbergbekken. Utover dette er landskapet oppstrøms Rørsvadet stort sett intakt med beitemark, myr og fjellvegetasjon.	Ingen arealendringer.
1964 - 1978	Kilevegen vest for Augla forlenges til Rørsvadet og kobles til bebyggelsen ved Auglestad tidlig på 1970-tallet.	Avskoging og nydyrking kanaliserer Auglas utløp til Lågen. Bekkebunnen ligger nå åpen, og det er synlige løsmasser hele

	Grønfjellvegen forlenges etappevis innover fjellet. Fjellvegetasjon avskoges og forholdsvis store arealer dyrkes opp langs denne og Rørosvadet.	veien opp til jernbanen. Vassdraget oppstrøms jernbanen endres ikke.
1978 - 2005	Dagens arealtilstand stort sett ferdig etablert tidlig i perioden.	Deler av skogen mellom gammel og ny E6 hogges ut, uvisst av hvilken grunn. Det etableres skarpe hogstkanter langs vassdragets østside. Et større areal dyrkes opp langs jernbanelinjens nordside, men i god avstand til Augla. Landskapet endres ellers ikke.
2005 - 2010	Ingen nevneverdige arealendringer.	Skogen vokser til. Noe gjennomhogst vest for Augla, men i god avstand til vassdraget. Ingen nevneverdige arealendringer.
2010 - 2013	Ikke bildedekning.	Ny E6-trasé avskoges fullstendig. Ved overgangen til anleggsbeltet tar Augla nye løp og fører store mengder masse over dyrkamark og ned til jernbanen. Nedre del av vassdraget endrer nå karakter.
2013 - 2015	Ikke bildedekning.	Området mellom jernbanen og ny E6 er et sammenhengende anleggsområde. Et større skogareal vest for vassdraget avskoges med en smal kantsone mot vannstrengen. Vannstrengen plastres og kanaliseres opp mot fylkesvegen.
2015 – 2018	Ingen nevneverdige arealendringer.	Størsteparten av arealene rundt ny E6 og jernbanen konverteres til landbruksjord og åpen fastmark: Ca. 2 daa av den opprinnelige skogen (avskoget) innenfor anleggsbeltet nydyrkes på eiendom 57/4 uten søknad. Arealet blir dermed tilleggsareal til eksisterende dyrkamark.

		Eier av gbnr. 45/1 søker 2015 om nydyrking av 20 daa landbruksjord langs sydsiden av ny E6. Eier av gbnr. 44/1 søker 2017 om å nydyrke 65 daa landbruksjord tett på vassdraget nord for ny E6. Større flatehogst inntil reservatets vestside.
2018 - 2021	Ikke bildedekning.	Ingen større arealendringer. Nydyrkingsfeltet nord for ny E6 begynner å gro igjen. Feltet viste seg uegnet for matproduksjon.
2021 - 2025	Ingen nevneverdige arealendringer.	Nydyrkingsfeltet nord for E6 vokser til med ny skog. Stort sett all skog øst for vannstrengen hogges ut og erstattes med adkomstveier til opprydding og vedlikehold av vassdrag, jernbane og E6.

8.3 Oppsummering av prosesser som har ført til dagens tilstand i vassdraget

Det finnes ingen enkelt aktør, prosess eller beslutning som alene har ført til dagens naturfare- og miljøtilstand i Augla. Årsaken er snarere å finne i summen av arealendringer over tid. Veibygging, vedlikehold av jernbanen, nydyrking og tømmerhogst fjerner kantvegetasjon, elveløpet kanaliseres og kjøring med tunge anleggsmaskiner roter opp, punkterer og destabiliserer elveløpet. Kraftige flommer drar deretter med seg store mengder rek og masser som eroderer og tetter igjen kulvertene under vei og bane. Skadene forsøkes rettet med midlertidige haste- og krisetiltak som ikke holder tilstrekkelig kvalitet. Ved neste flom skades derfor disse haste- og krisetiltakene, og det oppstår behov for enda kraftigere tiltak.

8.3.1 Nydyrking i landbruket *kan* ha endret avrenningssituasjonen

Augla er et bratt og masseførende vassdrag. Arealene i nedbørfeltet fordeler seg på 60 % skog, 21 % dyrkamark, 8 % myr, 7 % snaufjell og 4 % uklassifisert. Spesifikk middelavrenning i perioden 1991 – 2020 er beregnet til 8,5 l/s/km². Det finnes ingen dempende innsjøer i elvenettet.

Det er sannsynlig at nydyrkingen øverst i nedbørfeltet frem til 2005 har endret avrenning og flomtopp. Dette kan ha ført til periodevis økt erosjon. Det er også mulig at landbrukets kanalisering og flytting av utløpet på 1970-tallet har redusert elvas kapasitet til å lede slike masser helt ut til Lågen. Vi antar at den samme kanaliseringen punkterte elvebunnen, slik Morten Kraabøl observerte under sin befarig i 1992.

8.3.2 Ny E6 har avskoget og omarbeidet nedre deler av vannløpet

Ved etablering av ny E6 ble all vegetasjon fjernet innenfor anleggsbeltet. I flybilder ser vi tydelig hvordan Augla tar flere nye løp ved overgangen til anleggsbeltet under flommen 2013. Det er sannsynlig at hogst av kantvegetasjon og inngrep med tunge maskiner i elveløpet har punktert elvebunnen og destabilisert vassdragets bunn og bredder der ny E6 krysser Augla.

8.3.3 Økt regnintensitet eroderer eksponerte elvebredder og løsmasser

Norsk klimaservicesenter har påvist økende forekomst og intensitet for kraftige nedbørhendelser. I perioden har det vært flere flomhendelser. Kraftig nedbør er driver for erosjon og massetransport, og kan grave kraftig langs eksponerte elvebredder og i omrørte bunnsedimenter. Masser kan avlagres på steder som tvinger flomløpet i nye retninger, slik som vist i flybildene fra 2013. Klimaendringer, med økende andel av årsnedbøren i form av styrtregn, kan dermed være en akselerator for skader som allerede er påført vassdraget.

8.3.4 Naturreservatet innsnevrer mulighetsrommet for avbøtende tiltak

En god del av massene som tilstopper og skader flomløpet i nedre deler av Augla kommer fra det høyereliggende naturreservatet. Opphoping av døde trær og rek i vernede bekkekløfter kan bidra til at det bygger seg opp erosjonsmasser som plutselig frigjøres under flom. Vi vet ikke om dette er skjedd i Augla. Fra et helhetlig perspektiv vil forsiktig skjøtsel i vernede områder kanskje kunne være et godt alternativ til mer inngripende tiltak lenger ned i vassdraget.

8.3.5 Tiltak etter flomhendelser, NVE-finansierte haste- og krisetiltak

Det har vært flere flomhendelser i perioden. Statens vegvesen, Bane NOR og Sør-Fron kommune har ved flere anledninger forespurt NVE om midler og tillatelse til rensk og opprydding, flomsikringstiltak, erosjonssikring og plastring i vannløpet. Vi gjør her oppmerksom på at NVE ikke gir tillatelse til slike typer tiltak, selv om noen av henvendelsene indikerer en slik forventning.

Statens vegvesens rensk og opprydding i 2015 ble utført i strid med vilkårene i felles uttalelse fra Fylkeskommune/Statsforvalter. Det ble ryddet nedfallstrær inntil 50 meter oppstrøms anleggsgrensen, så langt det var mulig å komme uten å gjøre inngrep i selve elveleiet. Tiltaket ble også utført i strid med gjeldende planbestemmelse. Dagens kulvert, se Figur 8-3, utgjør et absolutt vandringshinder for fisk. Vannrenna gjennom kulverten er utformet med fiberarmert betong, og løse fibre brer seg i vassdraget. Ved rennas utløp ligger eksponerte isolasjonsplater og eroderer. Plastringen oppstrøms E6 er mangelfullt utført, og steinsettingen virker ustabil. Ved enden av plastringen oppstrøms E6 forsvinner elven ned i undergrunnen på elvas nordside. Vannrenna gjennom kulverten er derfor uten vann i tørre perioder, slik figuren viser.

Figur 8-3. Dagens kulvert under E6 sommeren 2026. Multiconsult / Rune Bratlie

Bane NOR utvidet eksisterende kulvert med et nytt flomløp under jernbanen i 2023. Elveløpet ble erosjonssikret 20-30 meter oppstrøms og nedstrøms jernbanebrua. Det er i dag et overvåkningskamera ved innløpet som følger med på masseavlagringen oppstrøms kulverten. Fylkeskommunen stilte vilkår om skånsom utførelse, hensyntagen til fiskens vandring, og at tiltaket skulle tilbakeføre vassdraget til en naturlig tilstand med restaurerte kantsoner. Elveløpet fremstår på ingen måte naturlig i dag.

I 2024 søkte Sør-Fron kommune Fylkeskommunen om tillatelse til flomsikring ved Eksisvegen (nedstrøms bru langs gammel E6). Det ble stilt en rekke vilkår til opparbeidelsen, så som hensynet til fiskens vandring, stabil steinsetting, naturlig utforming, tilrettelegging for reetablering av kantsoner, restaurering av bunn og bredder og gjenbruk av masser. I dag fremstår også dette elvepartiet som et kunstig og kanalisert elveløp uten visuelle eller naturlige kvaliteter. Det er synlig erosjon i tiltakets nedre del.

De samlede virkningene av ulike oppryddingstiltak og haste- og krisetiltak har utvilsomt påvirket miljøverdiene i vassdraget negativt.

9 Samhandlingsstudie

Kapittel 8.2 beskriver noen sentrale prosesser som har funnet sted i Augla. Vi vil i dette kapittelet se nærmere på hvordan aktørene har samhandlet rundt disse prosessene. Vi ser om samhandlingen har vært relevant, hensiktsmessig og i samsvar med gjeldende regelverk.

I elnnsyn gir nær sagt alle søk med søkeordene 'Augla' og 'Sør-Fron' hundrevis av oppslag. Vurderingene her bygger på 209 saksdokumenter og 338 bilder og videoopptak. For å holde oversikt, har vi valgt å rette oppmerksomheten på søknader, beslutninger og tiltak som har ført til, eller ville ha ført til, dokumenterbare fysiske endringer i vassdraget. Som lesehjelp har vi etablert en nokså detaljert tidslinje gjennom perioden 1992 til dags dato. Tidslinjen er vist i Vedlegg 1: Detaljert tidslinje for Augla 1992 – 2025.

9.1 Reguleringsplan for E6 Odensrud – Nord-Fron grense

9.1.1 Samhandling

Reguleringsplanen for E6 Odensrud – Nord-Fron grense er et resultat av en omfattende prosess som er hjemlet i plan- og bygningsloven. Loven forutsetter at planleggingen foregår slik at kunnskap, interesser og ansvar møtes og avveies i den enkelte planen. Dette gjelder både i kommunens overordnede planlegging og i detaljerte reguleringsprosesser.

Statens vegvesen er den sentrale aktøren i utarbeidelsen av reguleringsplanen, og initierer prosessen ved å varsle oppstart og sende planprogrammet på høring. Kommunens rolle er i hovedsak å opptre som høringspart og senere som planmyndighet ved den endelige politiske behandlingen. Dette avviker noe fra vanlig praksis i kommunale reguleringsplanprosesser, hvor kommunen tar et mer aktivt eierskap i planutformingens tidlige faser.

Varsel om oppstart og høring av planprogram

Vi har ikke klart å fremskaffe opprinnelig planprogram eller dokumentasjon om hvordan aktørene forholder seg til varsling om oppstart og høring. Basert på tilsvarende planprosesser andre steder, kan det likevel slås fast at denne fasen er av vesentlig betydning. Dette skyldes at planprogrammet legger rammene for planens omfang, nødvendige utredninger og avklaringsbehov. I et planteoretisk perspektiv er det også her rommet for medvirkning er størst, siden føringer og alternativer kan påvirkes på et tidlig tidspunkt.

Offentlig ettersyn

Reguleringsplanen blir lagt til offentlig ettersyn i perioden 10. mars – 28. april 2010. Det kommer inn 37 merknader til planforslaget, hvorav åtte fra offentlige myndigheter, sju fra lag og foreninger og 22 fra privatpersoner. Tre av de offentlige myndighetene fremmer innsigelser - Fylkesmannen i Oppland (Fylkesmannen), Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Jernbaneverket (JBV).

Innsigelsene dreier seg både om miljøfaglige forhold, samfunnssikkerhet og tekniske krav. Fylkesmannen i Oppland fremmer innsigelser mot den foreslåtte bruløsningen over Lågen, der Fylkesmannen mener at konsekvensutredningen er mangelfull når det gjelder dokumentasjon av påvirkning på gyteområdet for den nasjonalt viktige storørreten i Lågen. I tillegg fremmer Fylkesmannen innsigelse til den foreliggende ROS-analysen, som blir vurdert som for generell og ikke tilstrekkelig detaljert sett opp mot kravene i plan- og bygningsloven.

NVE fremmer tilsvarende innsigelse til bruløsningen over Lågen, med særlig vekt på manglende dokumentasjon av endringer i bunnsubstrat, strømningsforhold og erosjonsfare, både i anleggsfasen og i permanent situasjon. NVE fremmer i tillegg innsigelse til planlagt oppfylling av flommark og jordbruksarealer langs Lågen, fordi konsekvensene for flomdemping og vassdragsmiljø ikke er tilstrekkelig utredet.

Jernbaneverket fremmer også innsigelse, men av mer teknisk karakter. Innsigelsen gjelder manglende bestemmelser om nødvendig gjerdning og sikkerhetstiltak mellom ny E6 og jernbanen. Dette vurderes som en forutsetning for å ivareta kravene til jernbanesikkerhet.

Innsigelsene utløser nye tilleggsutredninger og fører til justeringer av plankart og reguleringsbestemmelser. Dette illustrerer hvordan statlige fagmyndigheter bruker innsigelsesadgangen som et virkemiddel til å sikre nasjonale og vesentlige regionale interesser i planlegging.

Etter at Statens vegvesen har oppdatert plankart og bestemmelser, samt utarbeidet nye tilleggsutredninger, blir materialet sendt på ny høring med frist 16. august 2010. I denne fasen blir flere av innsigelsene trukket. Deretter følger en tredje, avgrenset høringsrunde, som gjelder justeringer knyttet til landbruksveier og enkelte tekniske forhold ved Rolstad/Grytting og Solhaug. Denne runden håndterer de gjenværende merknadene, og det blir ikke fremmet nye innsigelser.

Regionalt planforum

I tillegg til overnevnte høringsprosesser blir planforslaget også drøftet i regionalt planforum. Det blir avholdt et møte 2. februar 2010, der status og utfordringer knyttet til E6-prosjektet Ringebru sør – Otta blir gjennomgått.

For Sør-Fron kommune er det særlig redegjort for planlagte løsninger knyttet til Hundorp-tunnelen, valg av linje ved Grytting og konsekvenser for massebalanse. Videre blir kryssløsningen ved Harpefoss/Hardvollsmorka, samt forholdet til jordvern, vilttrekk, støy og anleggslogistikk drøftet. Et annet tema i planforumet er flom- og skredproblematikk. Selv om dette primært gjelder strekninger i Ringebru og Sel, er vurderingene relevante for hele prosjektet. NVE advarer mot risiko for oppstuvning av vann ved flom, kapasitetstap i Lågen og negative oppstrømsvirkninger dersom fyllinger eller installasjoner påvirker vannføringen. Dette understreker betydningen av hydrologiske og geotekniske vurderinger i den videre planleggingen.

9.1.2 Juridisk vurdering

Plan- og bygningsloven er en sektorovergripende og prosessuell lov, som skal legge til rette for samordning, medvirkning og avveining av ulike interesser i arealplanleggingen. Lovens formål og system forutsetter ikke bare at formelle prosesskrav følges, men at planprosessen også ivaretar helhetlige løsninger basert på tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, tidlig avklaring av alternativer og reell medvirkning.

Reguleringsplanprosessen for E6 Odenrud – Nord-Fron grense har i hovedtrekk fulgt en ordinær prosess etter plan- og bygningsloven, med varsling av oppstart, høring og fastsetting av planprogram, utarbeidelse av planforslag, offentlig ettersyn og påfølgende revisjoner som følge av merknader og innsigelser. Det er ikke avdekket klare formelle saksbehandlingsfeil som isolert sett tilsier at planen har mangler i seg.

Samtidig reiser prosessen flere juridisk relevante spørsmål knyttet til hvordan planprosessen har vært gjennomført, og i hvilken grad lovens intensjoner om helhetlig vurdering, tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag og tidlig medvirkning faktisk er oppfylt.

Et sentralt forhold i denne sammenheng er rollefordelingen mellom Statens vegvesen og kommunen. Planprosessen er i stor grad drevet og styrt av Statens vegvesen som sektororgan og tiltakshaver, mens kommunens rolle i hovedsak har vært begrenset til å opptre som høringspart og senere som planmyndighet ved endelig vedtak. Dette avviker fra det som ofte er vanlig i kommunale reguleringsplanprosesser, hvor kommunen har et mer aktivt eierskap til planutforming og avveininger i de tidlige fasene.

Når planleggingen i stor grad styres av et sektororientert statlig organ, kan det innebære risiko for at sektorhensyn får forrang fremfor helhetlige løsninger. Selv om dette ikke er rettsstridig i seg selv, kan det svekke den reelle bredden i vurderingene, særlig dersom alternative løsninger først og fremst avvises med henvisning til et allerede fastsatt planprogram.

Dette kommer blant annet til uttrykk i håndteringen av lokalt engasjement rundt kryssløsningen ved Harpefoss/Hardvollsmorka. Det blir her reist betydelige innspill knyttet til skolevei, friluftsliv og vilttrekk, samt fremmet et lokalt ønske om å utrede et tunnelalternativ som erstatning for dagløsningen. Statens vegvesen avviser dette med henvisning til at planprogrammet allerede er fastsatt og at alternative løsninger derfor ligger utenfor planens rammer. Juridisk sett illustrerer dette utfordringen ved at sentrale avklaringer om alternativbredde og utredningsnivå i praksis ligger svært tidlig i prosessen, før lokale og regionale konsekvenser er tilstrekkelig belyst.

Videre viser gjennomgangen at flom, hydrologi og samfunnssikkerhet, i stor grad er blitt fanget opp gjennom innsigelser sent i planprosessen, særlig fra NVE og Fylkesmannen. Selv om innsigelsesinstituttet nettopp er ment å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser, innebærer en slik prosesslogikk at fokus i liten grad rettes mot å forbedre eller videreutvikle planløsninger, men heller mot å 'kvittere ut' konkrete innsigelser for å kunne bringe planen videre mot vedtak.

Dette kan, sett i et juridisk og planfaglig perspektiv, svekke planprosessens funksjon som arena for helhetlig avveining. Selv om innsigelsene har ført til tilleggsutredninger og justeringer, fremstår hensynet til flom og samfunnssikkerhet gjennomgående som undervurdert i de tidlige fasene av

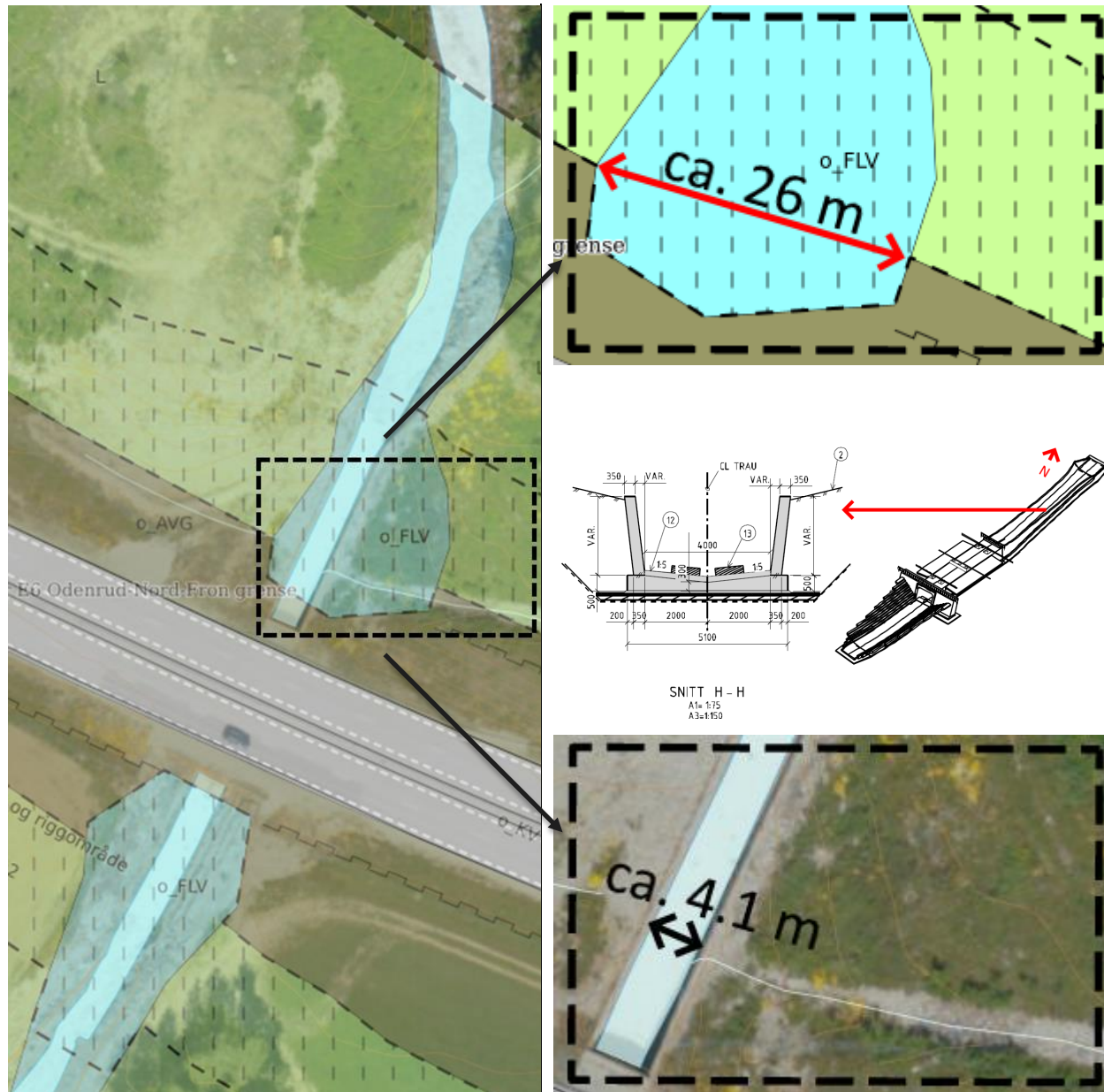
planarbeidet, til tross for at disse forholdene er sentrale etter både plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter.

Avslutningsvis reiser saken spørsmål om forholdet mellom lovens formålsbestemmelse og den konkrete planens utforming. Dersom rammene for utredning og alternativutforming i realiteten fastlegges på en måte som begrenser muligheten for senere avveininger, kan dette bidra til å svekke lovens intensjon om helhetlige, kunnskapsbaserte og demokratiske planprosesser – selv om de formelle prosesskravene isolert sett er oppfylt.

Et annet forhold som det er viktig å understreke, er om det er tatt stilling til detaljeringsgraden i reguleringsplanen, samt om reguleringsplanen åpner for tiltak som faller utenfor søknadsplikten etter pbl. § 20-1 bokstav a.

Vi ser at SVV inngikk avtale med Multiconsult om prosjektering og utarbeidelse av konkurransegrunnlag den 04.02.2011, kun få dager før komplett planforslag ble oversendt Sør-Fron kommune. Tegningsgrunnlaget som inngikk i reguleringsplanprosessen kan dermed ikke anses tilstrekkelig detaljert til å begrunne unntaket fra søknadsplikten.

Reguleringsplanen legger til grunn en fleksibel løsning for kryssningen av Augla, med en total bredde mot elven på om lag 26 meter på nordsiden av vegen. Den endelig prosjekterte løsningen baserer seg imidlertid på en lysåpning på om lag 4 meter. Etter vårt syn er planens handlingsrom og potensial dermed ikke utnyttet fullt ut, se Figur 9-1.

Figur 9-1. Utsnitt av reguleringsplan for E6, sammenliknet med prosjekterings-tegning 2011076871 K9-001 og faktisk situasjon.

9.2 Verneprosess Augla naturreservat

Selve verneprosessen for Augla naturreservat ser ikke ut til å ha innvirket i særlig grad på de øvrige prosessene som er gjennomført i vassdraget. Vi har for eksempel ikke sett interessekonflikter mellom vernemyndigheten og de øvrige aktørene ved bygging av ny E6 eller de ulike haste- og krisetiltakene. Naturreservatet påvirker imidlertid handlingsrommet til å ta ut masser, døde trær og rek høyere i vassdraget. Planavgrensningen til den pågående flomsikringsplanen som utarbeides i fellesskap av Bane NOR og Statens vegvesen inkluderer ikke naturreservatet i planens avgrensning.

Dette kan stille seg i veien for helhetlige vurderinger av flomsikringstiltakets virkninger i vassdraget. Verneformålet kan dessuten stille seg i veien for helhetlige løsninger, som omtalt i avsnitt 8.3.4.

9.3 Flomhendelser og sikringstiltak etter vedtatt reguleringsplan

9.3.1 Samhandling

Dokumenttuttrekkene viser at det har vært mye korrespondanse og samhandling mellom aktørene i perioden etter vedtatt reguleringsplan. Samhandlingen dreier seg om reparasjons- og sikringstiltak i Augla, og har i hovedsak foregått ved epost-utvekslinger og møter, samt enkelte befaringer. Det er vanskelig å fremskaffe en fullstendig og sikker oversikt over antallet tilfeller av gjennomførte sikringstiltak. Dokumenttuttrekket viser at det i perioden 2013-2024 er gjennomført minst syv til åtte tilfeller av terrenginngrep og etablering av konstruksjoner. Det reelle tallet kan være høyere. Det er fattet vedtak etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag (syv vedtak), vannressursloven (ett vedtak) og plan- og bygningsloven (én dispensasjon og én byggetillatelse).

Hovedaktørene i samhandlingen er NVE, Fylkeskommunen, Fylkesmannen/Statsforvalteren, Statens vegvesen og Bane NOR. Kommunen er inkludert i noe dialog, men gjennomgangen gir ikke inntrykk av at kommunen har inntatt en fremtredende rolle. Henvendelsene fra Statens vegvesen og Bane NOR går som oftest til NVE, Statsforvalteren og Fylkeskommunen. Der kommunen er med i dialogen, er det oftest som kopimottaker i de øvrige aktørenes epost-korrespondanse. Vi har ikke funnet dokumenter som viser at kommunen har vært initiativtaker til dialog eller møter, med unntak av perioden etter ekstremværet 'Hans'.

Statens vegvesen og Bane NOR har flere ganger henvendt seg til NVE for vurdering av konsesjonsplikt. NVE har vurdert konsesjonsplikt ved to anledninger, men kommet til at tiltakene ikke utløser dette.

Statens vegvesen og Bane NOR har ikke i samme grad henvendt seg til kommunen som plan- og bygningsmyndighet. I alle dokumentene som er gjennomgått har vi kun funnet én henvendelse til kommunens plan- og bygningsmyndighet. Denne gjelder gjennomføring av betongkulvert i desember 2014. Statens vegvesen spør om tiltaket vil utløse søknadsplikt etter plan- og bygningsloven. Kommunen ved byggesaksavdelingen svarer i en epost at de unntar tiltaket fra kravet om søknad. Beslutningen er uformell, og det går ikke frem hva som ligger til grunn for vurderingen, eller om tiltaket anses å være i tråd med reguleringsplanen. Kommunen anser tiltaket som 'oppdyrning' og som et tiltak som har tilknytning til bygging av E6. Så lenge grunneiere, Fylkeskommunen og Fylkesmannen ikke har motforestillinger, er det kommunens oppfatning at tiltaket kan unntas søknadsplikt etter plan- og bygningsloven.

Det er ikke fattet mer enn to vedtak etter plan- og bygningsloven (2024). Det ene gjelder dispensasjon fra arealformål LNF for etablering av en driftsveg i forbindelse med sikringstiltak. Det andre er byggetillatelse for samme tiltak.

Videre er det i hele perioden fattet et stort antall vedtak etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Fylkesmannen og Fylkeskommunen har samarbeidet om samtlige vedtak. Vedtakene er hjemlet i forskriften og fremstår som vurdert og begrunnet.

Samhandlingen mellom aktørene handler i stor grad om henvendelser om konkrete tiltak som må gjennomføres og hvordan disse skal håndteres prosessuelt og konkret. Samhandlingen handler i mindre grad om langsiktige, permanent løsninger. Det er heller ingen av aktørene som i særlig grad tar for seg den reduserte naturtilstanden i vassdraget. Den første bekymringsmeldingen om naturtilstanden i vassdraget er det Gudbrandsdal Sportsfiskeforening som står for. I 2017 sender de flere henvendelser og rapporter til samtlige aktører hvor de uttrykker bekymring for tiltakenes betydning for natur- og dyrelivet i vassdraget.

Først i 2025 finner vi en formell uttalelse fra en av aktørene som uttrykker bekymring for forholdene i og ved vassdraget, og som peker på at det er gjennomført ulovlige tiltak i Augla. Det er Statsforvalteren som i svar på varsel om oppstart av detaljregulering, uttaler at de mange opprydnings- og sikringstiltakene som er skjedd de senere årene har forverret tilstanden og økt behovet for restaurering av vassdraget og kantsonene. Statsforvalteren slår fast at tiltakene som er gjennomført i Augla må anses som brudd på gjeldende reguleringsplan.

Dokumentene fra 2025 og frem imot dagens dato omhandler den pågående planprosessen og er ikke gjennomgått.

9.3.2 Juridisk vurdering

Ved dokumentgjennomgangen som omhandler tiltak og vedtak finner vi et påfallende fravær i deltagelse fra kommunen som plan- og bygningsmyndighet. Dette til tross for at kommunen håndhever plan- og bygningsloven i hele sitt geografiske område. Statens vegvesen og Bane NOR er aktører med egen, spesifikk agenda – infrastrukturen skal holdes åpen. NVE skal bidra til en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene og bedre samfunnets evne til å håndtere flom- og skredrisiko i et klima i endring. Fylkeskommunen er regional samfunnsutvikler og har også forvaltningsoppgaver etter laks- og innlandsfiskeloven. Statsforvalteren er statens representant i fylket og har ansvar for å følge opp nasjonale mål og retningslinjer. Dette innebærer blant annet å sikre at samfunnssikkerhet og naturfare blir ivaretatt i arealplaner, og prioritere naturbaserte løsninger og tiltak som reduserer risiko for naturskader. Ingen av de nevnte aktørene har likevel samme brede ansvar og muligheter til å forvalte arealene som kommunen har som plan- og bygningsmyndighet.

I rollen som plan- og bygningsmyndighet ligger ansvar og forpliktelser knyttet til ivaretagelse av alle kommunens arealer: infrastruktur, landbruksarealer, naturområder, sjø og vassdrag. Plan- og bygningsloven gjelder overalt, jf. § 1-2, som også spesifikt nevner vassdrag. Videre gjelder loven for de aller fleste tiltak, jf. § 1-6, selv om enkelte tiltak er unntatt helt eller delvis i lovens byggesaksdel og i forskrift.

Tiltakene som er gjennomført i Augla er terrenginngrep og oppføring av konstruksjoner. Det finnes ingen bestemmelser som unntar tiltak som omhandler terrenginngrep i vassdrag, verken i loven selv eller i forskrift. Det finnes unntaksbestemmelser i byggesaksforskriften SAK10 § 4-1 bokstav f nr.7 for mindre terrenginngrep, men terrenginngrep i vassdrag vil sjelden kunne regnes som "mindre". Årsaken er at slike tiltak raskt vil kunne få betydning for naturmangfold, kantsoner, flom, erosjon, friluftsliv, mv. Det er dermed behov for byggesaksbehandling for å kunne ivareta alle hensyn og interesser.

For de terrenginngrepene som er skjedd utenfor regulert område, i areal avsatt til LNF og bruk og vern av vassdrag i kommuneplanens arealdel, skulle det vært søkt om både byggetillatelse og dispensasjon fra arealformål, jf. arealdelen §§ 5.1 og 6. I arealformålet LNF er det kun tillatt med tiltak som er nødvendige for landbruks-, natur-, og friluftsformål. I arealformålet bruk og vern av vassdrag er det ikke tillatt med nye anleggstilltak. Inngrep i vannstrengen og kantsonene krever derfor dispensasjon i de uregulerte områdene.

Kulvertene under E6 og jernbanen er konstruksjoner og anlegg som alltid vil være søknadspliktige, med mindre kulvertene kan sies å være detaljert regulert i plan, jf. SAK10 § 4-3 bokstav a. Kulverten under jernbanen ligger i uregulert område og vil dermed være både søknadspliktig etter § 20-1 bokstav a og avhengig av dispensasjon fra arealformålet LNF og bruk og vern av vassdrag i kommuneplanens arealdel.

For kulverten som ligger under E6 må det foretas en vurdering av om den kan sies å være detaljert avklart i reguleringsplanen. I planen er det ikke regulert inn type kryssing av Augla. Det eksisterer tegninger av kulvert datert til 2011, men disse er ikke tatt inn i reguleringsplanen som en del av denne. Kulverten må dermed vurderes som ikke detaljert avklart i plan og vil dermed omfattes av søknadsplikten etter § 20-1 bokstav a.

Videre er det også uklart om terrenginngrep(ene) og kulverten er å anse som i tråd med reguleringsplanen. Statsforvalteren har i uttalelse til varsel om oppstart av ny regulering uttrykt at de oppfatter at tiltakene som har skjedd i Augla ikke er i tråd med reguleringsplanen. Det siktes der til bestemmelsen i planens § 6.3:

Der andre bekker og elver enn Lågen berøres av anleggsarbeider ved bygging av ny E6 skal eventuelt nytt eller endret løp for vassdraget opparbeides med en mest mulig naturlig føring, med stryk og kulper, varierende bredde og naturlige bunnforhold. Det skal legges til rette for rask reetablering av kantvegetasjon i et belte med bredde på minimum 6 meter. Eventuell sprengstein brukt til plastring av elver og bekker må være vasket slik at de ikke inneholder steinnåler.

At reguleringsplanen i § 6.5 tillater vedlikehold av vannstrengen, utgraving og tømning av masser mv, betyr ikke at slike tiltak er unntatt søknadsplikten i pbl. § 20-1, men at tiltaket ikke er avhengig av dispensasjon. Vedlikehold av vannstrengen innenfor planområdet er altså i tråd med arealformålet, men må omsøkes som en byggesak.

På bakgrunn av det ovenfor nevnte kan man konkludere med at terrenginngrepene, både innenfor og utenfor regulert område, kulverten under E6 og kulverten under jernbanen skulle vært omsøkt etter § 20-1 bokstav a. I tillegg skulle terrenginngrep, kulvert under jernbanen og muligens også kulvert under E6, vært dispensasjonsbehandlet. Tilbakemeldingen fra kommunen i epost datert 5. desember 2014 underbygger også dette standpunktet. I eposten, hvor kommunen unntar fra søknadsplikt, ligger en erkjennelse av at tiltaket det her er tale om (betongkulvert og 'oppdyrning' etter flom), faktisk er et søknadspliktig tiltak. I motsatt fall ville det ikke vært behov for kommunens beslutning og unntak fra søknadsplikt.

Det eneste som kan tenkes å sette plan- og bygningsloven til side i denne situasjonen er hvis tiltaket er konsesjonspliktig, jf. byggesaksforskriften SAK10 § 4-3 bokstav b og vannressursloven § 8. NVE

har imidlertid ikke vurdert noen av tiltakene i vassdraget som avhengig av konsesjon. Da er det plan- og bygningsloven som gjelder fullt ut for tiltakene og kommunen skulle behandlet samtlige tiltak etter plan- og bygningsloven.

Statens vegvesen og Bane NOR har på sin side gjennomført ulovlige tiltak i og ved vassdraget. Ulovlighetene består i at tiltakene er gjennomført uten byggetillatelse og dispensasjon, og uten tillatelse til fjerning av kantvegetasjon der denne er berørt. Vedtak etter vannressursloven § 11 er bare fattet i ett tilfelle, selv om kantsonen er berørt i så å si alle tiltak. Vedtak etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag er imidlertid ivaretatt for de fleste av tiltakene.

Etter en gjennomgang av hvilke tiltak som faktisk er gjennomført i vassdraget, samt hva som er tillatt i reguleringsplanen og kommuneplanens arealdel, så kan vi konkludere med at tiltakene er avhengige av følgende tillatelser:

- Vedtak fra kommunen om byggetillatelse etter plan- og bygningsloven, jf. §§ 20-1, 21-2 og 21-4
- Vedtak fra kommunen om dispensasjon etter § 19-2 (for enkelte av tiltakene)
- Vedtak fra Fylkeskommunen/Statsforvalteren etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag § 1 (lakse- og innlandsfiskloven)
- Vedtak fra Statsforvalteren etter vannressursloven § 11 ved fjerning av kantvegetasjon

Når vi vet at det kun er fattet ett vedtak om byggetillatelse og ett vedtak om dispensasjon, og heller ikke åpnet ulovlighetsoppfølging etter pbl. kap. 32, må det konkluderes med at kommunen ikke har ivaretatt sitt ansvar som plan- og bygningsmyndighet etter pbl. § 1-4. Kommunens oppfølging er nærmest helt fraværende. Dette til tross for at plan- og bygningsmyndigheten er den instansen som har det overordnede ansvaret for å følge opp alle tiltak, også på eget initiativ, og uavhengig av om tiltakene er underlagt søknadsplikt, jf. pbl. § 32-1. Å ikke reagere på gjentatte inngrep i og ved vassdraget er en forsømmelse av ansvaret som plan- og bygningsloven pålegger kommunen.

Statsforvalteren og Fylkeskommunen har fulgt opp sitt ansvar som vedtaksmyndigheter etter forskrift om tiltak i vassdrag, men i mindre grad når det gjelder inngrep i kantsoner etter vannressursloven § 11. NVE har, ved to anledninger, vurdert konsesjonsplikt.

De regionale og statlige myndighetenes ansvar er altså delvis fulgt opp. Dokumentgjennomgangen viser at verken NVE, Statsforvalter eller Fylkeskommune har varslet kommunen om inngrepene i Augla, til tross for at aktørene har hatt god kjennskap til disse. I henhold til pbl. § 1-4 siste ledd skal ulovlige forhold som oppdages under offentlig besiktigelse, meldes fra til plan- og bygningsmyndigheten. Det har vært gjennomført gjentatte befaringer, formelle og uformelle, uten påfølgende skriftlig varsling til kommunen fra verken NVE, Statsforvalter eller Fylkeskommunen. Det er uheldig at ingen av disse myndighetene har stilt spørsmål ved tiltakenes lovlighet etter plan- og bygningsloven. Vi finner ikke spor av forsøk på å bistå kommunen med å 'komme på banen'.

Vi finner det også bemerkelsesverdig at NVE, i rollen som vassdragsmyndighet med miljøvennlig vassdragsforvaltning som en av sine hovedoppgaver, avstår fra å pålegge tiltakshaver å innrette sin virksomhet for å redusere 'faren for mennesker, miljø eller eiendom' jf. vannressursloven § 40 første ledd. NVE har vært kjent med tilstanden i Augla i lang tid. På spørsmål oppgir NVE at det ikke er

vanlig praksis å gripe inn etter vannressursloven § 40 med mindre det foreligger et 'vedtak'. NVE oppfatter ikke å ha noen tilsynsrolle i plan- og byggesaker eller ved tiltak i vassdrag som ikke er konsesjonspliktige. Ordlyden i vannressursloven § 40 stiller seg etter vårt syn ikke i veien for at NVE både *kan og bør* ta en mer aktiv rolle i saker hvor kommunen ikke følger opp ulovligheter, og hvor det oppstår fare for mennesker, miljø og eiendom. Ettersom tiltakene i Augla ikke er omsøkt, foreligger ikke noe vedtak. Og uten vedtak griper ikke NVE inn, til tross for at kommunen åpenbart avstår fra å bringe ulovlighetene inn i lovlige former.

På samme vis som NVE, avstår også Statsforvalteren fra å kreve gjenoppretting etter § 3 første ledd ved brudd på forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Begrunnelsen er den samme. Statsforvalteren oppfatter det ikke som sin rolle å rydde opp i ulovligheter, og griper heller ikke inn med mindre det foreligger brudd på vedtak. I Augla har Statsforvalter og Fylkeskommune gitt flere tillatelser med vilkår som er tilsidesatt av tiltakshaver. Vi kan ikke se at vilkårsbruddene er blitt fulgt opp med sanksjoner eller krav om retting fra Statsforvalters side. Det ser dermed ikke ut til å bety så mye om det foreligger vedtak eller ikke. Ulovligheter og brudd på vilkår følges uansett ikke opp av statlige myndigheter i Augla.

Selv om det er kommunen som er plan- og bygningsmyndighet, så er det likevel Statens vegvesen og Bane NOR som er ansvarlige for de tiltakene som faktisk er (ulovlig) gjennomført i og ved vassdraget. Det er Statens vegvesen og Bane NOR som ville vært gjenstand for kommunens ulovlighetsoppfølging - som kunne resultert i krav om retting, tilbakeføring, tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. En statlig aktør som gjennomfører omfattende infrastrukturtiltak har, i likhet med alle andre tiltakshavere, et stort ansvar for at tiltakene etableres i tråd med lov, forskrift og vedtatt arealplan. Det betyr at statlige tiltakshavere må ha nødvendig kompetanse, ikke bare til å bygge og drifte selve infrastrukturen, men til de prosessuelle og materielle kravene i plan- og bygningsloven. Skorter det på dette, er risikoen for at tiltakene blir ulovlige stor. Vår dokumentgjennomgang og intervjuene viser med stor tydelighet at tiltakshaverne ikke har hatt (tilgang til) tilstrekkelig kompetanse på dette.

9.4 Flatehogst, nydyrking og tilgrensende arealendringer

9.4.1 Samhandling

Nydyrkingen i seterbeltet og ved Auglas utløp ble fullført på 70-tallet. Vi har ikke gjennomgått saksbehandlingen som ble gjort så langt tilbake i tid.

I 2015 søker eier av gbnr 45/1 Sør-Fron kommune om tillatelse til å nydyrke 20 daa til produksjon av grovfôr til rundballeproduksjon. Kommunen sender søknaden rutinemessig til uttale fra kulturminneenheten hos Oppland fylkeskommune. Det er allerede gitt dispensasjon fra Riksantikvaren for kullgroper i forbindelse med E6-utbyggingen på samme eiendom. Fylkeskommunens kulturminneenhet konkluderer at tiltaket ikke strider mot hensynet til kulturminner, og gir sin tilslutning. Kommunen finner deretter at tiltaket ikke er i strid med naturmangfoldloven §§ 8, 9 og 12. Kommunen stiller krav om at det bevares 6 meter kantsone mot Augla og gir sin tilslutning.

I 2017 søker eier av gbnr 44/1 Sør-Fron kommune om å nydyrke 65 daa skog til beite for sau. Til søknaden foreligger et kart som viser inntegnet kantsone mot Augla. Kommunen sender søknaden rutinemessig til kulturminneenheten hos Oppland fylkeskommune for uttale. Kulturminneenheten konkluderer med at tiltaket ikke er i strid med kulturminner, og gir sin tilslutning. Kommunens saksbehandler skriver at tiltaket er såpass stort at det krever vurdering etter KU-forskriftens vedlegg 2. Deretter konkluderer saksbehandler med at tiltaket ikke er i konflikt med naturmangfoldloven §§ 8, 9 og 12, videre at det ikke er behov for konsekvensutredning og gir sin tilslutning. Skogen blir hugget ut, men ikke opparbeidet til beite som omsøkt.

Mye av den vassdragsnære nydyrkingen som fant sted på 70-tallet ville sannsynligvis ikke funnet sted i dag. I 1970-årene var landbrukspolitikken ekspansiv, og hensynet til kulturminner, landskap og naturmangfold var underordnet landbrukshensyn. Nydyrkingsforskriften kom i 1997. Med denne ble det etablert et formalisert godkjenningssystem med krav til plan og saksbehandling. Kravene økte utover på 2000-tallet, med naturmangfoldloven, vannforskriften, kulturminneloven og KU-regelverket. I 2020 ble det laget en ny veileder med krav til vurderinger av natur- og kulturlandskap, og det ble innført totalforbud mot nydyrking av myr. Fra og med 2025 er det etablert en digital søknadsløsning som samordner saksbehandlingen ytterligere (Landbruksdirektoratet, 2025). Etter dagens regelverk ville saksbehandlingen for landbrukstiltakene i Augla sett omtrent slik ut:

Nydyrking i seterbeltet

Tiltakshaver utarbeider og sender plan jf. nydyrkingsforskriften til kommunen. Planen inneholder kart, beskrivelse av tiltaket, opplysninger om deponering av masser, eventuelle grøfteplaner og vurderinger rundt virkninger for natur- og kulturlandskapsverdier.

Kommunen vurderer virkninger for naturmangfold, kulturlandskap og miljøinteresser. Det gjøres særlig vurderinger i seterbeltet, hvor kulturhistoriske verdier, landskap og biologisk mangfold kan være viktige hensyn.

Kommunen innhenter deretter uttalelse fra relevante sektormyndigheter. For store nydyrkingsarealer, eller ved konflikt med miljøverdier, innhenter kommunen uttale fra Statsforvalter, NVE, Fylkeskommunens kulturminnemyndighet, miljømyndigheten og plan- og bygningsmyndigheten (kommunen selv). Eventuell forekomst av vernskog faller inn under 'vesentlige natur- og kulturlandskapsverdier', hvor Statsforvalter skal gis anledning til å uttale seg. Forekomst av arter og naturforekomster med forvaltningsstatus vil tilføre vurderingen av natur- og miljøverdier økt vekt. Vernskog kan føre til strengere dokumentasjonskrav, krav om alternative løsninger eller avslag. Store tiltak, over 50 daa, kan utløse krav om konsekvensutredning etter KU-forskriften. I alle saker som berører aktsomhets- og faresoner for flomfare sender landbrukskontoret saken til NVE for uttale.

Kommunen skal se til at saken er "godt nok opplyst" før vedtak treffes. Det er kommunen som er vedtaksmyndighet etter nydyrkingsforskriften § 4. Nydyrkingsforskriften har bestemmelser om ferdiggodkjenning, oppfølging av eventuelle dispensasjoner, tilsyn og kontroll av omsøkte tiltak. Kommunen kan gi reaksjoner ved overtredelse.

Nydyrking som endrer vassdragets løp

I tillegg til saksbehandlingen som er nevnt, vil kommunens landbruksmyndighet normalt kontakte NVE for konsesjonspliktavurdering i saker hvor tiltaket fører til større endringer i vassdraget. Dersom tiltaket samsvarer med gjeldende arealplan, og kun fører til mindre virkninger, kan kommunen saksbehandle tiltaket etter plan- og bygningsloven.

Tømmerhogst og hogst av kantvegetasjon mot vassdrag

I motsetning til nydyrking over 1 daa, er tømmerhogst ikke søknadspliktig. Grunneier er derfor i sin fulle rett til å hogge i egen skog så lenge skogen ikke er underlagt restriksjoner etter annet lovverk.

9.4.2 Juridisk vurdering

Vi vurderer at samhandlingen rundt nydyrkingssakene i Augla er blitt forsvarlig utført i tråd med gjeldende regelverk. Kommunens landbrukskontor oppgir likevel at det i senere år er blitt økt oppmerksomhet rundt hensynet til vassdrag og avrenning i landbrukssaker.

Tillatelser til nydyrking er gyldige i tre år. Nydyrkingsarealet på eiendom 44/1 er ikke tatt i bruk til beite, og skal etter skogbruksloven § 6 med forskrift tilplantes med skog. Det ser ikke ut til at kommunen har fulgt opp foryngelsesplikten i dette tilfellet.

I Augla er det hogget kantvegetasjon i flere omganger i forbindelse med bygging av veianlegg, sikringstiltak og opprydding etter flom. Dette er ikke landbrukstiltak, og kan derfor ikke vurderes etter landbrukslovgivningen.

Når det gjelder kantvegetasjon, vil vi påpeke at regelverket opererer med ulike avstandskrav til vassdraget. I arealplaner er det vanlig å avsette minimum 20 meter kantvegetasjon mot vassdrag. Praktisk nok sammenfaller denne kantsonebredden med NVE's generelle anbefaling om ikke å bygge nærmere vassdrag enn 20 meter. Etter produksjonstilskuddsforskriften er det krav om bevaring av minimum 2 meter kantvegetasjon, mens nydyrkingsforskriften krever minimum 6 meter kantvegetasjon mot vassdrag med helårs vannføring. Regelverket om kantsoner mot vassdrag kan med fordel harmoniseres bedre. Vi foreslår å heve 6-metersgrensen i nydyrkingsforskriften til 20 meter. Å heve 2-metersgrensen i produksjonstilskuddsforskriften tilsvarende vil sannsynligvis båndlegge for mye verdifullt landbruksareal.

Om forholdet hogst - nydyrking

Det er verd å merke seg at EUs avskogingsforordning (EU, 2023) vil innvirke på omsetningen av produkter produsert av dyr som beiter på nydyrkingsarealer. Forordningen er innarbeidet i forskrift som nylig har vært på høring, og som er under EØS-innlemmelse. Forordningen vil få følgende virkning i Norge: Dersom storfé *beiter* på et nydyrkingsareal hvor det var skog 31. desember 2020, kan ikke hud og skinnprodukter selges. Dersom storféet derimot spiser grovfôr *produsert* på et nydyrkingsareal hvor det var skog 31. desember 2020, kan hud- og skinnprodukter omsettes. Denne kuriøse nyordningen vil kanskje gjøre det mindre interessant å rydde vassdragsnær skog, både opprinnelig skogsmark og gjengrodd beitemark, til produksjon av hud og skinnprodukter av storfé i Norge.

10 Helhetlig håndtering av naturfare i mindre vassdrag

Naturfareforum DP1 etterspør en definisjon av begrepet 'helhetlig løsning', ment som 'helhetlig løsning for håndtering av naturfare i små vassdrag'. Det gis her føringer om at naturfaren skal 'håndteres'. Vi legger derfor til grunn at definisjonen skal beskrive handlinger som fører til helhetlig løsning, og ikke definere faktisk oppnådd naturfare- og miljøtilstand.

10.1 Aktørenes synspunkter om helhetlig løsning

Vi har spurt nøkkelaktørene om hva de legger i begrepet 'helhetlig løsning'. Ikke uventet spriker svarene noe.

Fylkeskommunen legger vekt på at helhetlig løsning må ivareta naturmangfoldloven § 10 som omhandler økosystemenes samlede belastning. For å få til dette, er det behov for tverrfaglighet, gode kunnskapsgrunnlag og reelle konsekvensutredninger av god kvalitet. Fylkeskommunen ser behov for bedre koordinering, og ønsker å være del av et 'lag rundt kommunene' i utviklings- og planarbeid.

Det er etter Fylkeskommunens syn ikke behov for nytt lovverk, men forskrift om fysiske tiltak i vassdrag er 'for snever'. Dette kan enten bety at forskriften for ensidig regulerer hensynet til fisk og fiskeinteresser, eller at forskriften ikke i tilstrekkelig grad er tilpasset sammensatte inngrep i vassdrag.

Fylkeskommunen opplever av og til at rollen som både myndighet og tiltakshaver (vegbygger) kan skape rollekonflikter. Dette må ivaretas bedre i 'helhetlig løsning'.

Statsforvalteren peker på behovet for å ivareta flere hensyn samtidig, slik som miljø, sikring, landbruk og transportbehov. Statsforvalteren vektlegger miljø, men påpeker at miljøhensyn ofte ikke blir ivaretatt i praksis. Årsaker til dette kan være motstridende innspill til planprosessen, at etaten ikke er planmyndighet, at innsigelser kommer for sent eller at Statsforvalteren ikke kobles på planarbeidet.

Det er etter Statsforvalterens syn en forutsetning å identifisere hvilke hensyn som skal ivaretas tilstrekkelig tidlig i planarbeidet. Dette øker behovet for å se vassdraget mer under ett, slik at større deler av vassdraget reguleres ved store infrastrukturprosjekter.

Statsforvalteren ser heller ikke behov for nytt lovverk. Hinderet for helhetlige løsninger ligger snarere i manglende etterlevelse, samt at haste- og krisetiltak brukes i for stor utstrekning og uten tydelig faglig forankring. Statsforvalteren er av den klare oppfatning at kommunen kunne forhindret mye skade ved å følge opp sitt ansvar som plan- og bygningsmyndighet i større grad. Videre mener Statsforvalteren også at det er Statens vegvesen og Bane NOR sitt ansvar at deres tiltak ikke ødelegger miljø og natur, og at NVE ikke kan ha ansvaret for å gi konkrete løsninger i vassdragene.

Bane NOR mener helhetlig løsning vil kreve samarbeid og kunnskap langs hele vannføringsveien. Det er behov for å utveksle planer, særlig rundt dimensjonering av tiltak. For å begrense ressursbruken, er det behov for en tidlig og etablert samarbeidsmal som strukturerer samarbeidet mellom aktørene.

I motsetning til de øvrige aktørene, påpeker Bane NOR behovet for en kulturell holdningsendring i sektoren for å ivareta miljøhensyn bedre. Bane NOR utelukker heller ikke behovet for lovendringer, men konkretiserer ikke nærmere hvilke lovendringer som kan komme på tale.

Statens vegvesen påpeker at alle fag og interessefelt må inngå i helhetlig løsning. Statens vegvesen mener det er behov for lovendringer for å oppnå dette. Formålet med lovendringen bør være å plassere hovedansvaret for helhetlig løsning hos én statlig aktør og redusere antall øvrige aktører i plan- og byggesaker. Statens vegvesen opplever at det store antallet aktører gjør at ansvar, og særlig beslutningsmyndighet, blir for pulverisert. For mange aktører mener *litt*, men ingen aktør har det store hovedansvaret. Pulveriseringen fører igjen til dårlige løsninger for både vassdrag og veianlegg.

Statens vegvesens mandat er etter eget syn kun å planlegge, bygge og drifte vei. Statens vegvesen kan derfor ikke ta ansvar for en helhetlig løsning. Det er behov for én sterk statlig aktør med fagkompetanse til å gjøre dette. Statens vegvesen mener kommunene ikke klarer dette alene. Kommunene trenger fagbistand og klare føringer for ivaretagelse av vassdraget i planlegging og etter hendelser. Statens vegvesen og Bane NOR trenger på sin side tydelige føringer når de bygger ny infrastruktur eller reparerer den etter hendelser. Statens vegvesen har en klar forventning om at NVE som påtar seg ansvaret for helhetlig løsning.

NVE har ingen klar oppfatning om hva som bør inngå i helhetlig løsning, men påpeker at helhetlige løsninger vil redusere behovet for haste- og krisetiltak. Helhetlig løsning bør etter etatens syn komme frem gjennom en prosess som optimerer forholdet mellom ulike interesser. Enhver interesse kan ikke innfris fullt ut. Helhetlig løsning må derfor identifiseres gjennom planlegging. Ettersom kommunen allerede er tildelt ansvaret for å ivareta helhetlig løsning gjennom rollen som plan- og bygningsmyndighet, ser ikke NVE noe behov for lovendringer. Så lenge kommunen sørger for at planavgrensningen er tilstrekkelig stor, og følger opp lovens krav til utredning, medvirkning, planvedtak, byggesaksbehandling og eventuelt kontroll, vil helhetlig løsning være ivaretatt etter gjeldende regelverk.

Sør-Fron kommune påpeker at helhetlig løsning krever samarbeid mellom offentlige aktører. Kommunen opplever at aktørene er for opptatt av å 'straffe hverandre ved feil'. Kommunen er veldig klar på behovet for tydeligere rollefordeling. I likhet med Statens vegvesen, mener kommunen at NVE må ta mer ansvar og involvere seg mer. Kommunen mener samtidig at planleggingen må strekke seg lenger opp i Augla-vassdraget, og at staten som tiltakshaver må ivareta dette.

Kommunen erfarer at utilstrekkelig kompetanse og ressurser hos flere aktører gjør det vanskelig å ivareta helhetlige prosesser. Staten som byggherre vurderer ikke sine tiltak helhetlig. Natur- og miljøhensyn blir derfor ikke uten videre hensyntatt på en helhetlig måte i prosesser hvor staten er tiltakshaver. Samtidig sitter kommunen med et inntrykk av at Statens vegvesen og Bane NOR er storebror og 'vet hva de gjør'.

Kommunen på sin side mangler ressurser, kapasitet og kompetanse til å følge opp tiltakene slik plan- og bygningsloven pålegger dem. Kommunale saksbehandlere opplever heller ikke å få særlig støtte til dette fra politisk nivå. Kommunen opplever at statlige aktører unnlater å involvere kommunen i sine tiltak. Som følge av dette føler kommunen seg ofte overkjørt av statlige tiltakshavere i plan- og byggesaker.

Kommunen etterlyser praktiske samarbeidsløsninger og felles veiledere som klargjør hvem som har ansvar for hva. Kommunen ser ikke behov for lovendringer for å oppnå helhetlig løsning.

10.2 Minste kjennetegn ved helhetlig løsning

Samhandlingsstudien beskriver hvordan de offentlige aktørene forholder seg til hverandre, med bistand fra privat rådgivning. Vi ser hvordan den norske forvaltningsmodellen fører til ansvarspulverisering og svak måloppnåelse. Resultatene taler for seg selv. Det bør ikke ligge noe prestisjetap i å ta funnene innover seg med mål om å bruke samfunnets ressurser bedre enn i Augla.

Når vi så skal forsøke å definere hva vi mener med helhetlig løsning, bør vi ha i tankene hvilke fenomener som har ført til dagens tilstand. De fysiske årsakene til dagens tilstand er oppsummert i avsnitt 8.3. Spørsmålet blir dermed hvilke drivere som har ført til at disse fysiske endringene har fått oppstå og utvikle seg?

Basert på samhandlingsstudien, vil vi påpeke tre overordnede kjennetegn som må være oppfylt for at 'helhetlig løsning' skal kunne oppstå. Aktørene må ha en klar forståelse av hverandres mål, roller og ansvar. Aktørene må samarbeide om å nå disse målene, og beslutninger må følges opp.

10.2.1 Aktørene må ha en klar og omforent forståelse av mål, roller og ansvar

Stortingsmelding 27 (2023-2024) om flom og skred påpeker at hensynet til naturfare reguleres gjennom til sammen 13 ulike særlover, hvorav flere med underliggende forskrifter. Særlovene eies av ulike departementer, som delegerer sin forvaltning til underliggende etater. De underliggende etatene tolker og omformer regelverket til forvaltningspraksis i tråd med løpende politiske føringer, økonomiske og juridiske rammevilkår, faglige tradisjoner og bransjestandarder.

Særlovgivningen er etablert for å avklare og regulere avgrensede samfunnshensyn. En myndighet kan etterspørre naturbaserte løsninger mot flom og skred. En annen forventer kanskje fysisk sikkerhet mot naturpåkjenninger på et nivå som ikke lar seg forene med naturbaserte løsninger. En tredje vil kunne jobbe for å redusere nedbygging av vassdragsnatur, mens en fjerde jobber etter mål om oppetid og nullvisjoner for døde og hardt skadde i transportsektoren. I arealplanlegging er det dermed nødvendig å raskt etablere oversikt over hvilke aktører som er primærinteressenter i plansaken, og hvilke samfunns mål disse skal ivareta.

Vi ser flere eksempler på at aktørene misforstår både egen eller hverandres roller. Bane NOR og Statens vegvesen misforstår hvilket utrednings- og aktsomhetsansvar som følger med rollen som tiltakshaver. Kommunen misforstår rollen som plan- og bygningsmyndighet i saker hvor staten er tiltakshaver. NVE og Statsforvalteren forstår sine roller formelt korrekt etter loven, men praktiserer rollene så snevert at de øvrige aktørene finner lite støtte hos dem i sitt arbeid. Det vi ser, er hvordan stram og juridisk korrekt rollehåndtering, i møte med forventninger begrunnet i feil rolleforståelse hos andre aktører, fører til dårlig måloppnåelse.

Med rolle følger ansvar. Tiltakshaver har ansvar for å skaffe tilveie dokumentasjon som gjør det mulig for plan- og bygningsmyndigheten å forstå de fulle konsekvensene av et tiltak. Tiltakshaver har også ansvar for å innhente nødvendige tillatelser før tiltaket tar til. Plan- og bygningsmyndigheten har ansvar for å se til at arealplaner og byggesøknader er tilstrekkelig

avgrenset, dokumentert og at konsekvensene av tiltaket er tilstrekkelig opplyst før tillatelse gis. Plan- og bygningsmyndigheten har samordningsplikt i saker som krever statlig tillatelse.

Søknadspliktige tiltak i vassdrag skal behandles av korrekt rolleinnhaver for myndighetsutøvelse. For konsesjonspliktige tiltak etter vannressursloven er det NVE som er myndighet. I alle andre tilfeller er det kommunen som er myndighet. Søknad om fysiske tiltak i vassdrag skal i tillegg sendes til Fylkeskommune og Statsforvalter ettersom disse har myndighetsoppgaver etter laks- og innlandsfiskeloven og forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Kommunen skal som plan- og bygningsmyndighet se til at omsøkte tiltak er i samsvar med alle lovkrav, og følge opp ulovligheter. Det er kommunen, og kommunen alene, som beslutter om fysiske tiltak i vassdrag skal kunne unntas søknadsplikt.

Kommunen må gjerne søke NVE om midler og bistand til haste- og krisetiltak etter naturfarehendelser, men det er kommunen selv som bærer ansvaret for saksbehandling og eventuelt godkjenning av tiltakene som søkes finansiert.

Å forstå, og respektere, hverandres mål, roller og ansvar er en forutsetning for helhetlig løsning.

10.2.2 Aktørene må samarbeide

Forvaltningen agerer i for stor grad fra et innenfra-og-ut-perspektiv. Når vi studerer tildelingsbrevene, finner vi rom for å tolke rollene litt videre enn de blir praktisert i en del sammenhenger. Vi har for eksempel spurt hvorfor ikke NVE hjelper kommunene mer aktivt med å avklare planavgrensninger og utredningskrav i tidligfase. Svaret er at kommunene ikke inviterer NVE til et samarbeid rundt dette. Multiconsults arealplanleggere erfarer likevel at NVE stort sett avslår invitasjoner om å mene noe om planers avgrensning. Vanlige begrunnelser for dette er at fastsettelse av planens avgrensning tilligger kommunen gjennom rollen som plan- og bygningsmyndighet, eller at NVEs innsigelseskompetanse stiller seg i veien for å mene noe om slike ting. Vi tar ikke stilling til hva som er rett svar på spørsmålet, men vil påpeke at for snever praktisering av rollen kan

- a) gjøre aktøren mindre relevant enn ønskelig jf. samfunnsmålene som aktøren er satt til å forvalte, og
- b) påføre aktøren selv fremtidig merarbeid ettersom samfunnsmålene som aktøren er satt til å forvalte blir utilstrekkelig ivaretatt av andre aktører.

Tilstanden i vassdraget blir neppe bedre av å påpeke kommunens ansvar, all den tid kommunen i vårt tilfelle er den aktøren som har minst tilgang på kompetanse og ressurser. Vi forstår at NVE, Fylkeskommune og Statsforvalter ikke kan gi detaljert bistand i hver minste lille plansak. De har heller ikke en rolle etter loven som tilsier at de skal gjøre dette. Vi vil likevel påpeke at i saker med betydelige virkninger for naturfare og miljø, bør det være mulig å forvente litt mer handlekraft overfor kommune og tiltakshaver enn i Augla. Store organisasjoner som Statens vegvesen, Bane NOR, Fylkeskommunen, Statsforvalteren og NVE har til sammen tilgang til betydelige fagressurser. Våre funn peker på at disse ressursene bør kunne gjøres tilgjengelige på en smidigere måte for dem som har som oppgave å finne konkrete løsninger. Hvis kommunen ikke får til å reetablere en tilfredsstillende miljøtilstand i et vassdrag, bør den ikke da kunne forvente litt råd og veiledning fra

Statsforvalteren? Kanskje er en kollegial oppfordring til ulovlighetsoppfølging fra Statsforvalters side akkurat den ryggdekningen kommunens byggesaksenhet trenger for å ta tak i situasjonen?

Vi oppfordrer aktørene til å diskutere hvorvidt egen rolle kan utøves mer hensiktsmessig i saker av stor viktighet for naturfare og vassdragsmiljø. Flere av respondentene ytrer ønske om å være mer til hjelp for andre aktører, men unnlater å gjøre dette i engstelse for å pådra seg ansvar. Aktørene ender dermed opp med å prioritere fravær av ansvar foran resultatoppnåelse. Vi har i dette og andre oppdrag snakket med statsansatte som sier at 'det er forbudt å gi konkrete råd', eller 'vi hjelper til så lenge ingen sier noe til ledelsen'. Dette kan neppe være hensiktsmessig bruk av fellesskapets midler. Vi oppfordrer derfor aktørene til å utvikle en samarbeidskultur hvor målet er å spille hverandre gode i sine respektive roller. Det handler om å bruke de ressursene og fagressursene som faktisk eksisterer på en mer hensiktsmessig måte. Plikten til samarbeid i plan- og bygningsloven bør tolkes videre enn å passivt svare på innkommende brev i arealplanprosesser.

I våre intervjuer er Bane NOR den eneste aktøren som erkjenner et behov for kulturelle endringer i sektoren. Vi vet ikke om dette synspunktet er utbredt i Bane NOR, men vil påpeke at organisatorisk selvinnsikt danner grobunn for solide bidrag til helhetlige løsninger.

Å samarbeide bredt rundt vedtatte samfunns mål er en forutsetning for helhetlig løsning.

10.2.3 Beslutninger må følges opp

Vi har påpekt hvordan staten som tiltakshaver bygger i strid med gjeldende arealplan, og med kommunens velsignelse fritar seg selv fra søknadsplikten. Mange er ikke klar over at planlegging etter plan- og bygningsloven handler om å etablere et juridisk hjemmelsgrunnlag for myndighetsutøvelse. Arealplaner har forskrifts rettsvirkning. Myndighetsutøvelsen finner sted i byggesaken. Byggesaksbehandler skal kontrollere byggesøknaden mot vedtatt plan med bestemmelser, naturmangfold, kulturminner, sikre medvirkning og ansvarsbelegge tiltaket.

Kommunen er gitt vide fullmakter til å føre tilsyn og drive ulovlighetsoppfølging. De største kommunene har profesjonelle enheter som tar seg av dette, mens vi erfarer at små og middels store kommuner mangler ressurser. Når kommunens byggesaksenhet i tillegg kan oppleve å stå under politisk press, kan det være fristende å stole på at staten som tiltakshaver 'kan tingene sine'. Dette er ikke noe forsvar for kommunal ansvarsfraskrivelse, men snarere en erkjennelse av at små kommuners rammevilkår og styrkeforhold jf. staten som tiltakshaver på ingen måte er jevnbyrdig.

Flere aktører påpeker at ivaretagelse av natur- og miljøverdier ikke er en kjerneoppgave for dem. På en eller annen måte ser det ut til at miljøstyringsmålene i Nasjonal transportplan, Statens eierskapsmelding og etatenes tildelingsbrev ikke når frem til dem som realiserer tiltakene fysisk i marken. Vilkårsbruddene i Augla er for eksempel begrunnet i at det ikke finnes økonomiske rammer til å oppfylle vilkårene som er gitt.

Når Dovrebanen og ny E6 stenges som følge av naturfarehendelser, blir det politiske presset for å gjenåpne infrastrukturen så stort at miljøhensyn og langsiktige reparasjonsløsninger må vike. Det kan dermed være flere årsaker til at beslutninger ikke følges opp enn kun mangel på kompetanse og trange økonomiske rammer.

Det er i fellesskapets interesse at offentlige aktører lojalt følger opp vedtatte planer og beslutninger. Små kommuner stoler for mye på statens kompetanse i plan- og byggesaker. Vi oppfordrer derfor statens aktører til å legge litt mer godvilje i å støtte små kommuner i myndighetsrollen. Det samme gjelder for vilkår til tillatelser gitt etter laks- og innlandsfiskeloven og vannressursloven.

Å følge opp beslutninger er en forutsetning for helhetlig løsning.

10.3 Helhetlig løsning – definisjon

Basert på kjennetegnene over foreslår vi følgende definisjon.

«Helhetlig løsning er prosesser hvor staten, fylkeskommunen og kommunene - sammen med berørte aktører - samordner sine roller, virkemidler og beslutninger for å sikre at naturfare håndteres på en måte som styrker samfunnets sikkerhet, reduserer samlet miljøbelastning og fremmer bærekraftig arealbruk».

11 Handlingsrom for helhetlig løsning

Vi vil her se litt nærmere på handlingsrommet aktørene har til å følge opp helhetlig løsning slik begrepet er definert i avsnitt 10.3.

11.1 Fylkeskommunen

11.1.1 Handlingsrom

Fylkeskommunen inngår i kommunesektoren og er regional planstyresmakt etter pbl. § 3-1 med forvaltningsoppgaver og ansvarsområder. Se mer om dette i avsnitt 8.1.1.

Dokumentgjennomgangen viser at Fylkeskommunen svarer raskt på søknader om fysiske tiltak i vassdrag og samordner sine svar godt med Statsforvalteren i Innlandet. Dette er gode bidrag til helhetlig løsning.

Det ser også ut til at Fylkeskommunen deltar aktivt i planprosessen for ny E6 og tilgrensende infrastruktur. Innlandet Fylkeskommune ser dermed ut til å ta rollen som regional planstyresmakt på alvor.

Fylkeskommunen kan påvirke planprosesser, både planfaglig og prosessuelt. Den kan opptre som planmyndighet, gi veiledning og være sparringspartner til kommunen i kompliserte plansaker. Fylkeskommunen kan 'spille kommunen god' i møte med statlige aktører og tiltakshavere, og den kan fremme innsigelse ved mangelfull konsekvensutredning eller planprosess.

Fylkeskommunen tilbyr regionalt planforum, som er et lovpålagt samarbeidsforum uten vedtaksmyndighet etter plan- og bygningsloven § 5-3. Dette er en møteplass hvor stat og kommune kan be om bistand til å avklare statlige hensyn i arealplaner. I departementets veiledning om aktivering og gjennomføring av regionalt planforum går det frem at myndigheter som utarbeider planforslag for teknisk infrastruktur og samferdselsanlegg kan be om møte i regionalt planforum (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020).

Etter vårt syn er Fylkeskommunen tildelt roller, ansvar og oppgaver som samlet gjør den velegnet som *tilrettelegger* for helhetlige løsninger i planlegging. Fylkeskommunen er under demokratisk kontroll, har et regionalt utviklerperspektiv, og sitter på detaljert kunnskap om interessekonflikter som eksisterer i regionen. Som vannområdekoordinator mener vi at en slik *tilretteleggerrolle* i prinsippet vil kunne gjelde for alle typer vassdrag innenfor vannområdet, og ikke bare små sidevassdrag. Vi foreslår derfor at Fylkeskommunens tilretteleggerrolle styrkes, utvides og tilrettelegges for bedre å ivareta helhetlig løsning.

11.1.2 Hindringer

Fylkeskommunen har ingen beslutningsmyndighet i den enkelte kommune. Den har heller ikke ansvar for dimensjonering eller gjennomføring av lokale flom- og sikringstiltak så lenge den ikke selv er byggherre.

Fylkeskommunen opplever at regelverket rundt fysiske tiltak i vassdrag er snevert, og finner det vanskelig å stille krav om helhetlige løsninger utover forskriftens rammer.

Vi ser at Fylkeskommunen har tematisk overlappende forvaltningsoppgaver mot NVE og Statsforvalteren innen fysiske tiltak i vassdrag og naturhensyn. Dette kan skape uklare beslutningslinjer og ressurskrevende rolleavklaringer.

Innen samferdsel er Fylkeskommunen både myndighet, vegeier og tiltakshaver, som kan gi utfordringer med habilitet og rolleblanding ved beslutninger om utbygging. Fylkeskommunen er, i likhet med kommunen, under politisk kontroll. Dersom utbyggerinteresser får tilstrekkelig politisk oppmerksomhet, kan det i prinsippet føre til forvaltningsmessig passivitet. Dette gjelder både i saker hvor Fylkeskommunen selv er byggherre og veieier, og i andre saker. Vi finner få konkrete saker som belyser problemstillingen tydelig, men Sivilombudet påpeker blant annet hvordan innsigelsesordningen ikke nødvendigvis fanger opp interessekonflikter når samme myndighet er tiltakshaver og vedtaksmyndighet, se punkt 44 og 45 i (Sivilombudet, 2023). Sivilombudet påpeker også faren for at hensynet til det kommunale selvstyret vil kunne gis for stor vekt fremfor naturmangfold i saker hvor det foreligger nasjonale interesser (Sivilombudet, 2018).

Fylkeskommunen er veieier på samme vis som Statens vegvesen. Fylkesveinettet utgjør med sine ~45 000 kilometer en betydelig del av det norske veinettet. Med dette eierskapet følger naturinngrep og vedlikeholdsbehov på samme vis som på riks- og europaveinettet. Fylkesveinettet krysser et betydelig antall vassdrag. Store deler av fylkesveinettet er etablert i en tid hvor klimaet var mer stabilt enn det er i dag. Vi har vært involvert i andre saker hvor underdimensjonerte fylkesveibruer skaper fare for at masseførende flom tar nytt løp, men hvor oppgradering av bruene av økonomiske hensyn må vike for andre samfunnshensyn. Det er politikkenes privilegium å prioritere mellom ulike samfunnsinteresser.

Fylkeskommunen oppgir å ha begrenset kapasitet til å følge opp kommunenes veiledningsbehov. Den blir dermed i for stor grad avhengig av tilgjengelig kapasitet hos de øvrige statsetatene. Dette gjelder særlig NVE.

Kommuner vi har snakket med opplyser at regionalt planforum først og fremst oppleves som et forum som reiser nye problemstillinger, i stedet for å løse dem. Flere aktører bekrefter dette inntrykket. Tilbakemeldingene er at det reises for mange saker i møtene til at det lar seg gjøre å behandle dem skikkelig.

11.2 Kommunen

11.2.1 Handlingsrom

Kommunen er plan- og bygningsmyndighet innenfor sitt geografiske område. I dette ligger det både en forventning og en plikt til å ta det ansvaret som plan- og bygningsloven har lagt til kommunen.

Kommunen skal påse at plan- og bygningsloven følges, jf. § 1-4, i hovedsak gjennom å byggesaksbehandle tiltak. Byggesaksbehandlingen har en viktig funksjon. Den skal avdekke hvorvidt tiltaket er i tråd med plan- og bygningsloven med forskrifter og arealplaner. Et tiltak som ikke er i tråd med overnevnte kan ikke gis byggetillatelse uten ev. dispensasjon etter pbl. kap.19. En dispensasjon skal være gjenstand for en grundig vurdering av alle relevante hensyn, herunder bl.a. hensynet til natur, miljø og bærekraftig arealbruk. Både byggesaksbehandlingen og dispensasjonsbehandlingen er dermed viktige verktøy for å luke ut tiltak som ikke er i tråd med

loven. Byggesaksbehandlingen vil i mange tilfeller være det viktigste formelle verktøyet for å forhindre ulovlige inngrep i vassdrag.

Byggesaksbehandling og dispensasjonsbehandling er tid- og ressurskrevende. Dette gjelder spesielt for spesielle og mer sjeldne tiltak som f. eks inngrep i vassdrag, der kommunen er usikker på hva som er faglig korrekt behandling av tiltaket. Det er en generell oppfatning blant både offentlige og private aktører at slik saksbehandling tar for lang tid, og at tidsbruken står i veien for å anse byggesaks-behandlingen som et viktig verktøy i arealforvaltningen. Kommunen kan ikke dimensjonere ressursbehovet etter høykonjunktorene – det blir for økonomisk krevende. Det får som konsekvens at byggesaksbehandling tar mer tid i perioder med høy byggeaktivitet.

Det finnes likevel muligheter for å effektivisere saksbehandling av spesielt viktige tiltak. Gjennom *prioritering* og *standardisering* vil kommunen kunne oppnå raskere saksbehandling. I henhold til generelle forvaltningsrettslige prinsipper kan kommunen *prioritere* saksbehandling av tiltak med stor samfunnsmessig betydning, som infrastruktur, sikring mot naturfare, mv. Dette kan gi raskere saksbehandling, særlig dersom kommunen i tillegg *standardiserer* slike prosesser med tydelige og konkrete prosessmaler og saksflyter. Dette vil kunne strømlinjeforme og effektivisere saksbehandlingsprosessene ved at søknadene raskt kommer inn på ‘rett spor’ med en kjent forventning om å bli prioritert. Det fordrer imidlertid at sektormyndighetene som på ulike måter er involvert i saksbehandlingen også har raske, tydelige og godt forankrede prosesser for denne typen saksbehandling.

Videre skal kommunen i tillegg til byggesaksbehandlingen også forfølge ulovligheter, jf. § 32-1. Dette kommer altså i tillegg til selve byggesaksbehandlingen, og er et tilleggsværktøy for å oppfylle plan- og bygningslovens formål. Ulovlighetsoppfølging kan foretas overfor alle som i lovens forstand er “tiltakshavere” og “ansvarlige”. Her skilles det ikke på private og offentlige virksomheter. Kommunen kan foreta fysiske befaringer, be om skriftlige redegjørelser, fatte vedtak om retting/tilbakeføring og bruke tvangsmulkt som gjennomføringsverktøy. I tillegg kan kommunen vedta overtredelsesgebyr for de overtredelsene som har skjedd, uavhengig av om disse er rettet og omsøkt i ettertid. Kommunen har med andre ord en rekke verktøy for å presse tiltakshaver/den ansvarlige til å gjenopprette lovlig tilstand. Tilsyn og ulovlighetsoppfølging er et effektivt grep kommunen kan benytte for å oppfylle sin lovpålagte oppgave i § 1-4; “... *påse at plan- og bygningslovgivningen overholdes i kommunen.*”

Kommunen kan i utgangspunktet ikke velge bort ulovlighetsoppfølging. Loven krever at kommunen forfølger overtredelser. Er overtredelsen av mindre betydning, kan kommunen imidlertid avstå fra å forfølge den. Det betyr ikke at tiltaket er lovlig, men at det ikke forfølges videre fordi det har mindre betydning for liv, helse, natur, miljø, samfunn, mv., jf. § 32-1. Overtredelser av typen som er gjennomført i Augla (inngrep i vassdrag og kantsoner) vil sjelden falle i denne kategorien. Dette er tiltak som stort sett alltid vil kunne ha betydning for natur og miljø.

Dagens plan- og bygningslov gir kommunen et helhetlig sett med regler for saksbehandling og ulovlighetsoppfølging. Dersom kommunen kompletterer dette med å utarbeide tydelig prioritering av sakstyper og standardiserte, strømlinjeformede saks- og prosessflyter, vil det kunne gi kommunen reelt handlingsrom til å følge opp ‘helhetlig løsning’.

Kommunen kan be om møte i regionalt planforum dersom det oppstår uklarheter i plansaker.

Dersom kommunen opplever at den mangler tilstrekkelig kapasitet eller kompetanse, kan den med fordel samarbeide med andre kommuner i regionen om arealplanlegging, byggesaksbehandling og ulovlighetsoppfølging. Dette vil kunne styrke kommunens myndighetsposisjon.

11.2.2 Hindringer

Til tross for handlingsrommet ovenfor, viser håndteringen av Augla-tiltakene at kommunen ikke tar rollen som overordnet plan- og bygningsmyndighet på feltet, og at dette får konsekvenser for helhetlig løsning. Det er kun i planfasen at kommunen er ledende. I gjennomføring og oppfølging er kommunen så godt som fraværende.

Vår oppfatning er at dette i hovedsak beror på:

- Utilstrekkelig tilgang på ressurser og kompetanse hos kommunen.
- Ulik og til dels feilaktige forventninger til kommunens rolle som plan- og bygningsmyndighet, både internt i kommunen og hos statlig tiltakshaver.
- Maktskjevhet kommune – stat.
- For liten politisk vilje til å ivareta helhetlige hensyn.

Sør-Fron er en liten kommune relatert til innbyggertall, men med stor fysisk utstrekning. Plan- og bygningsmyndigheten har dermed store arealer “å passe på”, men få ressurser til å gjøre jobben. I tillegg kreves det inngående kunnskaper om plan- og byggesaksbehandling og sanksjonering for å kunne følge opp tiltak før, under og etter gjennomføring. Plan- og byggesaksavdelingen har ikke tilgang til de ressursene og den kompetanse som kreves for å kunne gjennomføre prosesser som kunne forhindre skadene i Augla.

Kommunen opplever heller ikke å ha noen faginstans å vende seg til for å få veiledning og føringer. NVE vil ikke gi konkrete svar, og veileder stort sett gjennom standardiserte brev og skriftlige veiledere. Statsforvalteren ser det heller ikke som sitt mandat å bistå kommunen i forbindelse med konkrete tiltak. Det store antallet statlige veiledere er i seg selv et hinder for myndighetsutøvelse.

Internt i kommunen er det en politisk forventning om å prioritere saksbehandling av de mer ordinære byggesakene, slik som boliger, hytter, næringsbygg, etc. Nasjonal infrastruktur gjennomføres av de store, statlige aktørene og kommunen opplever seg som “lillebror”. Statlige utbyggere møter gjerne kommunen med et stort antall fagspesialister, ofte innleid. Kommunen derimot, har kanskje noen få representanter fra ulike kommunale enheter. Disse skal, hver for seg, forvalte et stort og uoversiktlig regelverk. I en slik setting er det ikke overraskende om kommunen føler seg underlegen, og legger til grunn at Statens vegvesen og Bane NOR “vet hva de driver på med”. Følgelig opplever ikke kommunen at det er så stort behov for kommunens byggesaksbehandling av disse tiltakene.

Tilsyn og sanksjonering av ulovlige tiltak er det i Sør-Fron kommune verken tid eller kompetanse til å gjennomføre. Ofte bygger de statlige aktørene også etter reguleringsplan. Kommunen regner med at Statens vegvesen og Bane NOR selv vurderer hva som er detaljert avklart i plan, og dermed kan unntas søknadsplikt. Det er en utbredt misoppfatning, også i privat rådgivningsbransje, at det er aktørene selv som avgjør om tiltakene skal unntas søknadsplikt. Se for eksempel formuleringene

innledningsvis i avsnitt 1.0.1 i Håndbok R700 (Statens vegvesen, 2019). Her kunne det med fordel vært skrevet at det er kommunen som avgjør om planen er tilstrekkelig detaljert.

Kommunen har også etablert en intern praksis med å ikke kreve søknad om byggetillatelse for inngrep i vassdrag. Årsaken er at kommunen er usikker på om dette er nødvendig. Særlig gjelder dette når det er fattet vedtak etter vannressurslovens bestemmelse om kantsone og etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. I spredtbygde strøk kan dessuten tiltakshaver gjøre mindre terrenginngrep uten søknad, jf. byggesaksforskriften § 4-1 bokstav f nr. 7. Kommunen har vurdert at bestemmelsen også kan begrunne unntak fra søknadsplikt for terrenginngrep i eller nært innpå vassdrag.

Når kommunen ikke får tiltakene til behandling, blir tiltakene vanskelige å følge opp under og etter gjennomføring. Det blir dessuten vanskeligere å fange opp eventuelle ulovligheter.

11.3 Statsforvalteren

11.3.1 Handlingsrom

Statsforvalteren har et klart institusjonelt mandat og fungerer som bindeledd mellom kommunene og statlige myndigheter. Rolle og oppgaver er forankret i flere lover, rundskriv og eget tildelingsbrev. Gjennom veiledning i planprosesser, deltakelse i regionalt planforum og bruk av innsigelsesinstituttet har Statsforvalteren mulighet til å løfte fram helhetlige hensyn tidlig i planleggingen. Rollen som høringsinstans og klageinstans gir også en korrigerende funksjon når søknader og kommunale vedtak ikke ivaretar lovens formål.

Statsforvalteren har bred juridisk og naturfaglig kompetanse, og samarbeider bredt med øvrige sektormyndigheter. Kompetansebredden gir et godt grunnlag for å vurdere samlede virkninger av tiltak, og balansere hensynet til sikkerhet opp mot hensynene til natur og miljø. Statsforvalteren skal være en pådriver for korrekt anvendelse av naturmangfoldloven §§ 8-12 og påpeke mangelfulle kunnskapsgrunnlag og vurderinger.

Statsforvalter opplever samarbeidet med NVE og Fylkeskommunen i hovedsak som lavterskel og godt. At det er en viss overlapp i roller kan, etter Statsforvalterens syn, bidra til at viktige problemstillinger fanges opp.

Statsforvalteren har en regional samordningsrolle innen samfunnssikkerhet og beredskap. Dette gjør det mulig å overføre lærdom fra akutte hendelser over i mer langsiktig planlegging og forebygging.

Statsforvalteren forvalter regionale skjønnsmidler (Regjeringen, 2026). Skjønnsmidler kan blant annet benyttes til å kompensere for uforutsette utgifter forårsaket av akutte krisesituasjoner, rydde opp eller gjenoppbygge kritisk kommunal infrastruktur til opprinnelig standard.

Statsforvalterens fellestjenester (STAF) har som ansvar å «[...] utvikle digitale løsninger som gjør at statsforvaltere og kommuner kan behandle saker raskere, likere og med mindre manuelt arbeid». Dette mandatet åpner etter vårt syn for å etablere en felles, nasjonal veiledningsportal for alle som ønsker å gjennomføre fysiske tiltak i vassdrag.

11.3.2 Hindringer

For å bidra til helhetlig løsning, er Statsforvalteren avhengig av å bli koblet på tidlig i planprosesser. Dersom involvering først finner sted i høringsfasen, begrenser handlingsrommet seg først og fremst til å fremme innsigelse. Innsigelse kan ha større verdi som skadeforebygging enn som bidrag til gode helhetlige løsninger. Erfaringer viser derfor at Statsforvalteren ofte blir for sent involvert til å bidra reelt i utformingen av helhetlige løsninger.

Statsforvalteren er sektorovergripende, og er organisert i enheter med hvert sitt fagansvar. Internt kan motstridende hensyn mellom enhetene, som for eksempel miljø og landbruk, kunne føre til uklare eller sprikende statlige signaler. Toneangivende fagmiljøer og sterke enkeltpersoner kan dessuten påføre faglig slagside. Dette kan redusere gjennomslagskraften i planprosesser og gjøre det vanskelig å fremme én tydelig posisjon fra Statsforvalters side i saker hvor det er behov for helhetlige løsninger.

I Augla ser vi hvordan det egentlige problemet ikke ligger i prosessene som leder frem til vedtatt arealplan, men i planens oppfølging. Statsforvalter er ikke plan- og byggesaksmyndighet, og har små muligheter til å påvirke kommunens byggesaksbehandling og oppfølging i gjennomføringsfasen. Statsforvalteren målbærer en tydelig forventning om at kommunen selv må ta myndighetsansvaret de er gitt i plan- og bygningsloven, og vil ikke 'trække i kommunens bed'. Gitt funnene i kapittel 9, spør vi oss om Statsforvalters forventninger til kommunene om å følge opp store infrastrukturtiltak og natur- og miljøsaker egentlig er realistisk. I saker som Augla trenger særlig de mindre kommunene konkret, statlig veiledning og støtte for å kunne håndtere sitt ansvar etter loven. Statsforvalteren sitter på bred kompetanse innen plan- og bygningslov, natur- og miljøfag. Vi erfarer at Statsforvalters rolleforståelse stiller seg litt i veien for å spille kommunen god slik at den kommer på banen, tar initiativ, og tør å følge opp og sanksjonere.

I forbindelse med den pågående planprosessen for permanent flomsikringstiltak i Augla, peker Statsforvalteren på at naturtilstanden i Augla er ødelagt og at det ikke er samsvar mellom gjeldende reguleringsplan og tiltak. Denne uttalelsen er trolig basert på langvarig observasjon av alle tiltakene som har funnet sted opp igjennom årene. Som tidligere nevnt kommer uttalelsen i forbindelse med en formell høring. Her har Statsforvalteren brukt en formell kanal til å peke på en utilfredsstillende situasjon. Det viser at Statsforvalteren forholder seg til de korrekte kanalene for uttalelser når den skal adressere kritikk, feil og mangler til kommunen. Det er imidlertid synd at innholdet i uttalelsen ikke har kommet frem på et tidligere tidspunkt. Det er åpenbart at Statsforvalteren også tidligere har hatt kunnskap om situasjonen i Augla. De mange vedtakene etter forskrift om tiltak i vassdrag som er fattet sammen med Fylkeskommunen kunne vært en innfallsport til dialog med kommunen om forholdene i vassdraget. At det da ikke skal være mulig å adressere dette direkte til kommunen utenom en formell høringskanal, fordi det ikke finnes en kommunal planprosess eller vedtak å henge dette på, fremstår som en formell ansvarsfraskrivelse.

Statsforvalterens egne direkte og selvstendige inngrepsvirkemidler aktualiseres særlig der kommunen unnlater å følge opp vedtatte planer eller avstår fra byggesaksbehandling og ulovlighetsoppfølging. I slike tilfeller kan Statsforvalteren gripe inn med hjemmel i særlovgivningen, herunder vannressursloven og lakse- og innlandsfiskeloven. I Augla er så likevel ikke skjedd. En viktig årsak til dette er Statsforvalters praksis med å knytte sin ulovlighetsoppfølging til 'vedtak'.

Ettersom Bane NOR og Statens vegvesen ikke alltid søker om tillatelse, foreligger ikke nødvendigvis noe 'vedtak'. Og uten 'vedtak' griper ikke Statsforvalter inn. Hjemmelsgrunnlaget for å gripe inn er dessuten ulikt formulert i ulike deler av regelverket. Vi erfarer at Statsforvalteren ikke føler seg tilstrekkelig trygg i hjemmelsgrunnlaget for egen ulovlighetsoppfølging til å skjære gjennom når helhetlige løsninger står på spill.

Vi merker oss også at fremtredende politikere fra tid til annen beskylder Statsforvalterembetet for å være en 'propp'. I en nyhetsartikkel tar stortingsrepresentant Thorheim (H) til orde for å avvikle hele statsforvalterembetet. Han argumenterer for at dette vil styrke lokaldemokratiet, redusere detaljstyring og gi kommunene større handlingsrom. Vi ser ikke vekk fra at slike utspill kan demotivere Statsforvalterens arbeid med å følge opp helhetlig løsninger i tråd med lovgivers forventninger.

Til slutt utfordres helhetlig løsning av praksis knyttet til krise- og hastetiltak. Slike tiltak blir gjerne finansiert og gjennomført raskt, sektorvis og uten tilstrekkelig planavklaring. Midlertidige løsninger kan bli stående over tid, og koblingen til langsiktig planlegging og miljøhensyn blir svak. Statsforvalteren etterspør blant annet større faglig begrunnelse for de NVE-finansierte haste- og krisetiltakene som er gjennomført i Augla.

Vi vil avslutningsvis påpeke at Statsforvalterens praksis med å knytte ulovlighetsoppfølging til 'vedtak' ikke bidrar til helhetlig løsning. Statsforvalteren kan med fordel utarbeide et standardisert brev som ved behov oppfordrer kommunen til å følge opp eventuelle lovbrudd i vassdragene.

11.4 Bane NOR

11.4.1 Handlingsrom

Bane NOR's tildelingsbrev har klare føringer for ivaretagelse av Norges klima- og miljømål (avsnitt 3.2). I tildelingsbrevet for 2026 er foretaket gitt i oppgave å gjennomgå vannforvaltningsplanene og oppdatere hvem som har ansvar for tiltakene. Tildelingsbrevet gir klare forventninger om å begrense antallet klimahendelser og redusere konsekvensene av disse (avsnitt 4.1). Bane NOR har med dette et bredt mandat til å bistå arbeidet med helhetlig løsning.

Bane NOR har et stort drifts- og vedlikeholdsapparat. Foretaket har betydelig teknisk og operativ kompetanse, ikke minst innenfor hydrologifaget. Foretaket har også biologisk kompetanse, men det ser ut til at denne først og fremst benyttes i plansammenheng. Gitt at disse ressursene gis tilstrekkelig finansielt og operasjonelt handlingsrom, vil Bane NOR kunne bli en tydelig bidragsyter til helhetlige løsninger. Dette vil være i tråd med miljøforventningene i statens eierskapsmelding (Meld. St. 6, 2022-2023).

Ved flom- og skredhendelser kan Bane NOR raskt mobilisere ressurser, koordinere entreprenører og iverksette tiltak for å redusere skadeomfang og gjenopprette drift. Denne handlekraften er avgjørende for samfunnssikkerheten, og gir Bane NOR en sentral rolle i krisehåndtering.

Bane NOR beskriver sitt samarbeid med Statens vegvesen og NVE som godt, særlig i akutfasen. I Augla samarbeider Bane NOR og Statens vegvesen for tiden om en felles flomsikringsplan. Augla-

saken viser at Bane NOR har evne til praktisk samordning, blant annet gjennom kostnadsdeling og felles håndtering av skader etter ekstremvær. Bane NOR uttrykker også vilje til samarbeid med kommunen og uttrykker respekt for kommunens rolle som planmyndighet.

Vi erfarer at Bane NOR har klar forståelse av at helhetlige løsninger forutsetter samarbeid langs hele vassdraget. Foretaket peker på behovet for bedre koordinering, felles planlegging og erfaringsdeling mellom aktører. Bane NOR etterlyser, som den eneste av aktørene vi har intervjuet, en holdningsendring i bransjen for å ivareta miljø og natur bedre enn i dag.

Bane NOR drifter et jernbanesystem som krysser tusenvis av nedbørfelt, fordelt over nær sagt alle geografiske regioner av landet. Bane NOR har en omfattende historisk hendelsesdatabase (Banedata). Vi tror denne kompetansen kan deles og nyttiggjøres av øvrige aktører i større grad enn i dag.

11.4.2 Hindringer

Bane NOR's handlingsrom for å ivareta helhetlig løsning er sterkt preget av akutte hendelser og sektorvise prioriteringer. Når jernbanen går ned som følge av flom eller skred, blir ressursene kanalisert til skadebegrensning og til å gjenopprette driften. I et annet oppdrag har vi hørt Bane NOR-ansatte si at det ikke aksepteres å bruke nok tid og ressurser til å gjenopprette jernbanen til en bedre tilstand enn før hendelsen. I Augla ser vi blant annet hvordan Bane NOR's reparasjoner etter flommer skaper vandringshindre for fisk, erosjon i elveløpet og ødelagt kantvegetasjonen. Haste- og krisetiltak gjennomføres som tidligere beskrevet raskt, og uten tilstrekkelig planavklaring.

Det eksisterer ikke noe eget hurtigspor for saksbehandling i plan- og bygningsloven i forbindelse med hendelser. Bane NOR påpeker behovet for en 'etterprosess' som følger opp haste- og krisetiltak med tiltak og krav som ivaretar helhetlig løsning best mulig. Slike etterprosesser må underbygges med tilstrekkelige faglige, økonomiske og tidsmessige ressurser. Det er naturlig at prosessene gjennomføres som øvrige søknadspålydende tiltak etter plan- og bygningsloven. Det samme prosessbehovet gjelder for kommunen, Statens vegvesen, Fylkeskommunen og NVE.

Bane NOR er avhengig av plan- og beslutningsprosesser som foretaket ikke selv styrer. Når reguleringsplanprosesser igangsettes, opplever foretakets ansatte at mulighetene til å gjennomføre praktiske tiltak stopper opp. Risikoen for ny skade stopper derimot ikke opp. Dette skaper et spenningsforhold mellom behovet for å gjennomføre raske utbedringer på jernbanen samtidig som de langsomme, komplekse planprosessene skriker frem.

Bane NOR er en stor organisasjon med mange parallelle oppgaver. Kapasiteten til å følge opp helhetlige løsninger i små vassdrag er derfor begrenset. Det er ressursmessig krevende å løfte blikket fra eget anlegg til hele nedbørfeltet, selv om dette er nødvendig for å ivareta helhetlig løsning.

Bane NOR opplever at det er for mye uklarhet forbundet med roller og samordning mellom aktører. I likhet med Statens vegvesen retter også Bane NOR henvendelser til NVE om rydding og sikring etter hendelser som skulle vært sendt kommunen. Selv om foretaket opplever samarbeidet med andre etater som godt, etterlyses tidligere involvering, faste samarbeidsmaler og klarere prosesser for hvem som gjør hva, når og på hvilket grunnlag. Uklar rolle- og ansvarsforståelse kan være et hinder for Bane NOR i arbeidet med helhetlig løsning.

Avslutningsvis peker Bane NOR på behovet for læring og systematisk oppfølging. Erfaringer fra akutte hendelser blir ikke alltid raskt nok omsatt til varige, forebyggende tiltak. Dette bidrar til at midlertidige løsninger blir stående over tid, og at helhetlige, langsiktige løsninger lar vente på seg.

11.5 Statens vegvesen

11.5.1 Handlingsrom

Statens vegvesens tildelingsbrev for 2026 formulerer at det overordnede målet for transportpolitikken er et «*effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i hele landet i 2050*» (avsnitt 2). Det går frem at transportpolitikken skal bidra til Norges oppfølging av FNs bærekraftsmål med tilhørende delmål. Statens vegvesen skal videre styrke kapasiteten på arbeidet med risiko- og sårbarhetsanalyser innenfor klimatilpasning, og sammen med Bane NOR rapportere på hvilke virkninger etatenes virksomheter har på økosystemet.

Statens vegvesen planlegger, bygger og drifter veiinfrastruktur. Dette gjør at Statens vegvesen opptre som arealplanlegger, byggherre og tiltakshaver på lik linje med alle andre som bygger anlegg og konstruksjoner. Statens vegvesen har enkelte hjemler for unntak fra søknadsplikt og ansvarsretter i byggesaksforskriften, men er ikke myndighet i saker som omhandler vassdrag. Statens vegvesen kan ikke selv beslutte hvorvidt det er behov for søknader og tillatelser.

Også der det er regulerte veianlegg, må Statens vegvesen avstå fra selv å vurdere hvorvidt et veianlegg er unntatt søknadsplikten etter byggesaksforskriften § 4-3. Det er kommunen som skal håndheve og forvalte reguleringsplanen og som dermed skal vurdere hvorvidt veianlegget er detaljert avklart i reguleringsplanen.

De samme prinsippene gjelder for tiltak som omhandler reparasjon etter naturskade. Det finnes ingen bestemmelser som gir Statens vegvesen handlingsrom til å umiddelbart starte arbeider med reparasjoner i eller ved vassdrag, selv om det har skjedd en skade som stenger veien. Behovet for å følge opp haste- og krisetiltak i etterkant av hendelser blir dermed det samme som hos Bane NOR.

Som tiltakshaver og byggherre har Statens vegvesen handlingsrom til å fremme og utarbeide forslag til reguleringsplaner, søke om byggetillatelse og dispensasjon og til å bygge selve veianlegget etter gitt tillatelse/planvedtak. En del av kjernen til Statens vegvesens aktivitet som byggherre er dermed knyttet til arealplanlegging- og byggesaksbehandling. Dette gir grunnlag for en forventning om solid kompetanse på plan- og bygningsloven, både plan- og byggesaksdelen. Med rett kompetanse på plan- og byggesaksbehandling vil Statens vegvesen kunne etablere standardiserte rutiner, system og samarbeidsordninger med aktuelle aktører for helhetlige løsninger ved etablering og reparasjon av veianlegg i og ved vassdrag.

11.5.2 Hindringer

Statens vegvesens tildelingsbrev for 2026 vektlegger ikke betydningen av tverretattlig samarbeid rundt ivaretagelse av naturfare og miljø. Dette kan føre til utilstrekkelig oppmerksomhet i

organisasjonen om sammenhengen mellom tverretatlig samarbeid og oppfyllelse av etatens bærekraftsmål.

Statens vegvesens mål er at infrastrukturen skal holdes åpen. Ved hendelser som ødelegger infrastrukturen vil fokuset være rettet mot rask gjennomføring av de tiltak som skal til for å åpne strekningen for trafikk igjen. Det kan bety at andre hensyn, som natur og miljø, naturlig kommer i andre rekke. Målet om oppetid på infrastrukturen havner i konflikt med målet om ivaretagelse av 'mykere' interesser som natur og miljø. Statens vegvesen opplyser at departementet raskt stiller spørsmål dersom det brukes penger på forbedrende miljøtiltak etter hendelser. Det ser dermed ut til å være et misforhold mellom statens uttalte miljøstyringsmål og midlene som stilles til rådighet for å oppfylle disse styringsmålene.

Dersom Statens vegvesen skal ta hånd om alle de vedtak som er nødvendig for tiltak i vassdrag (byggetillatelse ev. med dispensasjon, vedtak etter vannressursloven § 11 og etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag), vil det innebære ordinære saksbehandlingstider på flere uker. Dersom målet er å holde nasjonal infrastruktur åpen til enhver tid, kan den ordinære saksbehandlingstiden være et hinder for oppnåelse av helhetlig løsning dersom det oppstår naturskade på veganlegget.

Videre kommer det frem i intervjuene at Statens vegvesen som byggherre ikke har helhetlig oversikt over hvilke lovgivning de som tiltakshaver må forholde seg til ved inngrep i og ved vassdrag. Statens vegvesen mangler kompetanse på utbyggingsprosesser i og ved vassdrag. Intervjuobjektene er åpne om denne utfordringen. Det mangler også tilstrekkelig kompetanse på plan- og bygningslovens rolle og betydning for Statens vegvesens tiltak. Dette til tross for at Statens vegvesen både planlegger og gjennomfører store tiltak i alle landets kommuner. Manglende kompetanse leder til trege og ineffektive prosesser, både internt og overfor andre myndigheter som f.eks. byggesaksmyndigheten.

Eksternt synes det som at Statens vegvesen har en oppfatning om at kommunen er for liten til å håndtere deres infrastruktur som søknadspliktig tiltak, at det ville tatt for lang tid og blitt for brytsomt for Statens vegvesen. Deres veianlegg strekker seg gjennom et stort antall kommuner og bør etter Statens vegvesens oppfatning ikke være avhengig av den enkelte kommunes kapasitet, ressurser og praksis. Det kan virke som at Statens vegvesen av denne grunn og med åpne øyne "velger bort" kommunen som deltaker i prosessene i Augla, selv om plan- og bygningsloven ikke åpner for dette. Statens vegvesen målbærer en holdning som undergraver kommunens betydning som byggesaksmyndighet. Byggesaksbehandlingen synes overflødig og uten betydning når Statens vegvesen bygger vei. Dette er svært uheldig, både for de konkrete resultatene i vassdraget, for samfunnets holdning til kommunen som byggesaksmyndighet, og for kommunen selv som blir parkert på sidelinjen.

I Augla har Vegvesenets holdning til de øvrige aktørene bidratt til de faktiske resultatene og skadene som er oppstått. Holdningen har også bidratt til byggesaksmyndighetens resignasjon. Det vil være et hinder for helhetlig løsning dersom store aktører som Statens vegvesen i handling viser at de i liten grad verdsetter og respekterer kommunen som byggesaksmyndighet.

11.6 Norges vassdrags- og energidirektorat

11.6.1 Handlingsrom

NVE's samfunnsoppdrag og mandat er omtalt i avsnitt 8.1.6.

Rollen som nasjonal sektormyndighet for flom- og skredfare gir NVE rett og plikt til å medvirke i kommunal planlegging når disse temaene berøres. NVE kan bistå gjennom tidlig deltagelse i planprosesser, allerede ved planoppstart. NVE har anledning til å gi faglige råd og anbefalinger til planprogram og planforslag, og kan dermed tidlig avklare nasjonale og vesentlige regionale interesser i plansaken. NVE har en egen veileder som forklarer hva etaten legger i begrepet 'nasjonale og vesentlige regionale interesser'.

NVE's rolle tillater dermed tidlig og tydelig tilbakemelding til planprosesser. Tidlig medvirkning kan redusere konflikter senere i prosessen og styrker grunnlaget for helhetlige løsninger.

Menon Economics påpeker i sin evaluering at NVE har en sentral rolle i å dyktiggjøre kommunene i sin håndtering av naturfare (Menon Economics, 2024). Dette gjøres særlig gjennom konkrete uttalelser i plansaker, tilrettelegging av naturfarekart og veiledere om naturfare i planlegging, kunnskap om klimaendringer og gjennom deltagelse i regionalt planforum. Når hensynet til flom-, erosjons- og skredfare likevel ikke blir tilstrekkelig ivarettatt i planen, kan NVE fremme innsigelse. Dette gjør det mulig å tilpasse planen bedre til nasjonale og vesentlige regionale interesser, og kan være viktige bidrag til helhetlig løsning.

I saker som krever konsesjon etter vannressursloven overtar NVE saksbehandlingsansvaret. En komplett konsesjonssøknad legger et godt grunnlag for å identifisere gode, helhetlige løsninger i vassdraget. NVE driver også utstrakt sikringsteknisk virksomhet i samarbeid med kommunene.

Samlet sett har NVE betydelig anledning til å påvirke helhetlige løsninger som ivaretar både vassdragsmiljøet og hensynet til flom og skred.

11.6.2 Hindringer

Menons evaluering (Menon Economics, 2024) peker på at NVEs kapasitet ikke står i forhold til kommunenes forventninger og behov for oppfølging i planer og dispensasjonssaker som sendes på høring. Kommune og tiltakshaver har, som vi har sett i Augla, omfattende veiledningsbehov, og flere av aktørene er usikre på hvordan de skal forholde seg til forventede klimaendringer. NVE's arealplanseksjon må derfor prioritere hardt hvilke kommuner og planer som skal gis ekstra oppfølging. Dette kan føre til at planer som kan ha stor betydning for helhetlig løsning går under 'radaren'. Manglende involvering i tidligfase for de *riktige* planene kan dermed føre til tilstander som vi har sett i Augla, og som på ingen måte bedrer NVEs ressursituasjon over tid.

Som vi har sett, er ikke hovedårsaken til dagens tilstand i Augla å finne i selve arealplanen. Når NVEs forvaltning innretter seg mot arealplanlegging, skyldes dette en antagelse om at tiltak realiseres som planlagt, og i tråd med arealplanens formål. Både vi og Menon Economics erfarer at kommunene også har behov for bistand til å vurdere ulike sikringstiltak, beredskap, klimatilpasning av eksisterende bebyggelse, og forholdet mellom plan, gjennomføring og drift. Dette er sentrale

elementer i helhetlig løsning som ikke uten videre blir ivaretatt i arealplanlegging, og som NVE kun unntaksvis har kapasitet (delvis også kompetanse) til å bistå.

Vi har spurt NVEs ansatte om det kan være noe å hente ved å tenke litt friere rundt hvem fra etaten som deltar i regionalt planforum. I dag deltar arealplanseksjonen i disse møtene. Vi merker oss at representanter fra NVEs sikringstekniske seksjon er positive til å bistå. Sikringsteknisk seksjon har mer praktisk-operativ erfaring enn arealplanseksjonen, og vil nok kunne tilby mer helhetlige erfaringer enn arealplanseksjonen. En mer tidlig, konkret og tverrfaglig fundert veiledning om løsninger og utredningsbehov vil etter vårt syn være et godt bidrag til helhetlig løsning. Det vil også redusere behovet for ressurskrevende og miljøødeleggende haste- og krisetiltak i fremtiden.

NVEs ulike haste- og krisetiltak er ikke ment å være permanente. Tiltakene blir likevel ofte stående uten nødvendig vedlikehold i lang tid etter hendelser. Slike midlertidige tiltak kan være en belastning for naturmiljøet, og de kan erodere eller kollapse og redusere sikkerheten mot naturpåkjenninger over tid. NVE's haste- og krisetiltak kan dermed være et hinder for helhetlig løsning. Behovet for å følge opp haste- og krisetiltak i etterkant av hendelser blir også her tilsvarende som for Bane NOR og Statens vegvesen.

Vi vil avslutningsvis påpeke at NVEs praksis med å knytte ulovlighetoppfølging til 'vedtak' ikke bidrar til helhetlig løsning. NVE kan med fordel utarbeide et standardisert brev som oppfordrer kommunen til å følge opp eventuelle lovbrudd i vassdragene. Et slikt brev kan med fordel utformes i samarbeid med Statsforvalteren.

11.7 Hva må til for å få til helhetlig løsning?

Kommunen har et tydelig ansvar som plan- og bygningsmyndighet. Statlige og regionale myndigheter skal bistå kommunen med faglig veiledning, innsigelseskompetanse og økonomiske virkemidler ved hendelser. Vi finner ingen formelle hindringer som stiller seg i veien for helhetlig løsning.

Selv om ansvarsfordelingen mellom aktørene egentlig er ganske klart beskrevet i lovverket, opplever aktørene stor usikkerhet rundt dette. Det er laget prosessmaler for tiltaksgjennomføring og detaljregulering i kapittel 12. Vi oppfordrer samtlige aktører til å innarbeide prosessmalene i sine respektive styringssystemer. Det blir da klarere hva egen organisasjon skal ta ansvar for, og hva som kan forventes av andre aktører.

Vi oppfordrer Fylkeskommunen til å ta en tydeligere samordnende rolle i plansaker. Dette kan gjøres ved å styrke regionalt planforum. I større utbyggingssaker bør det i tillegg etableres gode, gjerne litt uformelle, møteplasser for samhandling og interesseavklaring så tidlig som mulig, og i alle fall før planprogrammet sendes på høring. Slike møter kan gjerne finne sted så fort det blir klart at et planinitiativ vil komme. Et sannsynlig motargument vil være at innsigelsesmyndigheten uansett vil kunne fremme innsigelse til planprogrammet, og at alle hensyn dermed vil bli ivaretatt. Vi vil påpeke at vårt forslag ikke handler om myndighetenes anledning til å fremme innsigelse. Vårt forslag handler om å bygge ned barrierer mot samarbeid. Det er behov for å skape en bedre kultur

for kommunikasjon, forståelse og samarbeid på tvers av sektorer. Her kan trolig Fylkeskommunen ta en større tilretteleggerrolle enn i dag.

Det er behov for en generell holdningsendring i staten overfor kommunen som plan- og bygningsmyndighet. Bane NOR, og kanskje særlig Statens vegvesen, bør i større grad betrakte kommunen som en samarbeidspartner, og innrette seg etter dette.

Vi erfarer at det er for stort sprik mellom miljøstyringsmålene i transportsektoren, og ressursene som stilles til disposisjon for dem som skal finne praktiske løsninger. Hvor mye av dette som kan løses organisatorisk er uklart, men vi ser ikke bort fra behovet for å arbeide politisk for å sikre bedre samsvar mellom styringsmål og oppnådde miljøresultater i transportsektoren. Dette er derfor spørsmål som må løses på strategisk nivå.

De øvrige statsetatene bør også tenke gjennom hvordan de kan spille kommunen bedre i rollen som plan- og bygningsmyndighet. Å bare påpeke kommunens ansvar løser lite. Staten sitter på faglige og økonomiske ressurser som langt overgår kommunens. Vi foreslår derfor at ansatte hos NVE og Statsforvalteren gis større anledning til oppsøkende og veiledende bistand til kommuner hvor hensynet til naturfare og vassdragsmiljø står på spill. Kanskje kan det la seg gjøre å etablere en felles innsatsressurs som trår til etter nærmere definerte risikokriterier? Kommunens og tiltakshavers utredningsplikt endres ikke, men staten kan gi klarere veiledning om løsningsvalg og utredningsbehov. Vi foreslår samtidig at NVE's sikringstekniske enhet gis anledning til å delta i regional plandialog. Det er videre behov for å tydeliggjøre og forsterke NVE's og Statsforvalters arbeid med ulovlighetsoppfølging.

Kommunens politiske ledelse må sette vassdragsmiljø og naturfare mer på dagsorden. Helhetlig forvaltning av sidevassdragene kan med fordel inngå som et selvstendig tema i konsekvensutredninger til kommuneplanen. Vassdragshensyn må innarbeides i kommuneplanens arealdel og følges opp i detaljplan og byggesak. Kommunens ansatte må få politisk ryggdekning til å ivareta vassdragene helhetlig, slik at det fremtidige behovet for haste- og krisetiltak etter naturfarehendelser avtar. Kommunens ansatte må dessuten settes i stand til å saksbehandle søknadspliktige tiltak og gjennomføre ulovlighetsoppfølging etter loven, også når staten er tiltakshaver.

Det er behov for å følge opp haste- og krisetiltak bedre etter hendelser. Bane NOR etterspør en form for etterprosess som bringer slike tiltak inn i mer permanente former. Slike etterprosesser bør initieres av kommunen, og gjennomføres i tråd med prosessmalene nedenfor. Det er et gjennomgående problem at det ikke finnes noen klar finansieringskilde for slik oppfølging hos noen av aktørene. Kommunen betraktes som selvassurandør. NVE har krav om samfunnsøkonomisk lønnsomhet for å gi økonomisk bistand, og Statens naturskadeordning er ikke innrettet for formålet. Det er etter vårt syn behov for en statlig finansieringsordning for langsiktig oppfølging av haste- og krisetiltak i kommunene.

12 Prosessmaler med beskrivelse

Vi har utarbeidet to prosessmaler etter gjeldende regelverk. Den første prosessmalen viser saksgang og ansvarsfordeling for alle typer fysiske tiltak i vassdrag. Den andre prosessmalen utdyper saksgangen ved detaljregulering med krav om planprogram og konsekvensutredning (KU). Begge malene er laget for å ivareta helhetlig løsning jf. definisjonen i avsnitt 10.3.

12.1 Prosessmal for tiltak

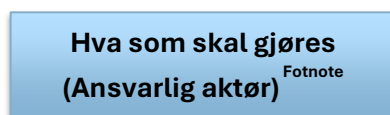
Figur 12-2 viser saksgangen for alle som ønsker å gjennomføre fysiske tiltak i vassdrag, uavhengig av tiltakets størrelse. Saksgangen gjelder for ordinære tiltak i 'fredstid', og ikke for haste- og krisetiltak forbundet med naturfarehendelser.

Flytdiagrammet viser fordelingen av roller, ansvar og oppgaver mellom tiltakshaver og de ulike myndighetsaktørene.

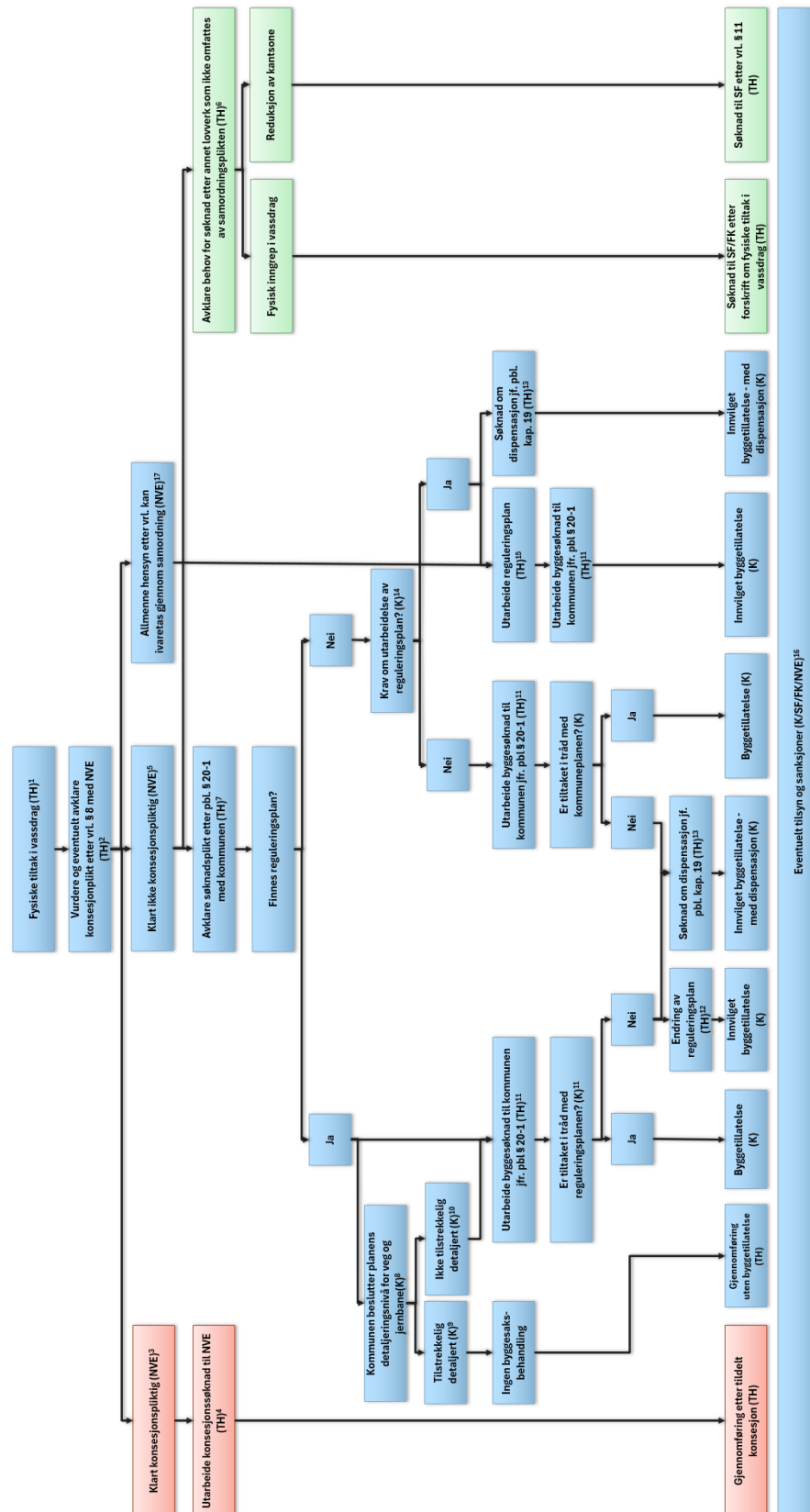
Flytdiagrammet består av bokser som angir beslutningspunkter og valg som må foretas underveis i beslutningsprosessen. Figur 12-1 forklarer notasjonen som er benyttet i boksene. Boksen angir hva som skal gjøres. Hvem som er ansvarlig for å gjennomføre aktiviteten er angitt med parentes. Etter parentesen er det i enkelte bokser oppgitt en fotnote. Fotnoten henviser til mer utfyllende opplysninger i avsnitt 12.1.1.

Følgende forkortelser er benyttet for de ulike aktørene:

- TH – Tiltakshaver
- K – Kommunen
- SF – Statsforvalter
- FK – Fylkeskommunen
- NVE – Norges vassdrags- og energidirektorat

Figur 12-1. Forklaring til notasjonen i Figur 12-2.

Figur 12-2. Prosessmal for fysiske tiltak i vassdrag.

12.1.1 Fotnoter til prosessmal for fysiske tiltak i vassdrag

1. Tiltakshaver ønsker å gjennomføre et tiltak i vassdrag. Tiltak i vassdrag (anlegg, konstruksjoner og terrenginngrep) er som hovedregel søknadspliktig etter pbl. § 20-1 bokstav a og k, etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag § 1 og ev. etter vannressursloven § 11. Søknadspliktige tiltak kan ikke settes i gang før tillatelse er innhentet fra henholdsvis kommunen som plan- og bygningsmyndighet og Statsforvalter/Fylkeskommune som vassdragsmyndighet.

2. For tiltak i vassdrag må tiltakshaver vurdere hensynet til konsesjonsplikt, og ved tvil avklare dette. Mindre saker ender ofte opp som rene veiledningssaker, hvor NVE henviser videre til kommunen for ordinær saksbehandling. Tiltak som kan være til skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget, kan ikke gjennomføres uten etter konsesjon fra NVE. Konsesjonsbehandling er ressurskrevende, tar tid, og egner seg først og fremst for større vassdragstiltak. Vannressursloven § 20 bokstav d åpner derfor opp for å ivareta vannressurslovens krav innenfor ordinær planlegging etter plan- og bygningsloven i stedet for gjennom konsesjon. Samordning er særlig aktuelt ved bekkelukninger, kulverter, bruer, sikringstiltak og mindre inngrep forbundet med utbygging. NVE avgjør, etter eventuell henvendelse fra tiltakshaver, hvorvidt tiltaket krever konsesjon eller kan samordnes etter vrl. § 20 bokstav d.

3. NVE beslutter at tiltaket krever konsesjon etter vannressursloven § 8. Behandling etter plan- og bygningsloven utgår, jf. byggesaksforskriften SAK10 § 4-3 bokstav b og pbl. § 12-1 tredje ledd. Konsesjonsbehandlingen vil ivareta alle hensyn som plan- og bygningsloven ellers er satt til å ivareta.

4. Tiltakshaver utarbeider konsesjonssøknad til NVE. Søknaden må inneholde en tilstrekkelig konkret og fullstendig beskrivelse av tiltaket, virkninger for allmenne og private interesser, opplysninger om eiendoms- og rettighetsforhold og forslag til ev. avbøtende tiltak og vilkår og ved behov også konsekvensutredning.

5. NVE konkluderer med at tiltaket ikke er klart konsesjonspliktig eller kan samordnes etter vannressursloven § 20 bokstav d. Videre saksbehandling skal dermed gjøres av kommunen etter plan- og bygningsloven.

6. Dersom tiltaket vil medføre fjerning av kantvegetasjon, må tiltakshaver (i tillegg til ev. byggesøknad) sende søknad til Statsforvalteren om dette etter vannressursloven § 8 før tiltaket igangsettes. Dersom tiltaket kan påvirke fisk eller andre ferskvannsorganismer, må tiltakshaver sende søknad til Fylkeskommunen / Statsforvalteren etter forskrift om fysiske inngrep i vassdrag før tiltaket igangsettes (i tillegg til ev. byggesøknad).

7. Tiltakshaver må avklare med kommunen om tiltaket er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven.

8. For offentlige veg- og baneanlegg ved/i vassdrag: Kommunen beslutter hvorvidt reguleringsplanen er tilstrekkelig detaljert til å frita tiltakshaver fra søknadsplikten. Dersom tiltaket er detaljert avklart i reguleringsplanen, trengs ikke byggesøknad etter pbl. Dette vil normalt kreve at prosjekterte arealer, volumer, mengder og ytelser inngår som del av reguleringsprosessen, jf. byggesaksforskriften SAK 10 § 4-3 og HO-2/2006 (Kommunal- og regionaldepartementet, 2006) om offentlige veganlegg og byggesak.

9. Kommunen finner at tiltaket er 'detaljert avklart' i reguleringsplanen. Det er ikke behov for videre saksbehandling og tiltaket kan gjennomføres i tråd med reguleringsplanen uten byggetillatelse.

10. Dersom kommunen beslutter at tiltaket ikke kan anses 'detaljert avklart' i reguleringsplanen, vil kravet om byggesøknad slå inn, jf. pbl. § 20-1 bokstav a og k. Tiltakshaver må utarbeide byggesøknad til kommunen jf. pbl. § 20-1. Søknaden kan likevel omsøkes uten behov for ansvarsretter, jf. byggesaksforskriften SAK10 § 4-3.

11. Tiltakshaver søker om byggetillatelse og kommunen byggesaksbehandler jf. pbl. § 20-1. Byggesaksbehandlingen skal kontrollere at tiltaket er i tråd med arealplaner når det gjelder bl.a. arealformål, plankrav, rekkefølgebestemmelser, byggegrenser, mv. Videre skal byggesaksbehandlingen ivareta andre relevante krav i plan- og bygningsloven, sikre at relevante krav i naturmangfoldloven og kulturminneloven hensyntas, samt påse at ev. tillatelser knyttet til annet lovverk foreligger/blir innhentet. Byggetillatelse gis uavhengig av annet lovverk som ikke omfattes av samordningsplikten i SAK10 § 6-2. Vassdragsmyndigheten omfattes ikke av samordningsplikten.

12. Dersom området er regulert, men tiltaket ikke er i tråd med reguleringsplanen, så kan det gjennomføres en endring av planen (i stedet for å søke om dispensasjon etter § 19-1), jf. § 12-14.

13. Dersom tiltaket ikke er i samsvar med reguleringsplanen/kommuneplanen, kan tiltakshaver søke kommunen om dispensasjon. Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon, jf. pbl. §§ 19-1 og 19-2. Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, hensynene i lovens formålsbestemmelse eller nasjonale eller regionale interesser, blir vesentlig tilsidesatt. Fordelene ved å gi dispensasjon skal være klart større enn ulempene. Dispensasjoner som berører nasjonale eller vesentlige regionale interesser, skal sendes på høring til vedkommende myndighet før dispensasjon gis. De fleste inngrep i vassdrag i uregulert område vil betinge dispensasjon, med mindre kommuneplanens arealdel tillater inngrep i vassdraget. I regulert område vil det komme frem av planen hvorvidt tiltaket kan tillates.

14. Et ev. plankrav kommer frem av bestemmelsene til kommuneplanens arealdel.

15. Planprosess må startes etter pbl. kap. 12. Se avsnitt 12.2 for nærmere opplysninger om hvordan helhetlig løsning kan ivaretas i detaljplanlegging.

16. Tilsyn bør gjennomføres etter at tiltaket er igangsatt/ferdigstilt. Sanksjoner iverksettes dersom avvik eller ulovligheter.

17. Som omtalt i avsnitt 8.1.6, kan NVE tillate samordning etter vrl. § 20 d for vassdragstiltak som ikke trenger egne bestemmelser om vannføring og vannstand. Allmenne hensyn etter vannressursloven vil dermed ivaretas gjennom ordinær arealplanlegging, i samråd med NVE.

12.2 Prosessmal for detaljregulering med krav om planprogram og KU

- Eksisterer vassdrag eller vannbetinget natur innenfor eller inntil foreslått planområde?
Med vannbetinget natur menes vassdrag, myr og annen våtmark.
 - Hvis nei: Vassdragene er ivaretatt.
 - Medvirkning i planprosessen og kommunens kjennskap til området kan bidra til å avklare forhold rundt eventuelle vassdrag og naturpåkjenninger som ikke er identifisert i tidligfase.
 - Kommune og sektormyndighet kan peke på mangler ved kunnskapsgrunnlaget slik at ev. uidentifiserte vassdrag eller vannbetinget natur inkluderes i videre planarbeid.
 - Hvis ja: Behov for tidlig dialog med kommunen.
 - Beskriv i planinitiativet hvordan planen påvirker vassdrag og hvordan samfunnssikkerhet og naturpåkjenninger skal ivaretas.
 - Beskriv prosesser for samarbeid og medvirkning rundt hensynet til vassdrag og naturpåkjenninger.
 - Løft forholdet til vassdrag og naturpåkjenninger til regionalt planforum for tidlig og bred medvirkning.
 - Vurdér, og eventuelt avklar med NVE, om tiltaket kan samordnes eller krever konsesjon etter vannressursloven.
 - Tidlig involvering gir offentlige myndigheter reell mulighet til å påvirke om planinitiativet bør justeres, avgrenses eller i ytterste konsekvens frarådes før omfattende ressursbruk i planprosessen.

- Beskriv vassdragets egenskaper: slik som hydrologi, massetransport, økologi, landskap, kulturminner og friluftsliv mv.
 - Offentlige myndigheter kan påpeke mangler i beskrivelsen og bidra med kunnskap om vassdragets egenskaper.
- Beskriv forholdet til overordnede planer og føringer.
 - Vurder vassdrag ift. overordnede kommunale planer, ev. regionale planer og vannforvaltningsplaner.
 - Offentlige myndigheter kan angi absolutte føringer som tydeliggjør handlingsrommet for videre planlegging.
- Avklar om vassdrag blir direkte eller indirekte berørt av planen.

**Utarbeidelse av
planprogram**

- Kan planen føre til omlegging, fysiske inngrep eller lukking av vassdrag?
- Kan planen føre til økt eller endret avrenning, flom- og skredfare? Vær spesielt oppmerksom på faren for masseførende flom.
- Blir kantsonen til vassdraget berørt?
- Offentlige myndigheter og andre berørte kan bidra med å synliggjøre aktuelle problemstillinger, og dermed supplere om hva som må utredes videre.
- Vurdér avgrensning av påvirkningsområdet.
 - Ta konkret stilling til vassdragets nedbørfelt når du vurderer påvirkningsområdet i planprogrammet. Vanligvis vil påvirkningsområdet strekke seg utover planavgrensningen, og dermed legge føringer for utredningens geografiske omfang.
 - Offentlige myndigheter kan, basert på deres ansvarsområder og aktuelle problemstillinger, anbefale annen avgrensning av påvirkningsområdet
- Avklar behovet for utredninger knyttet til vassdrag ift. eksisterende kunnskap.
 - Flom- og erosjonsfare, masseførende flom, flomskred, skred, hydrologiske endringer, klimaendringer, naturmangfold, kantvegetasjon, vannmiljø, økologisk funksjon, arter med forvaltningsstatus, friluftsliv og kulturminner.
 - Offentlige myndigheter og berørte parter kan gi innspill på utredninger som må gjøres som en del av planarbeidet.
- Ved konflikt med vassdragets naturlige egenskaper bør vassdrag være eget KU-tema som inkluderer utredninger.
 - Offentlige myndigheter kan gi innspill til KU-temaer som må utredes som del av prosessen i forbindelse med høring av planprogram. På samme måte kan innsigelsesmyndighetene varsle innsigelse dersom deres interesseområder ikke blir godt nok ivarettatt gjennom utredningskravene i planprogrammet.
- Alternativer og handlingsrom rundt vassdrag.
 - Avklar om ulike planalternativer kan berøre vassdrag ulikt. Det bør legges opp til minst ett planalternativ uten inngrep i vassdrag.
 - Offentlige myndigheter kan gi innspill til alternativer som skal vurderes nærmere.
 - Høring og fastsettelse av planprogram skjer som følge av et politisk vedtak om nettopp dette. Kommunen har stor innflytelse på innholdet i planprogrammet og senere innhold i planforslaget.

**Utarbeidelse
av
planprogram**

- Medvirkning og involvering rundt vassdrag
 - Møte i regionalt planforum bør allerede ha funnet sted før utarbeidelse av planprogram.
 - Beskriv særskilt hvordan involvering av sektormyndigheter er tenkt gjennomført med hensyn til vassdrag.
 - *Vi oppfordrer til tidlig involvering og dialog med sektormyndigheter og berørte grunneiere. Dersom vassdragets egenskaper tilsier allmenn bruk, skal det legges opp til utvidet medvirkning med interesseorganisasjoner, brukere m.m.*
 - *Tidlig, tydelig og bred involvering av offentlige myndigheter og andre berørte aktører i oppstartsfasen legger til rette for tidlig avklaring av vesentlige hensyn som må ivaretas i det videre planarbeidet. Dette bidrar til felles forståelse av rammer og problemstillinger, og reduserer behovet for å omarbeide planforslaget i senere prosessfaser.*

**Utarbeidelse av
planforslag
med tilhørende
konsekvensutredning**

- Plangrep.
 - Er planforslaget i samsvar med avklaringer i planprogrammet?
 - *Avvik kan gi grunnlag for innsigelser fra offentlige myndigheter.*
 - Er det kommet endringer underveis som vil kunne føre til et annet utfall i utformingen av planprogram og utredningstemaer?
 - *Under utarbeidelse av planforslag kan det oppstå endringer i valg av løsning og utforming av tiltak som følge av utredninger, innspill i oppstartsfasen og andre avklaringer underveis. Slike endringer kan medføre større eller annerledes påvirkning på vassdrag enn tidligere forutsatt. Det er derfor avgjørende å sikre sammenheng mellom utredningsgrunnlaget og de faktiske inngrepene i vassdraget. Det er et lovkrav at beslutninger tas på grunnlag av tilstrekkelig og oppdatert kunnskap.*
 - Er vassdragsrelaterte temaer blitt tilstrekkelig utredet som en del av planforslag og KU?
 - *Mangelfull utredning(er) gir grunnlag til innsigelse.*
 - *Politiske vedtak må skje basert på tilstrekkelig grunnlag om omfang av tiltak og konsekvenser av planen/tiltaket.*
 - Er naturbaserte løsninger vurdert, innarbeidet og redegjort for?
 - *Statlige planretningslinjer for klima og energi (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2024) spesifiserer at:
«Bevaring, restaurering eller etablering av naturbaserte løsninger (slik som eksisterende våtmarker og naturlige bekker eller nye*

**Utarbeidelse av
planforslag
med tilhørende
konsekvensutredning**

grønne tak og vegger, kunstige bekker og basseng mv.) bør vurderes. Dersom andre løsninger velges, skal det begrunnes hvorfor naturbaserte løsninger er valgt bort.»

- Er det avklart om planer/tiltak for veg og bane er tilstrekkelig detaljert til å unntas søknadsplikt etter plan- og bygningsloven? Dersom det er behov for videre prosjektering av flomsikringstiltak eller andre inngrep i vassdraget, er planen *ikke* detaljert nok til å unntas søknadsplikt.
- Kommunen og sektormyndigheter kan påvirke planens endelige utforming gjennom aktiv deltakelse i planprosessen. Planforslaget må som et minimum synliggjøre og dokumentere konsekvensene av tiltak i og langs vassdrag, slik at beslutninger kan tas på grunnlag av et tilstrekkelig og etterprøvbart kunnskapsgrunnlag.
- Utarbeidelse av plankart.
 - Er selve vassdraget regulert med tilhørende arealformål?
 - *Bruk arealformål pbl. § 12-5 pkt. 6.*
 - Er vassdragets naturlige kretsløp endret basert på utforming i plankart?
 - Er kantsonen til vassdraget sikret i plankart?
 - *Dette kan gjøres ved hjelp av bruk av egne arealformål og byggegrenser mot vassdrag.*
 - Er ev. flomfare sikret i form av hensynssone med tilhørende bestemmelser?
 - *Unngå tiltak innenfor arealer med dokumentert flomfare. Dersom dette ikke kan gjøres, skal det utarbeides rekkefølgekrav om utbedring eller flomsikringstiltak før det åpnes for andre fysiske tiltak i faresonen.*
 - *Manglende juridisk sikring av kantsoner og flomfaren kan føre til innsigelser til planforslaget, og stille seg i veien for helhetlig løsning.*
- Utarbeidelse av planbestemmelser.
 - Unngå krav om utredning og vurdering til byggesak. Hensyn som ivaretar helhetlig løsning, skal være ferdig utredet som en del av planforslaget.
 - Er det klarhet i bestemmelser og handlingsrom?
 - Sikring av kantsonervegetasjon:
 - *Hvor er det behov for tiltak langs kantsoner og i vassdrag?*
 - *Hva åpnes det for?*

**Utarbeidelse av
planforslag
med tilhørende
konsekvensutredning**

- *Er valg av anleggsperiode sikret i bestemmelser?*
- *Er det stilt krav om revegetering dersom det åpnes for tiltak i kantsonen?*
- *Er det stilt krav som ivaretar vannlevende organismer?*
- Inneholder planbestemmelsene rekkefølgekrav som sikrer opparbeidelse av nødvendige flomsikringstiltak før utbygging?
- Utarbeidelse av planbeskrivelse.
 - Skal bidra til å belyse juridisk handlingsrom og tydeliggjøre bestemmelser og plankart.
 - Skal være tydelig og angi hva planen tillater og ikke tillater rundt vassdragene.
 - Utydelige og mangelfulle beskrivelser av planens innhold kan redusere forståelsen av planens faktiske konsekvenser og dermed svekke beslutningsgrunnlaget. En utfyllende og presis beskrivelse av planens bestemmelser er viktig for å sikre en korrekt og konsekvent behandling av byggesøknader og dispensasjonssøknader. Slike beskrivelser bidrar også til å fungere som et nødvendig tolkningsgrunnlag og en veileder for byggesaksbehandlere i forståelsen og praktiseringen av planen.
 - Skal tydelig beskrive konsekvenser av planforslaget.

Dette innebærer også en beskrivelse av omgivelsene, og i hvilken grad planforslaget fører til endret adkomst og fysiske endringer i selve vassdraget.
 - Skal tydelig beskrive hvilke tiltak som er detaljert avklart og hvilke tiltak som anses som søknadspliktige etter pbl.
 - Skal beskrive utforming av kantsone langs vassdrag. Er det sikret tilstrekkelig bredde ut fra vassdragets funksjon (økologi, flom, landskap og friluftsliv)?
 - Er ev. konsekvenser beskrevet i planbeskrivelse og tilstrekkelig utredet som en del av utredninger og KU?
- Utarbeidelse av konsekvensutredning.
 - Er krav til utredningskrav og KU i planprogrammet redegjort for i konsekvensutredningen?
 - Er planalternativene i planprogrammet vurdert i konsekvensutredningen?
 - Er konsekvenser for vassdrag beskrevet, vurdert og faglig begrunnet?

- Inneholder konsekvensutredningen avbøtende tiltak? Er disse i så fall sikret i plankart og bestemmelser?
 - Utarbeidelse av ROS-analyse.
 - Er flom og erosjon vurdert som en del av ROS-analysen?
 - Gjenspeiler konklusjonene i ROS-analysen resultatene i konsekvensutredningen?
 - Er risikoreduserende tiltak i ROS-analysen sikret i plankart og bestemmelser?
-

12.3 Hvordan ville Augla sett ut hvis prosessmaler hadde vært fulgt?

Prosessmaler kan bidra til å oppnå det som defineres som en helhetlig løsning i avsnitt 10.3.

Prosessmalene legger til rette for tidlig avklaring, tydelig ansvarsfordeling og kontinuerlig oppfølging fra planlegging til utførelse. Dersom malene skal fungere etter sin hensikt, må aktørene gjøre seg kjent med dem, forstå sin rolle i prosessen og følge dem aktivt.

Dersom alle søknadspålagt tiltak i Augla hadde vært gjennomført i henhold til prosessmalene, av alle aktører, ville tilstanden i vassdraget sannsynligvis vært bedre. Det ville fremdeles vært skader etter flommer på terreng og infrastruktur, men skadene ville vært mindre. En strukturert planprosess med tidlig identifisering av vassdrag og naturfare innenfor planområdet og tydelig avklaring av rammer, forutsetninger og utredningskrav, ville gitt et bedre grunnlag for helhetlig ivaretagelse av Augla. Det ville også redusert samfunnets kostnader og ressursbruk knyttet til skader på vassdrag og infrastruktur.

Allerede i oppstartsfasen ville det vært lagt bedre til rette for dialog og samordning mellom kommune, tiltakshavere og sektormyndigheter. Vesentlige hensyn knyttet til vassdrag, naturmangfold og naturfare kunne vært avklart før løsninger ble valgt og inngrep iverksatt. Gjennom Augla-studien ser vi at berørte aktører har hatt kunnskap om vassdragets egenskaper. De kunne dermed delt sin kunnskap bedre og gitt klarere føringer om behovet for utredninger som ikke bare omfatter flomfaren, men også faren for masseførende flom. På denne måten kunne tiltakshaver vurdert alternative veiløsninger bedre og gitt elva større spillerom. Kantsonevegetasjonen kunne vært ivaretatt bedre av skogbruk, landbruk, veg og jernbane. I stedet for å bli betraktet som heft for annen aktivitet, kunne kantvegetasjonen inngått som en vernende, funksjonell og sammenhengende naturzone. En slik helhetlig tilnærming ville bedre ivaretatt vassdragets økologiske funksjon og behovet for trygg infrastruktur.

Aktuelle utredningskrav ville vært tydelig avklart og stadfestet som en del av planprogrammet. Vassdraget ville vært definert som eget tema i konsekvensutredningen. Dette ville gitt et mer helhetlig og etterprøvbart beslutningsgrunnlag, og planforslaget ville i langt større grad ha

tydeliggjort handlingsrommet knyttet til inngrep i og langs vassdraget. En bruløsning ville sannsynligvis blitt vurdert grundigere som veiløsning over Augla, som kunne gitt bedre rom for fiskens vandring, bunnvegetasjon, friluftsliv og masseførende flom.

Planbeskrivelsen ville på en tydelig måte redegjort for konsekvensene av å plassere tiltak for nært vassdraget, herunder effekter på hydrologi, erosjon, massetransport og vassdragets økologiske funksjon. Dimensjonering av tiltak ville vært utredet med utgangspunkt i disse forholdene, slik at løsningen i større grad tok høyde for reelle flom- og erosjonsforhold. Plankartet ville dermed sikret vassdraget bedre enn i dag, både gjennom større avstand mellom tiltak og vassdrag og gjennom bredere og mer sammenhengende arealavsetninger for vassdraget og dets kantsoner. Samlet sett ville planen gitt et tydeligere handlingsrom for nødvendige flomsikringstiltak, og i større grad ivarett Auglas naturlige kretsløp gjennom bruk av egnede arealformål og presise planbestemmelser.

I søknads- og gjennomføringsfasen ville aktørene hatt bedre oversikt over korrekt prosess og egen rolle og ansvar. Kommunen, sammen med tiltakshaverne Statens vegvesen og Bane NOR, ville vært drivkraften i prosessene, med NVE, Statsforvalter og Fylkeskommunen som støttespillere. Tiltakshaverne ville tatt ansvar for sine tiltak og vurdert plankrav, søknadsplikt og behov for dispensasjoner, søknader og tillatelser bedre før inngrep. Kommunen ville fulgt plan- og søknadsprosesser tett med rask og standardisert saksbehandling. Videre ville kommunen tatt initiativ til dialog og oppfølging etter gitt tillatelse og ved ulovlige inngrep.

Oppfølging i tråd med prosessmalene, fra planlegging til utføring, kunne forhindret at inngrep skjedde i strid med reguleringsplan og kommuneplan og uten tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Da ville sjansen trolig vært større for at terrenginngrepene og kulvertene ble gjennomført mer i tråd med kravet om naturlig tilstand i vassdraget.

Hva prosessmalene ikke løser

Prosessmaler som dette har mindre verdi ved plutselige naturfarehendelser. Det er rett og slett ikke tid til å gjennomføre trege, velfunderte prosesser etter loven når krisen er i utvikling. Når flom og skred har herjet fra seg, kan det dessuten være at arealene ikke lenger samsvarer med arealplankartet.

Uten tilgang til bolig og fungerende infrastruktur er nok ikke formelt korrekte prosesser etter plan- og bygningsloven det som har størst aktualitet i akuttfasen. Bane NOR etterspør derfor en form for 'etterprosess' som omtalt i avsnitt 11.4.2. Plan- og bygningsloven stiller seg ikke i veien for slike 'etterprosesser', men Kommunal- og distriktsdepartementet kan med fordel gi retningslinjer om hvorvidt deler av saksbehandlingen i prosessmalene kan gjennomføres mer forenklet og effektivt etter naturpåkjenninger.

Prosessmalene løser heller ikke sumvirkninger over tid. Som nevnt, er dagens tilstand i Augla et resultat av gjentatte tiltak, flommer og haste- og krisetiltak over flere tiår. Arealene utvikler seg bit for bit over tid. Et sentralt formål med arealplanlegging bør derfor være å forutse og imøtekomme uønskede virkninger av en slik bit for bit-utvikling. Vi lager ikke arealplaner kun for å realisere tiltakshavers ønsker (planlaging). Vi lager arealplaner for å sikre helhetlig funderte arealløsninger

som står seg over tid (planlegging). Vurderinger rundt sumvirkninger må derfor inngå som en selvstendig utredningsoppgave i all arealplanlegging.

13 Oppsummering og anbefalinger

Forvaltningen bør øke sin oppmerksomhet på plan- og bygningslovens intensjon

Listen over oppgaver og hensyn som skal ivaretas i planlegging har økt siden plan- og bygningsloven så dagens lys i 2008. Oppstillingen av oppgaver og hensyn gir derimot ingen føringer for hvilke samfunnshensyn som skal vektlegges spesielt ved interessekonflikter i mindre vassdrag.³

Lovens formål er å «fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner». Ved målkonflikt må vi derfor forvente at hensynet til «bærekraftig utvikling» prioriteres foran øvrige hensyn.

Vi har intervjuet aktørene i Augla. Det slår oss at aktørene gjennomgående arbeider fra et innenfra- og -ut-perspektiv, i tråd med egen tildeling og rolleforståelse. Hensynet til flom og erosjon er ikke viet tilstrekkelig oppmerksomhet ved nydyrking, tømmerhogst, masseuttak og bygging og vedlikehold av vei og jernbane. Flommer har dermed skapt behov for haste- og krisetiltak som skaper nye problemer i vassdraget.

Flere av aktørene vi har intervjuet påpeker at det ikke er en primæroppgave for dem å ivareta miljøhensyn. Gitt det store antall oppføringer i tidslinjen i vedlegg 1, er det grunn til å tro at fellesskapets utgifter og tidsspille likevel kunne vært mindre ved å ta litt større miljøhensyn i planlegging, prosjektering og tiltaksgjennomføring.

Vi oppfordrer aktørene til å opparbeide seg større oppmerksomhet rundt plan- og bygningslovens intensjon, gjerne gjennom kursing av egne ansatte. Et slikt kurs kan med fordel bygges rundt prosessmalene som er utviklet til denne rapporten.

Hva vi mener med helhetlig løsning – definisjon

Det er en forutsetning for effektivt samarbeid at aktørene har en klar forståelse av sine roller og ansvar. NOU 2022:3 beskriver forholdet slik (Olje og energidepartementet, 2022):

«Det er grunnleggende for risikoreduksjon at aktørene kjenner sitt eget ansvar. Uklar forståelse av eget ansvar kan føre til manglende initiativ og oppfølging.»

Vår studie peker på tre minste kjennetegn som må være oppfylt for å kunne oppnå 'helhetlig løsning for håndtering av naturfare i små vassdrag'. Aktørene må ha en klar forståelse av hverandres mål,

³ Plan og bygningsloven § 3-1. 2014: Klimahensyn, herunder løsninger for energiforsyning og areal og transport. 2019: Klimahensyn gjennom reduksjon av klimagassutslipp og tilpasning til forventede klimaendringer, herunder løsninger for energiforsyning, areal og transport. 2019: Legge til rette for helhetlig forvaltning av vannets kretsløp, med nødvendig infrastruktur. 2021: Legge til rette for verdiskaping, næringsutvikling og tilstrekkelig boligbygging.

roller og ansvar. Aktørene må samarbeide om å nå disse målene, og beslutninger må følges opp. Basert på disse funnene har vi utarbeidet følgende forslag til definisjon av 'helhetlig løsning':

«Helhetlig løsning er prosesser hvor staten, Fylkeskommunen og kommunene - sammen med berørte aktører - samordner sine roller, virkemidler og beslutninger for å sikre at naturfare håndteres på en måte som styrker samfunnets sikkerhet, reduserer samlet miljøbelastning og fremmer bærekraftig arealbruk».

Vårt forslag til definisjon peker med andre ord på prosesser og handlinger som fører til ønsket arealtilstand. Vi finner ingen hindre i plan- og bygningsloven som stiller seg i veien for helhetlig løsning etter denne definisjonen.

Fylkeskommunens tilretteleggerrolle bør styrkes og utvides

I takt med at lovverket vokser, øker behovet for beslutningsrelevant kunnskap, samordning og oversikt i planers tidligfase. I plansaker med store virkninger for naturfare og vassdragsmiljø er det viktig å etablere god kommunikasjon mellom interessentene i god tid før planprogrammet vedtas. Kommunen har det overordnede ansvaret for helhetlig arealplanlegging. Vår prosessstudie viser at det foregår mye kommunikasjon mellom aktørene, og særlig etter hendelser, som kunne vært unngått med mer helhetlig arealplanlegging og oppfølging av vedtatte planer.

Vi oppfordrer Fylkeskommunen til å ta en tydeligere samordnende rolle i arealplanlegging. Dette kan gjøres ved å styrke regionalt planforum. I større utbyggingssaker bør det i tillegg etableres gode, gjerne litt uformelle, møteplasser for tidlig samhandling og interesseavklaring. Fylkeskommunen bør i samråd med kommunen få anledning til å kalle inn til slike sonderingsmøter straks det blir klart at et planinitiativ vil komme.

Et sannsynlig motargument vil være at innsigelsesmyndigheten uansett vil kunne fremme innsigelse til planprogrammet, og at alle hensyn dermed vil bli ivaretatt. Vi vil påpeke at det ikke er dette vårt forslag handler om. Vårt forslag handler om å bygge ned barrierer mot samarbeid før handlingsrommet i planprosessen snevres for mye inn. Det er behov for å skape en bedre kultur for kommunikasjon, forståelse og samarbeid på tvers av sektorer. Her kan Fylkeskommunen etter vårt syn ta en større tilretteleggerrolle enn i dag.

Det er behov for flere tverrfaglige utredninger

Beslutningsgrunnlag for utbygging og sikringstiltak blir i for stor grad til gjennom énfaglige utredninger. Dersom planer, både med og uten krav til planprogram, ikke i tilstrekkelig grad fanger opp behovet for tverrfaglige utredninger, vil helhetlig løsning kunne bli skadelidende. En flomfarerapport har ikke bare virkning for flomhensyn. Tiltakene som avledes fra den vil også kunne ha konsekvenser for både naturfare og vassdragsmiljø. For å bøte på dette har vi foreslått at Fylkeskommunens samordnende rolle styrkes og utvides. Behovet for tverrfaglige utredninger vil dermed kunne oppdages tidligere i planprosessen. Vi anbefaler tiltakshavere og kommuner om å etterspørre tverrfaglige utredninger i større grad enn i dag.

Ulovlighetsoppfølgingen i offentlig sektor bør styrkes

Vi erfarer at forvaltningen rett og slett avstår fra å følge opp ulovlige tiltak og vilkårsbrudd i Augla. Kommunen oppgir at den mangler kapasitet og kompetanse til ulovlighetsoppfølging jf. staten som tiltakshaver. NVE og Statsforvalter knytter sin ulovlighetsoppfølging til at det foreligger et 'vedtak'.

Samarbeidsplikten i plan- og bygningsloven strekker seg forbi kun å respondere på innkomne henvendelser i formelle plan- og dispensasjonssaker. Vi foreslår at Statsforvalter og NVE klargjør og styrker sitt arbeid med ulovlighetsoppfølging. Etatene kan for eksempel utarbeide felles rutiner for varsling til kommunen når de oppdager (sannsynlig) ulovlige inngrep i vassdrag. Kommunens ansvar for ulovlighetsoppfølging endres ikke. Statens bidrag bør først og fremst være å oppfordre kommunen til å ta tak i saker av stor betydning for naturfare og vassdragsmiljø.

Det er behov for en 'etterprosess' etter naturfarehendelser

Haste- og krisetiltak etter naturfarehendelser er som regel søknadspliktige, og kan føre til brudd på lov og forskrift. Slike anlegg er som regel ikke dimensjonert for permanent bruk. De kan likevel stå og forvitte i lang tid som følge av manglende finansiering og vedlikehold.

Det kan være at arealtilstanden etter hendelser ikke lenger samsvarer med gjeldende arealplan. Terrenget kan være erodert vekk, og bygninger og veier kan være varig ødelagt av flom og skred.

Det eksisterer ikke noe hurtigspor for saksbehandling av midlertidige haste- og krisetiltak eller omregulering etter naturfarehendelser. Dette kan føre til at tiltak som er ment å være av midlertidig art forblir premissgivende for ny arealbruk i lang tid.

Bane NOR etterspør en 'etterprosess' som trer i kraft etter hendelser. Formålet er å bringe haste- og krisetiltak inn i mer permanente former. Det vil også være en fordel om slike etterprosesser etablerer en helhetlig plan for arealbruk langs hele vassdraget.

Vi oppfordrer Kommunal- og distriktsdepartementet til å klargjøre hvordan infrastruktureier og kommune enklere kan bringe haste- og krisetiltak og endret arealbruk inn i varige og forutsigbare former etter naturfarehendelser.

Det er behov for finansiering av oppfølgende tiltak etter naturfarehendelser

Vi erfarer et ganske stort sprik mellom miljøstyringsmålene i transportsektoren, og ressursene som stilles til disposisjon for dem som skal finne praktiske løsninger. Dette gjelder særlig etter flom- og skredhendelser.

Både Statens vegvesen og Bane NOR gjennomfører oppryddings- og sikringstiltak i strid med vilkår gitt av Statsforvalter og Fylkeskommune. Dette begrunnes primært i manglende økonomiske og tidsmessige ressurser. Det er et reelt problem at miljømyndigheten stiller vilkår som infrastruktureier ikke har finansiell mulighet eller tid til å innfri etter naturfarehendelser. Vi erfarer at heller ikke NVE har finansielle ressurser til å følge opp haste- og krisetiltak i kommunene over tid.

Vi oppfordrer Samferdselsdepartementet til å ta tak i problemstillingen i samarbeid med Klima- og miljødepartementet og Energidepartementet.

Det er behov for én nasjonal veiledningsportal for fysiske tiltak i vassdrag

Regelverket knyttet til naturfare, naturmiljø og vassdragsforvaltning er stort og til dels overlappende. Prosesstudien viser at aktørene har problemer med å følge opp søknadspliktige tiltak korrekt etter vedtatt plan. Aktørene er usikre rundt hvilke regler som skal gjelde, og de er usikre på egen og andre aktørers rolle og ansvar. Det later for eksempel til å være en nokså utbredt misforståelse at søknadspliktige tiltak i vassdrag skal omsøkes og behandles på en annen måte enn andre søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven.

Vi foreslår ingen konkrete lovendringer utover forsiktig samordning av kantsonebredder i avsnitt 9.4.2. Vi mener likevel tiden er moden for å konsolidere forvaltningen av vann som naturressurs, økosystem og vanntjenester i én og samme lov. Dette ble foreslått i Hurdalsplattformen 2021. Slike endringer vil kreve omfattende lovarbeid og utfordre oppgavefordelingen i staten.

I påvente av et slikt initiativ, anbefaler vi å utarbeide én nasjonal veiledningsportal for fysiske tiltak i vassdrag. Prosessmalen i Figur 12-2 kan legges til grunn. Portalen kan utvikles med høy automatiseringsgrad, og suppleres med en søknadsmodul som ivaretar helhetlig løsning i saksbehandling. Vi foreslår at en slik veiledningsportal utvikles og driftes av Statsforvalterens fellestjenester (Statsforvalterens fellestjenester, 2026).

Politiske hensyn kan påvirke helhetlig løsning

Når en myndighet fremmer innsigelse til en plansak, er enten kunnskapsgrunnlaget mangelfullt utredet, eller så er identifiserte hensyn utilstrekkelig ivare tatt i planen. Regjeringen har nylig oppdatert sine retningslinjer om ivaretagelse av klima og natur i arealplanlegging. Retningslinjen sier det slik (Klima- og miljødepartementet, 2025 a):

«[...] innsigelse skal i utgangspunktet brukes der kommunen legger ut arealer til en bruk som er i strid med nasjonale og vesentlige regionale interesser, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for et innsigelsesorgans område»

Til retningslinjen påpeker statsråden at nedbyggingen av verdifull norsk natur skal reduseres. Samtidig går det frem at det skal være (Klima- og miljødepartementet, 2025 b):

«[...] høyere terskel for å gå mot planer som har stor verdi for samfunnet, enn planer som har mindre nytte»

Samferdsel er eksempel på en sektor som kombinerer 'stor verdi for samfunnet' med høye investeringskostnader.⁴ Vi ser ikke vekk fra at politiske føringer som over kan demotivere forvaltningens arbeid med helhetlig løsning i saker som har stor politisk oppmerksomhet.

⁴ Full utbygging av Nord-Norgebanen er for eksempel kostnadsestimert til mer enn 300 millioner kroner per kilometer.

Kommunens politiske ledelse må sette naturfare og vassdragsmiljø på dagsorden

Vassdrag respekterer ikke juridiske grenser. Kommunens politiske ledelse må derfor sette naturfare og vassdragsmiljø mer på dagsorden i arealplanlegging. For sidevassdrag bør hele nedbørfelt utredes under ett. Ønsket arealbruk tilpasses deretter vassdragets egenskaper, innarbeides i kommuneplanens arealdel og følges opp i plan og byggesak.

Midlertidige haste- og krisetiltak må følges opp over tid. Kommunens ansatte må få politisk ryggdekning til å ivareta vassdragene helhetlig. Ansatte må også settes i stand til å saksbehandle søknadspliktige tiltak og gjennomføre ulovlighetsoppfølging etter loven, selv når staten er tiltakshaver.

Fraværet av helhetlig arealplanlegging og oppfølging, kombinert med flomhendelser med påfølgende haste- og krisetiltak, er viktige årsaker til dagens tilstand i Augla.

Staten som tiltakshaver må i større grad respektere plan- og bygningsmyndigheten

Det er kommunen, gjennom rollen som plan- og bygningsmyndighet, som skal ivareta helhetlig løsning i små vassdrag. Å legge til rette for helhetlig forvaltning av vannets kretsløp med tilhørende infrastruktur er en offentlig planoppgave jf. plan- og bygningsloven § 3-1 bokstav i. De øvrige offentlige aktørene skal etter plan- og bygningsloven §§ 3-2 og 5-4 delta i planleggingen og samordne sine interesser.

Vi erfarer at maktforholdet mellom staten som tiltakshaver og kommunen som plan- og bygningsmyndighet ikke er så reelt som plan- og bygningsloven legger opp til. I Augla ser vi hvordan kommunen setter seg selv på sidelinjen under en antagelse om at staten 'kan tingene sine'. Det ser også ut til at Bane NOR og Statens vegvesen har et stykke å gå når det gjelder å forstå kommunens rolle. Vi ser ikke bort fra at større forståelse for kommunens myndighetsrolle ville ført til mer helhetlig planlegging, som igjen ville ført til færre skader på vassdraget.

Å kun påpeke kommunens ansvar løser lite. Staten sitter på faglige og økonomiske ressurser som langt overgår kommunens. Vi foreslår derfor at ansatte hos NVE og Statsforvalter gis større anledning til oppsøkende og veiledende bistand til kommuner i plansaker hvor hensynet til naturfare og vassdragsmiljø står på spill. Kanskje kan det la seg gjøre å etablere en felles innsatsressurs som trår til etter nærmere definerte risikokriterier? Kommunens og tiltakshavers utredningsplikt endres ikke, men staten kan med fordel tilby tidligere og tydeligere veiledning om aktuelle løsningsvalg og utredningsbehov. Vi foreslår samtidig at NVE's sikringstekniske enhet gis anledning til å delta i regional plandialog.

14 Bibliografi

- Energidepartementet. (2024). *Meld. St. 27 (2023-2024) Tryggare framtid - førebudd på flaum og skred*. Oslo: Energidepartementet.
- Energidepartementet. (2026). *Prop. 1 S (2026-2027)*. Oslo: Regjeringen.
- EU. (2023). *Regulation - 2023/1115 - EU Deforestation Regulation -*. Hentet fra EUR-Lex (europa.eu): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R1115&qid=1687867231461>
- FNs klimapanel. (2021). *Sjette hovedrapport*. Hentet fra <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>
- Forbrukerrådet. (2026, 1 9). *Misfornøyd med forsikringa?* Hentet fra Forbrukerrådet: <https://www.forbrukerradet.no/forside/okonomi-og-betaling/forsikring/forsikring-misfornoyd/>
- Klima- og miljødepartementet. (2016, 6 10). *Forskrift om vern av Augla naturreservat, Sør-Fron kommune, Oppland*. Hentet fra FOR-2016-06-10-621: <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2016-06-10-621>
- Klima- og miljødepartementet. (2025 a, 05 26). *Rundskriv T-2/16 Miljøforvaltningens innsigelsespraksis*. Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/miljoforvaltningens-innsigelsespraksis/id2504971/>
- Klima- og miljødepartementet. (2025 b). *Oppdatering av retningslinjer for å ta vare på klima og natur*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/oppdatering-av-retningslinjer-for-a-ta-vare-pa-klima-og-natur/id3103192/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2014). *Rundskriv H-2/14 Retningslinjer for innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-for-innsigelse-i-plansaker-etter-plan--og-bygningsloven/id751295/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2023). *Finansiering av kommunesektoren*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/finansiering-av-kommunesektoren/finansiering-av-sektoren-samlet-herunder/id552048/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2024, 12 20). *Statlige planretningslinjer for klima og energi*. Hentet 03 10, 2025 fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/spr-klima/id3080674/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2025). *Oppdragsbrev til fylkeskommunane 2025*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/kdd/tildelingsbrev-arsrapporter-og-instrukser--kommunal--og-moderniseringsdepartementet/oppdragsbrev-til-fylkeskommunana-2025/id3083309/>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2020). *Regionalt planforum – rettleiar om organisering og gjennomføring*. Oslo: Regjeringen. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/499325ea8c1044f0aa7edaefd7658712/nn-no/pdfs/h-2479-b-regionalt-planforum.pdf>
- Kommunal- og regionaldepartementet. (2006). *Offentlige veganlegg og byggesak (Rundskriv HO-2/2006)*. Hentet fra dibk.no: https://www.dibk.no/globalassets/byggeregler/tidligere_regelverk/eldre_temaveiledere_og_rundskriv/2006ho-2-veganlegg.pdf
- Landbruks- og matdepartementet. (2024). *Hovedinstruks for Landbruksdirektoratet*. Oslo: Landbruks- og matdepartementet.
- Landbruksdirektoratet. (2025). *Søknad om godkjenning av plan for nydyrking*. Hentet fra altinn.no: <https://info.altinn.no/skjemaoversikt/landbruksdirektoratet/soknad-om-godkjenning-av-plan-for-nydyrking/>
- Meld. St. 6. (2022-2023). *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap. Statens direkte eierskap i selskaper*. Oslo: Nærings- og fiskeridepartementet.
- Menon Economics. (2023). *Utredning av insentiver til forebygging av naturfare. Menon-publikasjon nr. 124/2023*. Oslo: Menon Economics.
- Menon Economics. (2024). *Evaluering av NVEs samhandling med kommunene innenfor naturfare i arealplanlegging. Menon publikasjon nr. 20/2024*. Oslo: Menon Economics.
- Norsk naturskadepool. (2026, 9 1). *Stormene herjet i fjor*. Hentet fra Norsk naturskadepool: <https://www.naturskade.no/nyheter/2026/stormene-herjet-i-fjor-2>

Nærings- og fiskeridepartementet. (2025). *Tildelingsbrev Norges geologiske undersøkelse 2025*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/fab9d6c8411a4aa78d4d643cb38f2eda/ngu-tildelingsbrev-for-2025.pdf>

Olje og energidepartementet. (2022). *NOU 2022: 3 På trygg grunn - bedre håndtering av kvikkleirerisiko*. Olje og energidepartementet.

Regjeringen. (2026). *Retningslinjer for skjønnstildelingen 2026*.

Samferdselsdepartementet. (2025 a). *Oppdragsbrev til Bane NOR 2025*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.banenor.no/siteassets/bane-nor-sf/om-bane-nor/oppdragsbrev-til-bane-nor-sf-2025.pdf>

Samferdselsdepartementet. (2025 b). *Oppdragsbrev til Statens vegvesen 2025*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/83ba0d352f484043bfaaa950624adb5c/statsbudsjettet-2025-tildelingsbrev-til-statens-vegvesen2463243.pdf>

Sivilombudet. (2018). *Manglende vurdering av naturmangfoldloven i plansak*. Hentet fra Sivilombudet: <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/32600/>

Sivilombudet. (2023). *Mangelfull vurdering etter naturmangfoldloven – reguleringsplan for ny fylkesveg*. Hentet fra Sivilombudet: <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/mangelfull-vurdering-etter-naturmangfoldloven-reguleringsplan-for-ny-fylkesveg/>

Statens vegvesen. (2019). *Håndbok R700 Tegningsgrunnlag*. Oslo: Vegdirektoratet.

Statsforvalterens fellestjenester. (2026). Hentet fra Statsforvalterens fellestjenester: <https://www.statsforvalteren.no/staf/>

Vedlegg 1: Detaljert tidslinje for Augla 1992 – 2025

Dato	Hendelse	Vedtaksmyndighet
06.1992	Punkttert elvebunn	
29.03.2007	Prinsippskisse for planlegging og finansiering	Kommunestyret
29.03.2007	Konseptvalgutredning KS1	Kommunestyret
18.10.2007	Planprogram, datert april 2007	Kommunestyret
30.10.2008	Forprosjekt, datert okt. 2008	Kommunestyret
10.02.2009	Varsel om igangsetting av planarbeid og markarbeid for utvidet planområde	Statens vegvesen
10.03.2010	Offentlig ettersyn av forslag til reguleringsplan etter pbl. § 3-7 i perioden 10.03.10 - 28.04.10	Statens vegvesen
08.04.2010	Tilrådningsvedtak som følge av offentlig ettersyn	Plan- og utviklingsutvalget
20.04.2010	Tilrådningsvedtak som følge av offentlig ettersyn	Kommunestyret
26.04.2010	Innsigelse til planforslag	Jernbaneverket
28.04.2010	Innsigelse til planforslag	Fylkesmannen
07.05.2010	Innsigelse til planforslag	NVE
07.07.2010	Begrenset offentlig ettersyn som følge av endringer i perioden 07.07.10 - 16.08.10	Statens vegvesen
25.10.2010	Begrenset offentlig ettersyn som følge av endringer i perioden 25.10.10 - 12.11.10	Statens vegvesen
06.01.2011	NVE trekker innsigelse	NVE
08.03.2011	Sluttbehandling av reguleringsplan	Plan- og utviklingsutvalget
21.03.2011	Sluttbehandling av reguleringsplan	Formannskap
29.03.2011	Sluttbehandling av reguleringsplan	Kommunestyret
12.05.2011	Suppleringsvedtak?	
06.2011	Flomhendelse - store skader	
16.11.2011	Melding til kommune og NVE om flomskade (juniflommen)	Kommunen
15.03.2012	Endring i bestemmelsens § 4.3, samt endringer i plankart	Statens vegvesen?
19.06.2012	Endringsvedtak	Kommunestyret
22.05.2013	Flomhendelse - store skader	
04.06.2013	Melding om behov for å sikre kommunal veg mot skade	NVE via kommunen
06.2013	Ikke-permanent krisetiltak	Kommunen
02.09.2013	Melding om fjerning av privat vanninntak	NVE
15.10.2013	Endringsvedtak - del av plankart R207	Kommunestyret
25.10.2013	Endringsvedtak - del av plankart R109	DPUU
15.06.2014	Flomvarsel - ingen større skader	
20.08.2014	Ferdigstillelsesrapport	NVE
07.11.2014	Melding til NVE om oppryddingsbehov	NVE
20.11.2014	Tilbakemelding til Statens vegvesen om manglende midler til ferdig sikring (orientering)	NVE
25.11.2014	Søknad til NVE med kopi til Fylkeskommunen om tillatelse til oppretting, rensk og sikring	NVE
03.12.2014	Tillatelse til Statens vegvesen på søknad om tillatelse til oppretting, rensk og sikring	NVE
05.12.2014	Uttale til Statens vegvesen	Fylkeskommunen/Fylkesmannen

05.12.2014	Uttale til Statens vegvesen om søknadsplikt	Kommunen
10.12.2014	Ny henvendelse til NVE om oppryddingsbehov	NVE
11.12.2014	Svar til NVE om oppryddingsbehov	NVE
15.02.2015	Statens vegvesen gjennomfører sikringstiltak (kulvert og betongkonstruksjon, og erosjon)	
11.05.2015	Melding fra Multiconsult til Fylkeskommunen, SF, kommunen og NVE	
18.05.2015	Høring av forslag om vern av to områder	Fylkesmannen
26.05.2015	Uttalelse til vurdering flomsikringstiltak	Fylkeskommunen/Fylkesmannen
01.06.2015	Søknad om nydyrking	Kommunen
03.06.2015	Høring av verneplan for skog	Fylkesmannen
15.06.2015	Flomvarsel - ingen større skader	
29.06.2015	Svar til Multiconsult	NVE
07.08.2015	Svar på felles uttale fra Fylkeskommunen/Fylkesmannen	Fylkeskommunen/Fylkesmannen
07.08.2015	Svar på uttal om rensk av Augla	Fylkeskommunen/Fylkesmannen
24.10.2015	Befaringsrapport med krav om oppretting	
26.10.2015	Melding til Fylkesmannen, Fylkeskommunen, NINA, NVE, Sør-Fron kommune om bekymringsmelding fra lokale fiskere	
18.03.2016	Melding fra Multiconsult til NVE	
10.08.2016	Vernevedtak	Fylkesmannen
21.12.2016	Forespørsel om oppfølging av bekymringsmelding til NVE	Fylkeskommunen/NVE
01.06.2017	Søknad om nydyrking	Kommunen
13.06.2017	Felles befarig i sidebekker til Lågen, inkl. Augla mellom Statens vegvesen, NVE, GSFF, Fylkeskommunen og Fylkesmannen	Fylkesmannen
06.2017	Flomhendelse	
18.08.2017	Tillatelse til å gjennomføre reparasjon og plastring av elvekanten	Fylkeskommunen/Fylkesmannen
04.10.2018	Melding fra MC til NVE etter befarig.	NVE
05.10.2018	Svar til MC fra NVE	NVE
11.10.2020	Observasjon om lokal bestand av ørret oppstrøms vandringshinder E6	
14.12.2018	Notat om gjennomførte sikringstiltak	
14.02.2019	Møte om tiltaksbehov i tilløpsbekker til Gudbrandsdalslågen	Fylkesmannen
16.08.2019	Melding om plastslanger i naturreservatet	Kommunen
16.08.2019	Rapport MC Sikring av vassdrag Augla	
02.07.2020	Befaring	
11.07.2020	Melding om behov for helhetlig vassdragsforvaltning	
27.07.2020	NVE påpeker stor erosjon og fare for skade på E6 og jernbane	
30.07.2020	Melding om bruk av forurensede masser til flomsikringstiltak	Statens vegvesen
18.08.2020	Svar til GSFF om bruk av forurensede masser til flomsikringstiltak	Statens vegvesen
07.08.2023	Flomhendelse - store skader	
15.08.2023	Melding til SF, NVE og Fylkeskommunen	
21.08.2023	Befaringsnotat om skadene etter «Hans»	NVE

21.08.2023	Sør-Fron kaller inn Statens vegvesen, BN, NVE, Fylkeskommunen, SF til et samarbeidsmøte om helhetlig planlegging	Kommunen v/ordfører
14.09.2023	Tillatelse fra Fylkeskommunen til fysiske tiltak i vassdrag, erosjonssikring	Fylkeskommunen
28.11.2023	Tillatelse fra SFI til fjerning av kantvegetasjon langs Augla	SFI
21.12.2023	Tillatelse fra Fylkeskommunen til fysiske tiltak i vassdrag, erosjonssikring	Fylkeskommunen
05.02.2024	Befaringsnotat	NVE
05.02.2024	NVEs uttalelse til søknad fra Statens vegvesen og BN om opprydning i Augla	NVE
18.04.2024	Tilsagn om tilskudd til krisetiltak	NVE
22.05.2024	Søknad til fysiske tiltak i vassdrag (flomsikring)	Fylkeskommunen
24.05.2024	Møte om sikringstiltak i Augla	Statens vegvesen
27.05.2024	Dispensasjon om bygging av driftsveg for vedlikehold av erosjonssikring	Kommunen
26.06.2024	Tillatelse til fysiske tiltak i Augla (flomsikring)	Fylkeskommunen
13.09.2024	Sluttrapport fysiske tiltak i Augla (flomsikring og opprensning)	NVE
08.10.2024	Søknad om tillatelse til uttak av masser	Fylkeskommunen/Statsforvalteren
11.10.2024	Tillatelse til uttak av masser i Augla	Fylkeskommunen/Statsforvalteren
02.12.2024	Referat fra oppstartsmøte planarbeid flomsikring Augla	Bane NOR/Statens vegvesen
10.02.2024	Regionalt planforum	
21.10.2024	Avklaringsmøte i regi Norconsult	
30.01.2025	Innspill til planarbeid flomsikring Augla	Mattilsynet
14.02.2025	Innspill til planarbeid flomsikring Augla	NVE
19.02.2025	Innspill til planarbeid flomsikring Augla	Fylkeskommunen
26.02.2025	Uttalelse til planarbeid flomsikring Augla	Statsforvalteren
09.03.2025	Melding om hvordan sikringstiltak ødelegger vassdragsmiljøet	
09.09.2025	Kravbrev	
03.10.2025	Flomvarsel - ingen større skader	
15.01.2025	Varsel om oppstart av reguleringsplanarbeid - detaljreguleringsplan for flomsikring av Augla	Bane NOR/Statens vegvesen
26.02.2025	Svar på varsel om oppstart av reguleringsplan	Statsforvalteren

NATURFAREFORUM

